

Vapaa ajatteliija

2-3
2003
2,5€

Jumalaton kulttuurilehti

**Messiaaninen
militarismi**

**Poliitikot
kirkon
haaskalla**

**Länsimaisen
kulttuurin
tuho**

**Seksin ostokielto
Jeesus on satuolento
Suhteellisuusteorian rajat**

Vapaa Ajatteliija 59. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas förbund rf

Vastaava toimittaja

Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1, 00750 Helsinki
Puhelin 040-565 1271
Sähköposti etkirja@dlc.fi

Päätoimittaja

Janne Vainio (GSM 050-365 6808)

Artikkelitoimittaja

Suvi Laukkanen

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto lähetetään toimitukselle 1.7.2003 mennessä mieluiten sähköpostina (liitteet .rtf tai tekstimuodossa) tai levykkeellä

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki
Puhelin (09) 715 601
Faksi (09) 739 055
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

Koko sivu 235 •
Puoli sivua 135 •
1/8 sivua 50 •
Lisävärit sopimuksen mukaan

Tilaushinta

22 •/vuosi
Kuusi numeroa vuodessa

Painos 1 900 kpl
Painopaikka Meripaino Oy

ISSN 0355-8703

Vapaa Ajatteliija on **Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n** jäsen.

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Sisältö 2-3/2003

Pääkirjoitukset	3
<i>Janne Vainio, Suvi Laukkanen</i>	
Jeesus on satuolento	6
<i>Robert M. Price</i>	
Kannattaako jumalaan uskoa?	12
<i>Erkki Hartikainen, Janne Vainio</i>	
Messiaaninen militarismi	16
<i>The Progressive -lehden artikkeli</i>	
Kenen historia loppui?	18
<i>Janne Vainio</i>	
Lehdistökatsaus	21
<i>Janne Vainio, Kimmo Sundström</i>	
Tyhmin uskonto	23
<i>Christopher Hitchens</i>	
Seksin ostokielto ja etiikka	26
<i>Suvi Laukkanen</i>	
Länsimaiden perikato	28
<i>Janne Vainio</i>	
Toden näköiset harhat	30
<i>Osmo Tammisalo</i>	
Poliitikot kirkon haaskalla	32
<i>Janne Vainio</i>	
Keskustelua suhteellisuusteoriasta	36
<i>Risto Koivula, Tuomo Suntola, Erkki Hartikainen</i>	
Uskonnonvapauslaki	42
<i>Uskonnonperustajat tutkijalautakuntaan</i>	
Hautaustoimilaki	48
<i>Hautapaikat sittenkin erihintaisiksi</i>	
Kirkon väkiluku laski	54
<i>Tilastoja uskonnottomuudesta</i>	
Järjestöuutisia	58
<i>Mm. Satakuntaan uusi yhdistys</i>	
Jumalattomia lauluja	61
<i>Hannu Raitanen, Sanna Pudas</i>	

Kansi: Janne & Joona Vainio

Piirros: Päivi Vesanto

Sodan siunaus

Aloitan tämän pääkirjoituksen poikkeuksellisesti puhumalla sodasta. Se ei kuulu tämän lehden aihepiiriin, eikä Vapaa-ajattelijain liitto ota järjestönä mitään kantaa USA:n äskettäisiin sotatoimiin Irakissa. Kysymys näiden toimien hyväksyttävyydestä tai mielekkyydestä jakaa jyrkästi lehtemme lukijoita, joista monet ovat osallistuneet mielenosoituksiin joko hyökkäyksen puolesta tai sitä vastaan.

Miksi sitten tämä aihevalinta? Viimeksi, kun minua pyydettiin erääseen paikallisyhdistykseen esitelmöimään vapaa-ajattelun historiasta ja perusteista, lähes koko keskustelu käytiin Irakin sodan oletetuista uskonnollisista taustatekijöistä. Irakin ja USA:n kohdalla uskontoa on kuitenkin vaikea mieltää olennaisimpana tekijänä; Irakin sosialistinen tasavalta on perinteisesti ollut arabimaista maallistuneimpia, ja USA:n perustuslaki kieltää kongressia säätämästä uskonnonharjoitusta koskevia lakeja.

Jos Irakin sodassa – tai sen oikeutuksen tueksi kyhättyssä ”uuden maailmanjärjestyksen” ideologiassa – halutaan nähdä jotakin uskonnollista, on tarkasteltava asioita niiden virallisten ideologisten perustelujen ohitse. On voitava arvioida sotaa niiden liberaalia globalisaatiota edustavien arvojen näkökulmasta, joiden nimissä sodan oikeutusta puolustetaan – ja vasta silloin, jos sodan oikeutuksen perustelu jää näiden arvojen kannalta hämäräksi, on aihetta olettaa uskon asettuneen järjen tilalle.

Suosituimmat selitykset USA:n hyökkäykselle ovat olleet ”demokratian levittäminen” ja ”kapitalismin pakottama välttämättömyys saada halpaa öljyä” – riippuen siitä, ketkä näitä selityksiä antavat ja

mitkä ovat heidän omat poliittiset tavoitteensa. Molemmat selitykset ovat epäilyttäviä, koska ne perustuvat tositahtumien päälle liimattuihin uskomuksiin. Vahvojen valtioiden suurvaltapolitiittiset edut ovat aikaisemminkin olleet oma tappavan todellinen voimatekijänsä, jolle sekä jalot aatteet että rauhanomaisen kaupankäynnin kansainväliset ehdot ovat joutuneet alistumaan. Uskonnolla puolestaan on jo vuosisatojen ajan siunattu hallitsijoiden pyhyys, jolloin alamaisten vihan sallittuina kohteina ovat olleet poliittisten siunauksien ulkopuolelle jätetyt yksityiset kaupustelijat.

Antti Blåfield kirjoittaa Helsingin Sanomissa (11.5.2003), että Irakin vapauttaminen merkitsee talouspoliittisesti imperialismien voittoa liberaalista globalisaatiosta. Perusteluna hän esittää, että sotatoimet ja maan jälleenrakentaminen suosivat räikeästi amerikkalaisia liikeyrityksiä ulkomaisten kilpailijoidensa kustannuksella. Markkinapuhe on menettänyt uskottavuutensa; nyt on viimeistään käynyt selväksi, ettei kansakuntien hyvinvointi olekaan riippuvaista liikeyritysten menestymisestä markkinoilla, vaan siitä, mikä hallitus näitä johtavia yrityksiä suojelee. Vaikutusvaltaisimmat yhtiöt ovat niitä, jotka toimivat suurvaltaeduille uskollisina alihankkijoina.

Saddam Husseinin regiimi Irakissa on **George W. Bushin** ”uuden maailmanjärjestyksen” peilikuva. Molemmat edustavat elinkeinoelämän häikäilemätöntä valjastamista vahvan valtion poliittisiin valtatavoitteisiin jonkin altruistisen aatteen nimissä, jolle siviilejä vaaditaan uhrautumaan. USA:n sen enempää kuin Irakin kansalaisille ei ole luvattu korkeampaa elintasoja, vaan heiltä on vaadittu taloudellisia uhrauksia, joita

"WAR IS THE HEALTH OF THE STATE."

– RANDOLPH BOURNE (1918)

joudutaan tekemään, jotta valtio voisi keskittää talouselämän resursseja pysyväksi tarkoitettuun kansojen vapauttamisen mision. Ba'ath-ideologia lupaa vapautusta kaikille arabikansoille siinä missä "uusi maailmanjärjestys" lupaa sitä koko ihmis-kunnalle – ja lähihistoriasta tiedämme, että poliittinen messiaanisuus on palvellut hallitsijoiden valtaa siitä huolimatta, että se on usein ollut taloudelliselle kehitykselle tuhoisaa.

Friedrich Hayekin kaltaiset liberaalit totalitarismikriitikot ovat usein väittäneet, että talouden valjastaminen politiikan välikappaleeksi on aina omiaan vaarantamaan oikeusvaltion puolueettomuutta suhteessa kansalaisyhteiskunnan moniin eri toimijoihin. Liikevoiton perustaksi muodostuu poliittinen hyöty, josta riippumatta ei ole mahdollisuuksia menestyä. Äärimmillään tämä voi johtaa viidakon lakiin, jonka vallitessa jopa rikolliseen toimintaan puututaan vasta sitten, kun tietty liiketoiminta on lakanut olemasta poliittisesti hyödyllistä. Lievemmissä muodoissa tämä johtaa siihen, että siviiliyhteiskunnan instituutioista tulee puoluepolitiikan pelikenttiä.

Saman logiikan voi nähdä myös keskustelussa evankelisluterilaisen kirkon asemasta. Vasemmistopuolueet ovat jo ajat sitten haudanneet Forssan ohjelman mukaisen vaatimuksen, että valtionkirkot sekä niiden toiminnan rahoitus tulisi yksityistää. Ne osallistuvat sen sijaan kirkollisvaaleihin saadakseen osan kirkon vallasta ja varallisuudesta poliittiseen käyttöönsä. Ny Tidin päätoimittaja, Vasemmistoliiton kansanedustajaehdokas Jan-Erik Andelin sanoi kirkon monopoliasemaa koskevassa paneelikeskustelussa, että kirkolla on sopivasti valtaa (tarkemmin sivulla 32).

Poliitikkojen näkökulmasta julkinen monopolilaitos edustaa valtaa, joka voidaan vallata. Niinpä kansanedustajaehdokkaat yli puoluerajojen päätyivät sopuisaan yksimielisyyteen siitä, että kirkon nykyisen

valta-aseman pahimpana epäkohtana on se, ettei kirkko ota aktiivisemmin kantaa niihin päivänpoliittisiin erityiskysymyksiin, joista poliitikot päättävät.

Onneksi elämme vielä oikeusvaltiossa, jossa poliitikkojen ja kirkon mahdollisuuksia sekaantua siviiliyhteiskunnan arvokysymyksiin on monin tavoin oikeudellisesti rajoitettu. Jollei olisi olemassa perustuslakeja ja ihmisoikeussopimuksia, poliitikot ja pastorit olisivat jo aikoja sitten tehneet kaikista omaan päätösvaltaamme kuuluvista asioista poliittisia erityiskysymyksiä, joista päätetään äänestämällä. Yhteiskunnassa, jossa kaikista siviilielämän arvovalinnoista voitaisiin päättää poliittisesti, koko siviili-käsite olisi merkityksetön.

Vapaa-ajattelijoista monet ovat yhä perinteisessä mielessä vasemmistolaisia ja saattavat vierastaa esittämäni näkökulmaa, jossa kirkon asema rinnastetaan muunlaiseen talouselämän poliittiseen haltuunottoon. Tällainen kritiikkihän kohdistetaan useimmiten sosialistisiin näkemyksiin (ikään kuin konservatismi ei edustaisi yhtä vakavaa uhkaa henkilökohtaiselle ja taloudelliselle vapaudelle). Poliittisista näkemyksistä riippumatta voisi kuitenkin otaksua, että jos tällainen kritiikki on tieteellisesti pätevää kohdistettuna sosialismiin, niin vastaava totalitarismin uhka on varmastikin olemassa silloinkin, kun siviilielämän laajan poliittisen haltuunoton päämääränä on kaukaisien diktatuuriin kukistaminen.

On sanottu, että sota on totalitaarisen valtion terveydenhoitoa (Randolph Bourne, amerikkalainen anarkopasifisti). Jatkuvan sotatilan rakentaminen edellyttää kansalaisten ja siviiliyhteiskunnan instituutioiden muokkaamista sellaiseen valtiouuskolliseen poikkeustilamentaliteettiin, joka on vierasta moniarvoisen siviiliyhteiskunnan hengelle. Miten kauan liberaalien arvojen mukainen avoin siviiliyhteiskunta voi säilyä hengissä sellaisilla lääkkeillä, joilla hoidetaan totalitaarisen valtion koossapysymistä?

Vapaa-ajatteliijoissa on varmasti paitsi "uuden maailmanjärjestyksen" vastustajia, myös sen kannattajia. Lehden toimitus ei ota kantaa USA:n Irak-operaatioiden kaltaisten yksittäisten sotatoimien oikeutukseen, vaan seuraamme jatkossa mielenkiinnolla, miten irakilaisien katsomusvapaus tulee toteutumaan amerikkalaisen sotilashallinnon alaisuudessa. Samalla ilmaisemme kuitenkin huolestuneisuutemme siitä, että USA:n hallituspiirien julistama "uuden maailmanjärjestyksen" ideologia on saamassa yhä selvemmin uskonnollisia merkityssisältöjä. Tätä aihetta käsitellään artikkelissa sivulla 16.

Historia ei ole osoittanut uskonnottomuuden levinneen menestyksekkäästi valloittussodalla. Valloitusotaan pohjautuva imperialistinen hallinto edellyttää uskonnollisen vallan haltuunottoa siinäkin tapauksessa, että virallinen ideologia on ateistinen. Vuonna 1943, kun Neuvostoliiton puolustussota Saksaa vastaan kääntyi valloitusodaksi ja itäeurooppalaisten väestöjen moninkertaiseksi kansanmurhaksi, **Josif Stalin** teki vainojensa kohteeksi joutuneen ortodoksisen kirkon kanssa yllättävän sopimuksen, jossa kirkon edut päätettiin turvata sillä ehdolla, että papit siunaavat puna-armeijan hyökkäyksen Puolaan ja Baltian maihin. Myöskään George W. Bush ei vapautusretoriikassaan vetoa maansa virallisen ideologian mukaiseen perustuslain henkeen, vaan Jumalan antamaan tehtävään.

USA:n perustuslain henki edustaa niitä sekulaariyhteiskunnan arvoja, joita vapaa-ajattelijat ovat puolustaneet sekä omassa maassaan että myös kansainvälisesti. Maallistuneidenkin arvojen levittäminen sotilaallisin keinoin näyttää kuitenkin säännönmukaisesti edellyttäneen keskeisten uskonnollisten valtakelijöiden haltuunottoa politiikan välineiksi. Tuomitsematta yhdenkään diktatuurin menestyksestä kaatamista voisimme edelleen kysyä, miten nämä valistusfilosofiasta periytyneet vapaan maailman arvot voisivat koskaan olla poikkeus sellaisesta säännöstä, johon jopa bolshevikit lopulta joutuivat mukautumaan.

Janne Väinö

Isoveljen valtaa

Jossakin hyvin lähellä haisee. Uusi **uskonnonvapauslaki** on kuin vanha, pilaantunut silakka, jota eduskunnan torimyyjäpop-poo yrittää kaupitella tuoreena. Tosiasiassa se ei ole ainoastaan sitä samaa tavaraa kuin ennenkin, vaan lisäksi tämä yksilö on seissyt karpästen syötävänä liian pitkään, eikä oikeastaan kelpaisi enää kuin roskiin heitetäväksi. Liekö siis ihmekään, että matoja ja porsaanreikiä löytyy.

Pienenä sitä jaksoi uskoa Jumalaan lapsen hartaudella. Yli kymmenen vuoden ajan ristin pienet käteni joka ilta rukoukseen. Siitä huolimatta jokainen jumalanpalvelus, johon minut koulun puolesta pakotettiin, oli yhtä kärsimystä. Pahinta oli syntien tunnustaminen yhdessä seurakuntana, huolimatta siitä, oliko tunnustuksen takana aito katumuksen tunne, vai vain se, että pappi kääsee ja opettajat mulkoilevat paheksuvasti. Minun omantuntoni oli sitä mieltä, että sellainen teeskentely itsessään jo oli syntiä. Mieluiten olisin jättänyt kokonaan osallistumatta, en mukavuudenhalusta, vaan siksi, että näihin jumalanpalvontariitteihin osallistuminen tuntui pahalta.

Uusi uskonnonvapauslaki, sen paremmin kuin vanhakaan, ei ollenkaan huomio tällaisen ristiriidan mahdollisuutta. Vaikka **perustuslain 11§**:mukaan kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen, uusi uskonvapauslaki ei millään muotoa turvaa tätä

uskonnon- ja omantunnonvapautta. Ilmeisesti lainsäätäjät uskovat ”oman uskonnon” ja omatunnon olevan täysin toisiinsa rinnastettavia asioita. Tästä on vain pieni hypy todelliseen Isoveli-valtaan, jossa ulkopuoliset auktoriteetit kuten kirkko, koulu tai poliitikot voivat määritellä, mitä kunkin henkilön omatunnon tulee pitää sisällään. Ainoana ehtona olisi kirkkoon kuuluminen, mutta ehkä sekin pikkuseikka voidaan jotenkin kiertää.

Vaan ehkäpä lapsuuden huoleni oli kertakaikkiaan turha, ja omantuntoni ääni pelkkä hyttyksen ininä, joka tuli lytistää. Olenhan jo kauan sitten menettänyt lapsuuden uskonikin. Harva viitsii ottaa lasten omatuntoa vakavasti. Joskus sellainen voi kuitenkin olla olemassa ja säilyä hengeltään ja peruslogiikaltaan melko samanlaisena vielä aikuisuuteenkin, vaikka lapsuuden harras usko häviäisikin matkan varrella.

Heikoilla vesillä oltaisiinkin, jos uskonnon epäileminen tai siitä kokonaan luopuminen tarkoittaisi automaattisesti myös moraalisen vastuuntunnosta luopumista. Mielestäni aito eettisyys kumpuaa ihmisen sisältä, hänen omakohtaisesta järkeilystään ja kyvystään tuntea empatiaa ja vastuuta, eikä sitä voi yksilön tahdon tai omantunnon vastaisesti tuputtaa ulkoapäin kirkon tai koulun toimesta, muuten kuin korkeintaan näennäisesti. Sen saisivat jo lainsäätäjätkin ymmärtää.

Suvi Laukkanen

Eduskunnan säätämät uudet lait on julkaistu kokonaisuudessaan Vapaa Ajattelijan tässä numerossa. Uusi uskonnonvapauslaki löytyy sivuilta 42-48 ja hautaustoimilaki sivuilta 48-53.

Jeesus on satuolento

Robert M. Price

Muistan hyvin erään tietyn sarjakuvan, jossa supersankari-päähenkilö sai jostain selville, että tulevaisuuden ihmiset pitivät häntä yhtä myyttisenä hahmona kuin **Peter Pan** ja **joulupukki**. Tästä suivaantuneena hän lentää valoa nopeammin ja siirtyy tulevaisuuteen korjatakseen tilanteen. Hän tekee muutaman sankariteon todistaen olevansa todellinen, ja palaa sitten kotiin. Supersankari sai viimeisen sanan – vai saiko sittenkään?

Tietenkin kyseessä oli pelkkä fiktio! Tulevaisuuden ihmiset olivat täysin oikeassa! Tämä supersankari on aivan yhtä myyttinen hahmo kuin joulupukki ja Peter Pan.

Tämä on mielestäni hyvä vertaus apologettojen yrityksiin tehdä tarina neitsyelle syntyneestä yliluonnollisesta pelastajasta, joka paransi sairaita, nosti ihmisiä kuolleista, muutti vettä viiniksi, käveli veden päällä, nousi haudasta ja astui ylös taivaisiin, vakavasti otettava historiallinen hahmo.

Ollessani aiemmin itsekin apologeetta, ajattelin että olin osoittanut tuon tarinan melko vakuuttavasti todeksi. Käytin useita argumentteja, jotka nyt tiedän virheellisiksi, kuten evankeliumien oletettu vastaavuus niiden tapahtumien kanssa, joista ne kertovat, näennäinen silminnäkijöiden todistusten käyttö jne. Nykyään olen sitä mieltä, että työni tuotti suurin piirtein yhtä paljon tulosta kuin sarjakuvan supersankarin! Kaiken sen jälkeenkin hän on nimittäin edelleen pelkkää fiktiota.

Pieni varoitus: aion seuraavassa esitellä lyhyesti syitä nykyisille näkemyksilleni. En odota, että vain koska olin itse aikoinani apologeetta ja olen nyt muuttanut mieleni, olisi kaikkien syytä uskoa, että olen oikeassa. Se olisi perivirhe. Olisi aivan yhtä väärin olettaa, että **John Rankin**in täytyy olla oikeassa, koska hän on löytänyt kristinuskon oltuaan aiemmin agnostinen unitaristi. Molemmissa tapauksissa syyt, miksi muutimme mieltäm-

me, ovat paljon tärkeämpiä kuin se, että muuttimme mieltämme.

Mielestäni on olemassa neljä syytä, miksi **Jeesuksen** voidaan sanoa olevan fiktiivinen hahmo.

Ensinnäkin (ja varoitan jo heti, että tämän selittäminen ei ole yksinkertaista): on erittäin todennäköistä, vaikka sitä ei voidakaan todistaa, että evankeliumien keskushahmo ei perustu yhteenkään historialliseen yksilöön. Sen lisäksi, että teologien ”uskon Kristus” on samantapainen synteettinen rakennelma kuin vaikkapa ”setä Samuli”, jos voisimme matkustaa ajassa taaksepäin kuten sarjakuvan supersankari, emme löytäisi ajanlaskun alun Nasaretista Jeesusta. Miksikö? Syitä on kolme, ja esitän ne yksinkertaistettuna ajan säästämiseksi.

1) Yhtä lailla yleisesti kuin yksityiskohtaisestikin tarkasteltuna Jeesuksen elämä, sellaisena kuin raamatun evankeliumit sen kuvailevat, vastaa kansainvälistä myyttisen sankarin arkkityyppiä, jossa jumalallisen sankarin syntymä ennustetaan ja hänet siitetään yliluonnollisin menetelmin. Lapsena sankari onnistuu pakenemaan murhanyrityksiltä ja demonstroii pikkuvanhaa viisauttaan. Hän

vastaanottaa jumalallisen tehtävän, tappaa demoneja, voittaa arvostusta, julistetaan kuninkaaksi. Sitten hänet petetään ja hän menettää kansan suosion, ja hänet teloitetaan, yleensä kukkulan laella, mutta hän nousee taivasiin.

Nämä kuviot löytyvät sankarimyyteistä ja eepoksista kaikkialla maailmassa. Mitä lähemmin oletettu elämäkerta – esimerkiksi **Herkuleen, Tyanan Apolloniuksen, Padma Sambhavan tai Gautama Buddhan** – vastaa tätä kaavaa, sitä todennäköisempää on, että myytti on värittänyt historiallista hahmoa.

Lähes jokainen yksityiskohta Jeesus Kristuksen elämäntarinasta sopii myyttisen sankarin arkkityyppiin. Mitään ylimääraistä, ”maallista” hänen elämänsäkaareensa liittyvää tietoa ei ole mahtunut mukaan. Siksi on turhaa olettaa, että myytin taustalta löytyisi historiallista henkilöä. Kyllähän se on tietenkin mahdollista, mutta sitä ei enää voi pitää kovinkaan todennäköisenä. Ja historiantutkijalla on käytössään pelkkiä todennäköisyyksiä.

Voi olla, että kuningas **Arthur** oli todellinen henkilö, mutta meillä ei ole mitään erityistä syytä niin olettaa. Voi myös olla, että Jeesus Nasaretilainen oli todellinen historian henkilö, mutta, toisin kuin useimmat kollee-

gani Jeesus-seminaarissa (en. *Jesus Seminar*), en usko että voimme vain olettaa niin.

2) Erityisesti evankeliumien kärsimystarinat ovat mielestäni aivan liian lähellä saman aikakauden myyttejä kuolevista ja kuolleista nousevista pelastajajumalista, kuten **Osiriksesta**, **Tammuzista**, **Baalista**, **Attisista**, **Adoniksesta**, **Herkuleesta** ja **Asclepiuksesta**. Kuten Jeesuksenkin, näiden hahmojen uskottiin aikoinaan todella eläneen maan pinnalla, tape-tun ja nousseen kuolleista vähän ajan kulut-tua. Heidän kuolemiansa ja kuolleistanouse-misiaan juhlittiin yleensä kevään herätessä. Monissa myyteissä vapahtajan ruumis voi-dellaan hautaamista varten ja naiset etsivät sitä. Muutaman päivän kuluttua sankari ilmestyy elävänä.

3) Ristiinnaulitsemisen, haudauksen ja ylös-nousemuksen yksityiskohdat ovat samoin hämmästyttävän samanlaisia kuin tapahtu-mat monissa suosituissa romaaneissa samal-ta ajalta. Niissä kaksi rakastavaista joutuvat toisistaan eroon, kun toinen näyttää olevan kuollut ja vahingossa haudataan elävältä. Haudanryöstäjät löytävät hänet elävänä ja vievät mukanaan. Rakastaja löytää tyhjän haudan, jossa ruumiin käärinliinat ovat vielä paikoillaan, ja luulee ensin, että hänen raka-kaansa on noussut kuolleista ja päässyt tai-vaaseen. Käsittäessään, mitä on täytynyt ta-pahtua, hän lähtee etsimään tätä. Seikkailun-sa aikana hänet ennemmin tai myöhemmin tuomitaan ristille tai jopa ristiinnaulitaan, mutta hän onnistuu pakenemaan. Kun pari viimein löytää toisensa, kumpikaan ei voi oi-kein uskoa että toinen on elävä eikä vain hy-västejä jättämään tullut kummitus, sillä he ovat pitkään luulleet toisiaan kuolleeksi.

Apologeetat ovat reagoineet tähän todis-tusaineistoon kahdella tavalla. Ensiksi he ovat todenneet, että kaikki nämä myytit ovat imi-taattorien kädenjälkeä, jotka ovat plagioineet tarinat raamatusta. Apologeetat huomautta-vat, että osa todistusaineistosta on peräisin Jeesuksen jälkeiseltä ajalta. Mutta todistus-aineistoa on itseasiassa paljon myös ajalta ennen Kristusta. Varhaiset apologeetat väit-tivät, että nämä yhtenevyydet evankeliumi-en kanssa olivat **Saatanan** ennakkoon tekemiä väärennöksiä. Piru olisi tiennyt mitä oli odo-tettavissa ja halusi johtaa ihmiset har-haan. Tämä kuulostaa samalta kuin funda-mentalistien epätoivoiset väitteet 1800-luvul-la, joiden mukaan Saatana oli luonut väären-nettyjä dinosauruksenluita koetellakseen

hurskaiden uskoa genesikseen! Joka tapauk-sessa – ja tämä on varsinainen pointtini – ku-kaan ei olisi esittänyt tätä väitettä, jos paka-nalliset myytit kuolleista ja ylösnousevista jumalista olisivat nuorempia kuin vastaavat kristilliset tarinat.

Toiseksi, **C.S. Lewis** ehdotti että Jeesuksen kyseessä ollessa ”myytistä tuli totta”. Hän myönsi kaiken myyttisen sankarin arkkityy-pistä ja sen, miten Jeesuksen elämä muistutti tarinoita pakanallisista vapahtajista. Mutta hän teki niistä profetiaalisia arvoitusleikkejä, ihmissydämen kaipuun tuotoksia, kalpeita en-nakkoavistuksia Kristuksen inkarnaatiosta ennen kuin se tosiasia tapahtui. Muut oli-vat pelkkiä myyttejä, mutta tämä tapahtui todella.

Vastineena tähän esitän anekdootin kolle-galtani **Bruce Chiltonilta**. Vieraillessaan erään ystävänsä luona, hän yllättyi nähdessään, että vieraskylpyhuone oli täynnä erilaisia pyyhkeitä, jotka oli varastettu Hiltonista, Ra-mada Innista, Holiday Innista jne. Kumpi oli todennäköisempää, hän kysyi: se, että kaikkien näiden hotellien edustajat olivat livahta-neet hänen ystävänsä kylpyhuoneeseen ja kopioineet yhden pyyhemallin? Vai se, että hänen ystävänsä oli pyyhkäissyt ne mukaansa hotelleista?

Lewisin argumentti on epätoivoinen, eikä kukaan tulisi edes ajatelleeksi sitä, ellei hän vakaasti uskoisi, että vaikka kaikki muut su-persankarit olivat kuvitteellisia, **Batman** oli itse asiassa todellinen.

Uuden testamentin epistolien voidaan hel-posti tulkita kuvaavan aikaa, jolloin kristityt eivät vielä uskoneet, että heidän vapahtajan-sa oli elänyt maan päällä vain verrattain vä-hän aikaa sitten. **Paavali** ei koskaan mainitse Jeesuksen suorittamia ihmeparannuksia tai edes hänen opettajantyötään. Kahdesti hän siteeraa ”Herran sanaa”, mutta jopa konser-vatiiviset Uuden testamentin tutkijat myön-tävät, että hän saattoi yhtä hyvin tarkoittaa profetiaalisia näkyjä taivaallisesta Kristukses-ta. Paavali ei syytä Jeesuksen kuolemasta roomalaisia tai juutalaisia auktoriteetteja, vaan pahan suunnitelmia, enkeleitä, jotka hallitsevat tätä langennutta maailmaa. Roo-malaiskirjeissä sekä Ensimmäisessä Pietarin kirjeessä kristittyjä kehoitetaan varovaisuuteen ja heitä muistutetaan siitä, että room-laiset auktoriteetit eivät koskaan rankaise hurskaita, vaan ainoastaan pahoja. Kuinka näin olisi voitu sanoa, jos tarina **Pontius Pila-**

tuksesta olisi ollut tiedossa?

Ainoat poikkeukset – Ensimmäinen kirje tessa-lonikalaisille ja Toinen kirje Timoteukselle – vahvistavat vain säännön. Molempien voidaan helposti osoittaa syntyneen myöhemmin kuin evankeliumit, eivätkä ne ole Paavalin käsialaa.

Jeesuksesta leivottiin lopulta historiallinen hahmo. Hänet piirrettiin uudelleen menneisyyden henkilönä (kuten **Samson, Enoch, Jabal, Gad, Joshua Nuninpoika** ja monet muut vanhat israelilaiset jumalat). Jeesusta yritettiin useaan otteeseen sijoittaa historiaan syyttämällä hänen kuolemastaan milloin ketäkin, kuten sellaisia tunnettuja tyrannia ja kuin **Herodes Antipas, Pontius Pilates** ja jopa **Alexander Jannaeus**, joka eli ensimmäisellä vuosisadalla ennen Kristusta! Jos Jeesuksen kuolema olisi todellinen historiallinen tapahtuma, jolla olisi ollut monta silminnäkijää, siitä ei olisi voinut syntyä näin monta versiota, jotka eroavat toisistaan niin perusteellisella tavalla!

Ja jos varhaiset kristityt olisivat todella muistaneet kärsimykset sarjana lähiaikojen tapahtumia, niin miksi evankeliumien vanhin ristiinnaulitsemiskertomus lainaa koko lyhyen tekstin psalmista numero 22, joskin ilman minkäänlaista lähdeviittausta? Miksi Ensimmäinen Pietarin kirje ei sisällä sen yksityiskohtaisempaa selostusta Jeesuksen kärsimyksistä kuin mitä Jesajan 53. luvusta löytyy? Miksi Matteus täydentää Markuksen kertomusta, ei niinkään historiallisen tradition tai silminnäkijöiden kertomuksen mukaan, mutta uusilla lainauksilla, tällä kertaa Sakarjasta ja Salomon viisaudesta?

Näin ollen teoria, josta tutkijat aikoinaan keskustelivat kiivaasti, mutta nykyään hyväksyvät sen hiljaisesti, viehättää minua enemmän ja enemmän – teoria, jonka mukaan historiallista Jeesusta evankeliumin mytologian lasimaalausten takana ei ole. Sen sijaan hän on täyttä fiktiota.

Lisäksi:

1) Emme tuomitse niitä myyteiksi koska emme usko ihmeisiin, vaan analogian periaatteen takia, jonka ainoa vaihtoehto on uskoa kaikki, mitä **National Inquirer** kirjoittaa. Jos emme käytä tämän päivän standardeja arvioidessamme väitteitä menneisyydestä, niin mitä muita standardeja on käytettävissä? Ja miksi meidän pitäisi uskoa, että Jumala tai Luonto teki ennen asioita, joita ei enää tapahdu? Eikö Jumala olekaan sama eilen, tänään, huomenna ja ikuisesti?

2) Apologeettojen väite, että ”Jeesuksen kuoleman ja evankeliumien kirjoittamisen välinen aika oli liian lyhyt legendojen syntymiseen” on kehäväite, sillä se olettaa historiallisen Jeesuksen eläneen tiettyinä aikana. 40 vuotta on muutenkin riittävän pitkä aika legendojen syntymiseen, mutta Kristusmyyttiteoria ei edellytä, että Kristushahmo syntyi Pontius Pilatuksen aikana, ainoastaan, että myöhemmin Jeesus sijoitettiin Pilatuksen aikaan.

a) **Jan Vansina** (*Oral Tradition as History*) on kirjoittanut siitä, miten suullinen perinne pyrkii päivittämään myyttisiä tapahtumia, väittäen niiden aina olevan lähellä, vain muutamaa sukupolvea ennen kertomisaikaa.

b) Ja vaikka historiallinen Jeesus olisikin ollut olemassa ja meillä olisi silminnäkijöiden todistuksia käytössämme, evankeliumin puolustajat unohtavat viimeaikaiset tutkimukset, joiden mukaan silminnäkijöiden todistukset, etenkin kun ne koskevat epätavallisia tapahtumia, ovat erittäin epäluotettavia, ja että ihmiset usein muokkaavat näkemäänsä tottumustensa ja odotustensa mukaisiksi. Siten **Strauss** osui napakymppiin väittäessään, että varhaiset kristityt vain kuvittelivat Jeesuksen täyttävän messiailta ja profeetoilta odotetut teot.

3) On paljon pyydetty, että kaikki vastavat tarinat pitäisi hylätä myytteinä ja väittää, että tämän tapauksen täytyy olla erilainen. Tähän turvautuvan henkilön on myönnettävä olevansa jo fideisti eikä enää pelkkä apologeetta (jos siinä nyt edes on mitään eroa!) ►

Toiseksi, Uuden testamentin oppineiden rakentama ”historiallinen Jeesus” heijastaa aina niitä oppineita, jotka analyysin ovat suorittaneet. Albert Schweitzer oli ehkä ainoa poikkeus, ja hän teki tuskallisen selväksi, että aiemmat Jeesuksen etsijät olivat vain piirtäneet omakuviaan. Kaikki käyttivät historiallista Jeesusta samoin kuin vatsastapuhuja käyttää nukkeaan, sitä itsekään tiedostamatta. Jeesuksen opetusten täytyi olla tosia, ja heidän omien uskomustensa täytyi olla todenmukaisia, joten Jeesuksen oli täytynyt opettaa juuri heidän uskomuksiaan. (Tietenkin jokainen raamatullisen suunnan kannattaja tekee näin! ”Minä sanoin niin! Jumala uskoo sen! Se ratkaisee asian!”). Nykyiset poliittisesti korrekkit ”historialliset Jeesukset” eivät ole ollenkaan erilaisia, vaan pelkkiä luojiensa kloonveja.

C. S. Lewis oli oikeassa tästä kirjassaan *The Screwtape Letters*: ”Jokainen ’historiallinen Jeesus’ on epähistoriallinen. Dokumentit sanovat mitä sanovat, eikä siihen voida lisätä mitään.” Mutta, kuten apologeetat usein tekevät, hän olettaa fideismin olevan tästä luonnollinen seuraus, kun agnostisismi olisi parempi vaihtoehto. Mitä hän kuvittelee evankeliumien niin selvästi ”sanovan” on myyttinen sankari! Hän käyttää itse julistamaansa asiantuntijan asemaa väärin esseessään *Modern Theology and Biblical Criticism* kun hän kieltää että evankeliumit muistuttaisivat vähääkään ikivanhoja myyttejä. Voi vain ihmetellä, mitä hän oikein poltti piipussaan!

Pointtini tässä on yksinkertaisesti se, että vaikka evankeliumien Kristuksen taustalla olisi historiallinen Jeesus, häntä ei koskaan voida löytää. Jos historiallinen Jeesus on koskaan ollut olemassa, häntä ei enää ole. Kaikista yrityksistä löytää hänet syntyy vain moderni version Jeesus-myytistä. Jokainen ”historiallinen Jeesus” on uskon Kristus, tarkemmin sanoen, jonkun yksittäisen henkilön uskon mukainen Kristus. Joten nykyisten tutkijoiden ”historiallinen Jeesus” on aivan yhtä kuvitteellinen.

Kolmanneksi, Jeesus henkilökohtaisena pelastajana, jonka kanssa ihmiset väittävät omaavansa ”henkilökohtaisen suhteen” (kuten minäkin aikoinani väitin), on itse asiassa täysin fiktiivinen hahmo. Kyseessä on olennaisesti henkilökohtainen projektio, ”mielikuvitusystävä”. Sillä ei ole mitään eroa pop-

psykologian visualisaatioharjoituksiin, **John Bradshaw** temppuun, jossa kuvitellaan kohtaaminen menneisyyden rakkaiden ihmisten kanssa, tai **Jean Houston**in johtama kuvitteellinen keskustelu **Hillary Clintonin** ja **Elenor Rooseveltin** välillä.

Eipä tässä kai sinänsä mitään vikaa ole, mutta olisi parempi, jos se tunnistettaisiin täysin kuvitteelliseksi fiktioksi, kuten Hillary Clinton, Jean Houston ja John Bradshaw tekivät. Saman pitäisi koskea henkilökohtaista pelastajaa.

Ainoa vaihtoehto tälle muistuttaa niin kutsuttua kanavointia. Olet ”virittäytynyt samalle aaltopituudelle” kuin entisaikojen guru jonka nimi on Jeesus, ja vastaanotat mielikuvia häneltä, yleensä melko tyhjänpäiväisiä asioita. Jonkinlaista kuvitteellista telepatiaa.

Itse asiassa en usko, että useimmat papit tarkoittavat mitään sanoessaan, että heillä on ”henkilökohtainen suhde Kristuksen kanssa”, paitsi ehkä kuvitelmaa, joka on karannut kärsivästä raamatun lukemisen ja rukoilemisen seurauksena. Mutta jos he todella tarkoittivat jonkinlaista ”henkilökohtaista suhdetta”, niin kyse olisi kanavoinnista. Epäilen että on olemassa yksinkertainen syy sille, miksi fundamentalistit jotka tuomitsevat **New Age**-kanavoijat eivät kuitenkaan kutsu sitä huijaukseksi (vaikka sitä se selvästi on), vaan sen sijaan ajattelevat, että **Ramtha** ynnä muut ovat demoneja. Jos he sanoisivat, että kyseessä on pelkkä vainoharha, he tietävät minne muut neljä sormea osoittaisivat seuraavaksi!

Ottaen huomioon sen hurskauden joka liittyy ”henkilökohtaisiin suhteisiin Kristuksen kanssa” ja ”hänen kutsumiseensa sydämeensä”, ja sen, että näitä ilmaisia ei löydy eikä vastaavaa koskaan vihjatakaan Uudessa testamentissa, on uskomatonta että siitä on silti tehty pelastumisen tunnusmerkki! Jollei sinulla ole henkilökohtaista suhdetta Jeesuksen kanssa, palat vielä joku päivä helvetin tulesa! Sheesh! Tässäpä vasta näemme loukatun vapahtajan raivon!

Kukaan ei ollut koskaan kuullutkaan näistä asioista ennen saksan pietistiliikkeen syntyä 1700-luvulla. Tunteellisen omistautumisen tekeminen taivaaseen pääsyn ehdoksi vastaa äärihelluntailaisten väitettä, ettei taivaaseen voi päästä ellei puhu kielillä. ”Kysytkö, mistä tiedän että hän elää?” kysyy herätyskuoro. ”Hän elää sydämessäni.” Aivan! Kyseessä on mielikuvituksen tuote.

Neljänneksi, Kristus on fiktiota siinä mielessä, että hänen nimensä toimii huomaamattomalla ja epämääräisellä tavalla lyhenteenä monille uskomuksille ja instituutioille joiden puolesta häneen vedotaan. Yksinkertaistettuna tämä tarkoittaa sitä, että kun evangelisti tai apologetta pyytää sinua uskomaan ”Kristukseen”, he muiluttavat tähän sanaan paljon muitakin asioita kuten esimerkiksi pyhän kolmiusopin, protestanttiset ajatukset uskosta ja armosta, säännöllisen kirkossakäynnin jne. Nämä ovat kaikki selviä ja avoimia kysymyksiä. Teologit ovat väitelleet niistä vuosisatojen ajan ja keskustelevat niistä yhä. Rivijäsenet väittelevät niistä yhä, minä voit huomata, jos keskusteleet adventistin tai jehovan todistajan kanssa. Jos kuulet minun sanovan näin, ja ensimmäinen ajatukseksi on, että ”eiväthän nuo ole oikeita kristittyjä,” todistat vain väitteeni. Kuka antoi fundamentalistisille protestanteille yksinoikeuden sanaan kristitty?

Kukaan evangelisti ei koskaan pyydä ihmisiä uskomaan Kristukseen ja sitten ala erittelemaan näitä muita asioita ja assosiaatioita. Ei yksikään! Pyhä kolminaisuus, raamatun erehtymättömyys, joillekin jopa anti-darwi-

nismi ovat asioita, joita ei missään nimessä kyseenalaisteta. Et voi tulla aidosti pelastetuksi jos et usko myös näihin asioihin kuten uskonveljesikin. Heille Kristukseen uskominen tarkoittaa myös järkkymätöntä luottamusta pyhään kolminaisuuteen, biblisiin, luomisoppiin jne. Ja tämä vuorostaan tarkoittaa, että Kristus on lyhenne kaikille näille opeille ja mielipiteille, joista kaikki täytyy hyväksyä uskon varassa, koska joku toinen niin käskää.

Kun Kristuksesta tulee fiktio tässä mielessä, hän edustaa kaiken sen hyväksymistä kyselemättä, mitä jokin instituutio tai saarnaaja käskää meidän uskoa. Tämä ei ole mitään uutta, ei mikään kristinuskoa vääristävä mutaatio. Paavali vaatii ”jokaisen ajatuksen vangitsemista Kristukselle” ja ”uskon tottelevaisuutta”. Tässä Kristus on jo saanut samanlaisen roolin kuin **Dostojevskin** Suuressa Tutkijassa (en. *Grand Inquisitor*), eufemismi instituution dogmaattiselle puoluelinjalle. Dostojevski tarkoitti tietysti sitä että ”todellinen” Jeesus vastustaisi nimensä käyttöä uskonnollisen sorron oikeutuksena. Mutta vaikka Dostojevskin Jeesus on jalo, hänkin on vain fiktiota! Se on loppujen lopuksi ”Suuren Tutkijan vertauskuva”.

Siispä Kristuksen voidaan sanoa olevan fiktiota neljällä tavalla. 1) On täysin mahdollista, että historiallista Jeesusta ei ole koskaan ollutkaan. 2) Vaikka tämä henkilö olisikin ollut olemassa, olemme hukanneet hänet lopullisesti, emmekä voi löytää häntä. Ja 3) se Jeesus, joka ”kulkee kanssani ja puhuu kanssani ja kertoo minulle että olen hänen” on vain mielikuvituksellinen visualisaatio eikä voi olla mitään muuta kuin fiktiota. Ja lopuksi, 4) yhden tai toisen uskonnollisen instituution ”Kristus-logo” on kiertoilmauksellinen kuvitelma, vähän niinkuin **Ronald McDonald, Mikki Hiiri** tai **Joe Camel**. Sen tarkoitus on saada sinut nielemään useita uskoja, asenteita ja käytäytymismalleja pelkän uskon varassa. Tämä taas aiheuttaa vaaralliselle itsenäiselle ajattelulle täyden oikosulun.

Jos olet koskaan kuullut minun esittävän vastauksen johonkin kysymykseen, tiedät että vastaan niihin aivan liikaa. Sama koskee varmaan sitä, kun esität kysymyksiä. Vaan minkä minä suurelle suulleni voin. Nämä ovat kolme kysymystä, joiden luulen olevan mielenkiintoisia. Joten suo minun esitellä niistä

ensimmäinen tässä. Voit nähdä sen niin kuin tohtori Rankin näkee.

Tämä on ensimmäinen. **Paul Tillich** sanoi, että emme koskaan voi tuntea historiallista Jeesusta millään varmuudella. Mutta evankeliumien antama kuva Jeesuksesta Kristuksena, kristilliset saarnat Jeesus Kristuksesta, tuovat kristitylle uuden elämän. No miksi minä ajattelen, ettei tämä riitä? Miksi kaikki evankeliset uskovat että sen on täytynyt tapahtua, kuten **Francis Schaeffer** tapasi sanoa, aikavaruushistoriassa? Mitä puuttuu liberaalimasta teologisesta näkökannasta asiaan? Tämä on siis ensimmäinen. Miksi sen kaiken täytyi tapahtua historiallisesti ollakseen mahdollista kristityille?

Toiseksi. Francis Schaeffer tapasi sanoa myös, että kristityn ei koskaan tarvitse pelätä todistusaineiston tutkimista minne ikinä se saattaa johtaakaan, sillä hän ei koskaan putoa maailman laidan yli. Faktat eivät koskaan voi tuhota hänen uskoaan. Kuitenkin Schaeffer tekee samassa täyskäännöksen ja listaa kristityille hyväksytyjä näkökantoja luomisesta ja evoluutiosta – ne ainoat, jotka raamattu hyväksyy. Kokemukseni mukaan Tillich on jälleen oikeassa siinä, että fundamentalismi tuhoaa totuudenetsinnän nöyrän rehellisyyden. Tutkimuksen tulos on ennaltakäsin aina avoin. Kuinka mikään tutkimus voi olla rehellistä – esimerkiksi historiallisen Jeesuksen kysessä ollessa – jos tutkijan usko määrittää lopputuloksen jo ennalta? Kuinka todellinen, avoin tutkimus on ylipäättäen mahdollista, jos tutkija tietää jo etukäteen, että tutkimustulos tulee olemaan hänen uskonsa mukainen?

Kolmanneksi. Hiukan eri aaltopituudella. Kuka tahansa joka on lukenut tämän illan mainoslehtisen huomasi varmasti että me molemmat olemme lähtöisin uskonnollisen skaalan ääripäistä, ja ohitimme toisemme keskellä vaihtaessamme paikkaa – olimme jopa läsnä samalla seminaarilla. Luin kerran kirjan nimeltä ”Uskonnollisen epäilyn psykologia”, joka seurasi yksilöitä joiden usko muuttui konservatiivisesta liberaaliksi, ja joitakin joiden usko muuttui liberaalista konservatiiviseksi. Kirjoittaja päätteli, että pyhiinvaellus kumpan tahansa suuntaan oli matka kauemmas sellaisesta uskon tyylistä, joka ei vastannut henkilön tarpeita, kohti siihen paremmin soveltuvaa uskoa. Ja olenpahan vain utelias. Luuletteko, että sillä on mitään tekemistä sen kanssa mitä meille kahdelle tapahtui? ●

Kannattaako Jumalaan uskoa?

Erkki Hartikainen
& Janne Vainio

Monet pelaavat pienin panoksin esimerkiksi lottoa. Vaikka on hyvin epätodennäköistä, että lotossa voittaa päävoiton, hyvinkin vähävaraiset pelaavat lottoa paremman elämän toivossa. Myös uskonnot ovat kautta aikojen käyttäneet ihmisten toiveita hyväksi.

Vaikka monet menneiden aikojen ihmiset eivät tosissaan uskoneet taikojen, jumalille uhrauksen tai jumalilta pyytämisen (rukoilemisen) mitään auttavan, he katsoivat usein, etteivät taikamenot tai jumalien lepyttäminen ole suuremmin haitaksikaan. Suuret johtajat halusivat usein enemmän kuin on mahdollista. Esimerkiksi he halusivat jatkaa elämäänsä jossakin muodossa kuoleman jälkeen. Egyptin pyramidit ovat esimerkki siitä, mihin mahtavien johtajien toiveajattelu on johtanut.

Jossakin historian vaiheessa uskonnolliset johtajat alkoivat luvata kannattajilleen kuoleman jälkeistä elämää. Usein kuoleman jälkeisen elämän saavuttaminen vaati kalliita uhreja (esimerkiksi verta, joka on aikojen kuluessa laimentunut viiniksi). Kun uskontojen välinen taistelu kannattajista kiihtyi, kuoleman jälkeistä elämää alettiin luvata yhä pienemmin panoksin. Lopulta pelkkä usko kyseisen uskonnon jumaliin tai jumalaan riitti pappien mielestä kuoleman jälkeisen elämän takeeksi.

Kun pelkkä kuoleman jälkeinen elämä ei houkutellut kaikkia, uskonnot alkoivat tarjota uskoville nautinnollista tai hyvää elämää kuoleman jälkeen ja ikuisia kärsimyksiä vääräuskoisille tai ainakin niille, jotka eivät uskoneet ollenkaan. **World Trade Centerin** syyskuun 11. päivänä 2001 tapahtunut tuhoaminen itsemurhaiskulla johtui mm. tällaisesta uskosta kuoleman jälkeiseen hyvään elämään.

Pelurin todistus ei pyri todistamaan, että jumala on olemassa. Sen sijaan se pyrkii osoittamaan, että jumalaan uskomisen on peliteoreettisesti kannattavaa. Pelurin todistus sanoo, että vaikka ei tiedettäisi, onko jumala olemassa vai ei, jumalaan kannattaa uskoa, koska näin saavutettava palkinto, iankaikkinen elämä, on äärettömän suuri, ja epäuskosta seuraava rangaistus, iankaikkinen kärsimys, on hirvittävä. Voiton odotusarvo, joka on voiton todennäköisyys kertaa voiton arvo, on näin ollen äärettömän suuri.

Pelurin todistus (**Pascalin** vaaka), sanoo, että jos jumala on olemassa ja jos uskomme, saavutamme suuren palkinnon, iankaikkisen elämän. Jos jumalaa ei ole olemassa, menetämme kenties jotakin elämässämme uskoessamme, mutta se on vähäistä verrattuna siihen, että saavutamme iankaikkisen onnen. Jos jumalaa ei ole olemassa ja emme usko hänen olemassaolonsa, voitamme kenties jotakin pientä elämässämme. Mutta jos jumala on olemassa ja emme usko, joudumme iankaikkisiin kärsimyksiin. Pelurin mukaan kannattaa lyödä vetoa sen puolesta, että jumala on olemassa.

Todistuksen moraali

Jos pelurin todistus hyväksytään, voidaan kuitenkin väittää, että emme noin vain voi päättää siitä, mihin uskomme. En voi päättää huomenna uskoa, että siat lentävät tai että Helsinki on Kiinassa tai että on olemassa kaikkivaltias, kaikkietävä ja täydellisen hyvä (kaikkihyvä) jumala. Pelurin todistus ei esitä jumalaan uskomiselle mitään näyttöä, se vain sanoo, että pelurina minun olisi hyvä uskoa niin.

On sanottu (esim. Pascal), että jos jumalaan uskomisen on meidän tunteittemme vastaista, meidän pitää ryhtyä elämään ikään kuin uskoisimme jumalaan. Pitää ryhtyä käymään uskoavien tilaisuuksissa (esim. kirkoissa) ja pitää ryhtyä pyytämään jumalilta jotain (rukoilemaan). On sanottu, että jos ryhdymme käyttäytymään kuten uskovainen, alamme pian myös uskoa kuten uskovainen.

On viitteitä siitä, että ihmiset todella alkavat uskoa siihen, mitä heidät esimerkiksi pakotetaan tekemään. On mahdollista, että ihminen saattaa alkaa uskoa ajan oloon jopa omiin valheisiinsa. Englannin kuninkaan,

joka ei ollut mukana merkittävässä taistelussa, mutta joka oli vuosikymmeniä valehdellut olleensa siellä, kerrotaan vanhoilla päivillään uskoneen omaan valheeseensa.

On sanottu (esim. **William James**), että jos olisimme jumalan asemassa, meidän pitäisi tehdä kaikkemme estääksemme ihmisiä uskomasta jumalaan valheellisesti ja itsekäästi palkkion toivossa. Vastaavasti esim. buddhalaisuudessa pidetään viime kädessä taitamattomana tehdä hyviä tekoja saadakseen paremman jälleensyntymän.

Todistus voidaan kääntää

Voidaan yhtä hyvin väittää, että ateisti palikitaan äärettömällä palkinnolla ja uskovainen tuomitaan äärettömiin kärsimyksiin kuoleman jälkeen. Tällöin pelurin olisi pyrittävä olemaan uskomatta jumalaan. Tällaista näkemystä esitetään harvoin, sillä ateistit eivät yleensä usko kuoleman jälkeiseen tai kuolemaa edeltävään elämään. Tärkein poikkeus ovat ne buddhalaiset, jotka uskovat jälleensyntymiseen.

Buddhan opin mukaan minkä tahansa uskonnon mainitsemat jumalat saattavat teoriassa olla olentoina olemassa (aivan kuten joulupukki), mutta ne eivät ole todellisia jumalia vaan ihmisen tavoin pysymättömyyden alaisia. Palikaanonissa luetellaan monia ns. **brahma-** ja **deeva-**tasoja, joita hallitsevat jumaluudet ovat niin sokaistuneita omasta taivaallisesta autuudestaan, että kuvittelevat oman taivasmaailmansa olevan ikuinen. Sokeat jumalat saattavat kuvitella olevansa maailmankaikkeuden luoja ja saattavat kuvitelmissaan johtaa monia ihmisiäkin harhaan, koska useimmille ihmisille todisteeksi näiden taivaallisten soma-hourailujen paikkansapitävyydestä riittää jokin ihmeellinen kokemus jumalan läsnäolosta.

Taivastilojen kaipuun houkutusta kutsutaan nimellä **devaputra**, joka sananmukaisesti käännettynä tarkoittaa jumalan poikaa ja jonka perustana on toive elämän jatkumisesta iankaikkisesti. Esimerkiksi hindujumalat ovat palikaanonin mukaan yli-inhimillisiä, mutta pohjimmiltaan kuolevaisia olentoja, jotka sokeudessaan johdattavat hyväuskoisia ihmisiä harhaan. Palvomalla tiettyä jumalaa voi joutua taivaaseen, jossa eletään jumalan orjina tai lemmikkieläiminä taivaallisen loiston jatkuvassa huuma-

uksessa. Lisäksi taivaatkin hajoavat vääjäämättä joskus, koska jumalat ovat välttämättä luonnonlakien alaisia kuten ihminen – ja taivasten hajoamisen jälkeen soman autuaille orjille seuraa lopulta vajoaminen kärsimyksen tiloihin.

Jumalan pojan viettelyksiin ei siis välttämättä kannata langeta, vaikka hän olisi olemassa – eikä kuolemanjälkeistä elämää välttämättä kannata toivoa mihinkään olomuotoon, vaikka sellainen olisikin mahdollista. Iankaikkisuususkoon vietteleviä jumalia voitaisiin kenties silloinkin verrata nykyajan hulluihin diktaattoreihin, joiden tuhatvuotiset valtakunnat loistavat ikuisesti. ●

Aineistoa ET-opiskeluun

Oheinen artikkeli sisältyy Erkki Hartikaisen toimittamaan avoimen lähdekoodin periaatteella toimitettuun elämäntutkimustiedon oppikirjasarjaan (et10). Kirjasarja kokonaisuudessaan on luettavissa www.osoitteessa <http://www.dlc.fi/~etkirja>

TEHTÄVIÄ:

- 1) Pohtikaa, mistä syystä uskonnot ovat kehittäneet opin ikuisesta onnesta Taivaassa ja ikuisesta rangaistuksesta Helvetissä
- 2) Voisiko ihminen tuomita toisen ihmisen ikuiseen rangaistukseen?
- 3) Miksi "pelurin todistus" ei ole uskottava?
- 3) Pohtikaa miksi pelurin todistusta ei yleensä käytetä niissä kulttuureissa, joissa uskotaan monien jumalien olemassaoloon?
- 4) Miten vaatimusta uskoa jumalien olemassaoloon on perusteltu antiikin kulttuurissa?
- 5) Miten pelurin todistusta (ja tämän todistuksen kumoamista) voitaisiin soveltaa jälleensyntymisuskoon, jossa uhkakuvana on jou-tua syntymään uudelleen?

Riittää jo reinkarnaatiot!

Dalai Lama on ilmoittanut kannattavansa jälleensyntyviä **tülku**-lamoja koskevan reinkarnaatio-opin poistoa. "Olen sitä mieltä, että tämä reinkarnaatioiden järjestelmä pitäisi poistaa, koska se on synnyttänyt paljon kiistelyä," hän kertoi mykistyneelle yleisölleen. Hänen mukaansa lamojen reinkarnaatio on perinteinen uskomus, eikä buddhismiin kuuluva rituaali, ja se voidaan lopettaa, jos Tiibetin kansa niin päättää.

Tiibetissä kehittyi omanlaisensa tulkinta buddhalaisesta reinkarnaatiosta, jonka mahdollisuus (ja periaatteellinen epätoivottavuus) mainitaan jo palikaanonissa. Siinä vaiheessa kun luostarilaitokselle alkoi maanomistuksen vuoksi kasaantua poliittista valtaa, syntymässä oleva hallintojärjestelmä oikeutettiin selittämällä suurten lamojen tulevan epäitsekäässä myötätunnossaan takaisin jatkamaan opetusta, joka vie ulos syntymien kierrosta. Vanhin jälleensyntyvien lamojen perinne Tiibetissä on **Karmapa**-lamojen ketju, joista viimeksi edesmennyt oli järjestyksessä kuudestoista.

Dalai Laman edistyskellinen ehdotus koski ilmeisesti kuitenkin vain **Sikkim Rungtekin** luostarin käytäntöä, jolla etsitään uusi Karmapa; kyseessä on asema, jota tälläkin hetkellä tavoittelee neljä henkilöä (tiibetiläisen käsityksen mukaan tajunnanvirta tosin voisi jakautua useampaan uudelleenkoostuvaan henkilöön). Dalai Lama unohti vain yhden pienen sivuseikan; hänen omakin tittelinsä siirtyy jatkajalleen reinkarnaatioukseen nojaavien rituaalien kautta. Reinkarnaation kieltäminen, kenties tieteellisemmän ajattelutavan omaksumisen nimissä, veisi pohjan pois myös hänen omalta arvovallaltaan!

Lähde: *Rationalist International Bulletin* no 108

STM vaatii lasten silpomista

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto ovat maalis-kuisissa kannanotoissaan vaatineet pikkulasten silpomista uskonnollisin perustein. STM:n antaman ohjeistuksen mukaan Suomessa asuvien islamilaiden vanhempien poikalapset tulisi ympärileikata julkisissa sairaaloissa julkisilla varoilla. Asiasta ei ole säädetty lakia, koska toimenpide ei kuulu sairauden hoitoon, joka on julkisen terveydenhuollon lakisääteinen tehtävä.

Hallinnollinen ohjeistus lähetettiin (länsimaiselle oikeusvaltiolle ominaisen laillisuusperiaatteen vastaisesti), jotta julkisvallan piirissä voitaisiin ryhtyä tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin jo ennen lain säätämistä. STM on kuitenkin käynnistänyt valmistelutyön asiaa koskevan lain säätämiseksi. Kuntaliitto on yhtynyt STM:n kantaan ja pitää lausunnossaan lain säätämistä tarpeellisenä. Perusteena on "välttää epämääräisissä oloissa tehdyt leikkaukset ja niistä aiheutuvat kivunlievitysongelmat."

Tuollainen sosiaali- ja terveysministeri **Eva Biaudet** on tiedetysti puoltanut seksin ostokiellon säätämistä, jonka perusteluna on ollut luoda virallinen signaali, jolla viestitään, että aikuisen ihmisen sukupuolielinten vastikkeellinen käyttäminen tavalla johon tämä vapaaehtoisesti suostuu ei ole hyväksyttävää. Prostituution saattamista päivänvaloon sillä perusteella, että vältettäisiin ne lieveilmiöt, joita voidaan pitää selvinä ihmis-oikeusloukkauksina, ei ole tällaisen logiikan mukaan ollut suotavaa. Asettuukin outoon valoon, että STM on samanaikaisesti tukenut aktiivisesti sitä, että lasten sukupuolielinten silpominen pelkäänsä vanhempien uskonnollisen mielivallan siunauksella saisi tuekseen lainsäätäjien ja viranomaisten hyväksynnän – ja että perusteluna on sama toiminnan

saattaminen päivänvaloon.

Terveydenhuoltohenkilökunnan piirissä STM:n suositus on jo herättänyt laajaa vastustusta. **Lääkäriliitto ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS)** ovat esittäneet lausuntonsa, joissa ovat vedonneet eettisiin näkökohtiin sekä julkisten resurssien rajallisuuteen.

Lääkäriliiton mukaan ympärileikkauksesta koituu aiheeton terveysriski. Tilannetta pahentaa vielä se, että toimenpide tehdään lapselle, joka **ei itse pysty päättämään asiasta**. Muutoinkin kuorimitulle julkiselle terveydenhuololle ei pidä säilyttää enää tehtäviä, jotka eivät kuulu terveyden edistämiseen tai sairauksien hoitoon.

HUS:n lausunnon mukaan uskonnollisista tai kulttuurisista syistä tehty ympärileikkaus on lääketieteellisesti perusteeton ja haitallinen. Lisäksi ympärileikkausta voidaan pitää **lasten oikeuksia koskevan yleissopimuksen, Euroopan neuvoston yleissopimuksen, Suomen lääkäriliiton eettisten ohjeiden ja yleisen lääkärietiikan** vastaisena.

Myös Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin eettisen toimikunnan puheenjohtaja **Esko Länsimies** (Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijain jäsen) on ilmoittanut STM:lle, ettei Kuopion yliopistosairaалassa aiotta noudattaa ministeriön ohjetta ennen kuin eduskunta on laatinut asiaa koskevan lain.

Tyttöjen ympärileikkauksen tiettyjen äärimuotojen vakavat terveyshaitat ovat laajalti tiedossa; Suomen julkisessa terveydenhuollossa ei ole suostuttu tyttölasten sukupuolielinten silpomiseen uskonnollisin perustein. Poikien ympärileikkaus saattaa sekin pahimmillaan aiheuttaa esim. peniksen kuolion, joka johtaa amputointiin.

Tyttöjen ympärileikkaus tuomitaan terveyshaittojensa perusteella lapsen törkeänä pahoinpitelynä, joka voi olla laillinen peruste pakkohoostaanotolle. Näin katsotaan oletusarvoisesti oikeaksi menetellä silloinkin, jos tyttölapsen sukupuolielinten silpominen tapahtuu kotioiloissa keittiöveitsin tai lasinsirpalein. Vanhempien uskon-

nollista vakaumusta ei ruumiinvamman tuottamisen kohdalla katsota oikeudellisesti relevantiksi seikaksi. Voidaankin kysyä, miksi ei poikien sukupuolielinten silpomiseen suhtauduta oikeudellisesti samalla tavoin. Tuleeko ruumiinvamman tarkoituksellinen ja suunniteltu tuottaminen lapselle jotenkin oikeutetuksi siitä, että se on terveyshaitoiltaan lievempää (vrt. "lievä raiskaus", joka edelleen on rikos)?

Mahdollisesti syynä on sekin, että Suomessa on vakiintuneessa asemassa toiminut **juutalaisyhteisö**, joka on sukupolvien ajan leikkauttanut poikalapsensa yksityislääkäreillä. Nyt suunnitteilla oleva laki ympärileikkauksista koskisi käytännössä vain Suomeen muuttaneiden islamilaiden vanhempien lapsia, jotka tähän asti on leikattu kotioiloissa ilman riittävää kivunlievitystä ja ilman asianmukaista hygieniää.

Suomessa voimassa olevien lakien mukaan lapsen kohdistettu ruumiillinen pahoinpitely on rikos, jota ei voida oikeuttaa millään vanhempien vakaumuksella. Suomen viranomaiset ovatkin selvästi taipumassa **islamistiseen** poliittiseen ideologiaan sisältyviin länsimaisen oikeusvaltion periaatteiden vastaisiin vaatimuksiin otamalla virallisesti sellaisen kannan, että uskonnollisen yhteisön oikeudet menevät ristiriitatilanteessa yksilön oikeuksien ylitse.

Taustalla on ilmeisesti sellainen muodikas **relativistinen ja kollektivistinen** käsitys moniarvoisuudesta, jossa siiviliyhteiskunnan moniarvoisuutta ei käsitetä yksilöiden nauttiman omakoh-taisen valinnanvapauden seurauksena, vaan monien erilaisten "kulttuurien" välisenä harmonisena yhteiselonä, joiden suhteen yksilöllä ei ole valintaa. Jopa **Vapaarit**-listalla on tässä yksittäisessä kysymyksessä ilmennyt äänenpainoja, joissa lapsen ruumiillisen koskemattomuuden suojeleminen uskonnollisten yhteisöjen väkivaltaiselta mielivallalta on onnistuneesti leimattu "suvaitsemattomuudeksi" vieraita kulttuureja kohtaan – ikään kuin "kulttuuri" olisi elävä olento, jolla on oikeuksia. ■

Bushin Messias- kompleksi

Kun George W. Bush pyrki presidentiksi vuonna 2000, hän sanoi että Yhdysvaltojen tuli olla ”nöyrä” maailmassa. Nyt hän on hylännyt vaatimattomuuden ja korvannut sen ylimielisyydellä. Vaistoihinsa äärettömästi luottaen, fundamentaaliseen uskomusjärjestelmäänsä kääriytyneenä, takanaan maailman kaikkien aikojen mahtavin armeija, ja Kongressin estelemättä, Bush voi mielestään vapauttaa maailman pahasta asevoimin.

Presidentin julkisista puheista, ja jopa selaisista mielistelevistä tarinoista kuin **Bob Woodwardin** *Bush at War* (Bush sodassa) ja **David Frumin** *The Right Man* (Oikea mies), saa vaikutelman presidentistä jumalallisella asialla. Sitä voi kutsua **messiaaniseksi militarismiksi**. Hän on ehkä hylännyt sanan ”ristiretki”, mutta ristiretkestä tässä on silti kyse. Kuten Bushin entinen puheidenkirjoittaja Frum sanoo: ”Sota on tehnyt hänestä ristiretkeläisen.” Vaikka siinä ei olekaan mitään pahaa, jos presidentti haluaa tehdä maailmasta paremman paikan, on se kuitenkin pelottavaa, kun Valkoisen talon mies uskoo jumalan kehottaneen häntä muuttamaan maailmaa väkivaltaisoin keinoin.

Bushin vision suurisuuntaisuutta ei voida enää kiistää. ”Useimmat presidentit ovat hyvin toiveikkaita. Joillain on suuria visioita siitä, mitä he tulevat saavuttamaan, ja hän kuului tiukasti siihen leiriin,” Woodward kirjoittaa. Bush sanoi hänelle: ”Tartun tilaisuuteen saavuttaa suuria päämääriä,” ja lisäsi: ”Mikään ei ole suurempaa kuin saavuttaa maailmanrauha.”

Ja hän uskoo, että sen voi usein saavuttaa sodan kautta. ”Ajatellessamme Irakia, saatamme hyökätä tai jättää hyökkäämättä. En tiedä sitä vielä. Mutta tavoitteena tulee olemaan tehdä maailmasta rauhaisampi,” hän sanoi Woodwardille. Bush tuntui ymmärtävän, että hänen lähetyssaarnaajamainen asenteensa saattaisi johtaa hankaluuksiin (”Condi ei halunnut minun puhuvan siitä”), mutta

hän jatkoi, tukeutuen siihen uudelleen Afganistanissa (”Halusin, että meidät nähtäisiin vapauttajina”) ja Pohjois-Korean tilanteessa.

Bushin kuuluisaksi tullut lausahdus, ”vihaan Kim Jong Iliä,” jonka hän ilmaisi Woodwardille, tuli siinä yhteydessä kun Pohjois-Korean johtaja antoi kansansa nääntyä nälkään ja vankiensä tulla kidutetuiksi. ”Se kauhistuttaa minua,” Bush sanoi, lisäten, että hänen reaktionsa ”tuntui hänen sisäelimsäänsäkin. Ehkä se johtuu uskonnostani, mutta tunnen voimakkaasti näin.”

Vaikka hänen hallintonsa näyttää kulkevan diplomatian tietä Korean ydinkriisissä, Bushin innokkuutta haastaa Pyongyang ei pidä aliarvioida. ”En ole tyhmänrohkea,” hän sanoi, myöntäen Pohjois-Korean kyvyn aiheuttaa massatuhoja Etelässä. Mutta hän väheksyi ongelmia, jotka vallanvaihdos saattaisi aiheuttaa. ”He sanovat minulle, että meidän ei tarvitse edetä liian nopeasti, koska silloin taloudelliset rasitukset ihmisille tulevat olemaan suunnattomia — jos tämä tyyppi saataisiin kaadettua. Kuka huolehtisi — Minä en vain usko siihen.”

Kun Bush kutsuu **Kim Jong Iliä** ”pygmiksi” ja pitää kiinni Pohjois-Korean paikasta ”pahuuden akselissa”, tämä kaikuu koko matkan Pyongyangiin. Eikä ole yhtään rauhoittavaa kuulla Bushin löyhästi ehdottavan sodan mahdollisuutta Pohjois-Korean kanssa. Yhdessä tammikuisessa lehdistökonferenssissa Irakista ja Pohjois-Koreasta, eräs reportteri aloitti kysymyksensä: ”Jos emme mene sotaan. . .” ja Bush keskeytti, ”Kumman maan kanssa?” Tällaista epäkunnioittavaa asennetta sodan suhteen ei olla nähty sitten **Reaganin** varhaisen vuosien.

Tiedämme, että Bush luottaa kohtuuttomasti omiin impulsseihinsa. ”En pelaa sääntöjen mukaan. Pelaa sisuskalujeni (en. *gut*) mukaan,” hän kertoi Woodwardille, joka lisäsi, että Bush käytti samanlaisia lauseita tuisnoittain haastattelun aikana. Keskiaikana jalan mittayksikkö riippui kuninkaan oman jalan koosta. Sitä kutsuttiin kuninkaalliseksi askeleeksi, ja nykyään meillä on kuninkaalliset sisuskalat.

”Bushilla on loistava vaisto, joka kertoo hänelle milloin taistella, milloin myöntää tappionsa, milloin juosta, milloin odottaa, milloin aloittaa yrityksensä,” kirjoittavat **Carolyn B. Thompson** ja **James W. Ware** teoksessaan *The Leadership Genius of George W. Bush* (George W. Bushin nerokkuus johtajuudessa). Vaikka hä-

"WAR IS THE HEALTH OF THE STATE!"

nen bisnestappionsa eivät tunnu oikeuttavan moisia kehuja, kirjoittavat jatkavat suitsutustaan: "Suuri osa Bushin menestyksestä johtajana johtuu hänen halustaan luottaa vaistoihinsa."

Mutta entä jos Bushia närästää? Mitä jos hänen vatsansa antaa hänelle huonoja neuvoja?

Bushilla on kaksi sodanhaastetta, yksi syyskuulta 2001 ja toinen lokakuulta 2002. Yhdessä ne antavat hänelle ennennäkemättömän, yksipuolisen voiman, jolla hän voi mahtaila milloin vain hänen sisuskalunsa niin käskyvät. On liikaa pyydetty, että muka demokraattisessa yhteiskunnassa pitäisi luottaa yhden ihmisen vaistojen erehtymättömyyteen.

Woodward kirjoittaa: "On selvää, että Bushin maallistunut usko luonnollisiin ja spontaaneihin johtopäätöksiinsä ja tuomioihinsa – ajaa hänen rooliaan poliitikkona, presidenttinä ja ylimpänä käskynhaltijana. Hänen vaistonsa ovat melkein pä hänen toinen uskontonsa."

Hänen ensimmäinen uskontonsa vaikuttaa myös. Tietenkin presidentillä on oikeus harjoittaa mitä tahansa uskontoa johon hän usko, eikä George W. Bush ole ensimmäinen presidentti, joka julistaa Jumalan nimeä tai väittää että USA on Jumalan siiven suojissa. Mutta kun hänen fundamentalistiset uskomuksensa vaikuttavat hänen työhönsä, ja kun hän latoo uskonnollista retoriikkaa tulenarissa tilanteissa, meidän pitäisi varoa.

Piirros: Joona Vainio

Demokratian jatkuva vallankumous

Francis Fukuyama väittää kommunistiblokin luhistumisen merkinneen historian loppua. Marxin, Snellmanin ja Steinerrin kaltaisten nuorhegeliläisten olettama "historian lakien" kehityssuunta on saanut lopullisen ilmestyksensä ja ilmoituksen antama evidenssi osoittaa dialektisen maailmanhengen johdattavan meitä kohti liberaalia demokratiaa ja globaalia markkinataloutta. Jumala puhuu näkymättömän kätensä kautta.

Mikä on se historia, jonka kerrotaan loppuneen? Kenelle viesti on suunnattu? Sitä ei selvästikään ole suunnattu liberaaleille, joita koko tämä historismin kurjuus hymyilyttää. Viestiä ei ole suunnattu myöskään uskovalisille, jotka joka tapauksessa olettavat Jumalan suunnitelman olevan tutkimaton – eikä sitä ole suunnattu postmoderneille relativisteille, joille historia on vailla kokoavaa suuntaa.

Historian lopun evankeliumi on suunnattu niille, jotka aikaisemmin luottivat nuorhegeliläisessä lapsenuskossa, että historialla on suunta ja päämäärä ja että kommunistisen blokin ole-

massaolo on siitä historiallisena evidenssinä – hie-
man kuten **Jeesuksen** elämä sille kristilliselle lähetysaarnajalle, joka on sydämensä puhtauden vaalimisen tähden valmis

väärentämään historiallisia todisteita oman uskonsa tueksi.

Miksi juuri heille? Tarvitaanko entisiä marxilaisia nykyisen suurvaltahegemonian oikeuttamiseen; eikö tämä hegemonia olekaan itseään täydentävä ja ruoki itse itseään kuin myyttinen **Leviathan**-käärme joka syö omaa häntäänsä?

Ei ole – ei ollut, eikä koskaan tule. Jokainen imperiumi on tarvinnut tuekseen altruistisen maailmanparantamisen jaloja aatteita siitä alkaen, kun roomalainen valtaeliitti nojasi aluksi stoalaisuuteen ja myöhemmin kristinuskoon. Eräs taustalla ollut syy kristinuskon voitokulkuun oli se, että kristinuskon vetosi imperiumin köyhään enemmistöön helpommin kuin stoalainen universalismi, joka elitistisesti asetti oikean järjestyksen (*recta ratio*) toiveiden ja pelkojen edelle.

Liberaalidemokraattinen universalismi nauttii samoista syistä laajaa epäluottamusta. Ideologian elitistisyys on siinä, että se lupaa samoja ihmisoikeuksia kaikille sukupuoleen, ihonväriin ja uskontoon katsomatta. *Se ei lupaa mitään erityisesti kenellekään* – eikä myöskään erityisesti muslimeille tai kristityille, joiden uskontoon kuuluu

velvoite mennä ja tehdä kaikista ihmisistä heidän oman jumalansa kuuliaisia opetuslapsia. Se herättää toisaalta myös älymystöluokan vastustuksen. Intellektuelleja ei enää tarvita tehtäilemaan kansakunnalle suuria kertomuksia. Älymystön huoli siitä, ettei **Humen giljotiini**n kuohitsemalla myyttisellä "totuudella" olekaan arvovaltaa sanalla yhteisiä arvoja on yhteinen kirkon ja papiston kanssa.

Kaikista näistä syistä – ja monista muista – liberalismiin oletettu "hegemonia" on niin horjuva, että olisi liioiteltua luonnehtia sitä nykyhetken hallitsevaksi ideologiaksi. Yksi todellinen syy ylitse muiden on kuitenkin se, ettei se tosiasiaa ole palvellut myöskään vahvimmassa asemassa olevien valtaeliittien asemaa muutoin kuin välttävästi. Jos olisi mahdollista oikeuttaa jonkin suurvaltapoliittisen rakennelman olemassaolo vetoamalla sen kykyyn toimia tehokkaasti "vapauden ja demokratian" ristiretkien välineenä, sellainen suoraviivaisempi oikeutus olisi imperiumin valtaeliitin ydinjoukolla luultavasti paljon käyttökelpoisempi.

Näin on tehtykin kaikkialla, missä se vain suinkin on ollut mahdollista – jopa läntisessä Euroopassa fasismin nousun aikoihin. Vapaan maailman arvoihin vedotaan kaiken järjen mukaan vain olosuhteiden pakosta – kuten siksi, että USA:n kansalaisille muovattu isän-

Syyskuun yhdenentoista jälkeen on ollut tuskin päivääkään, jona Bush ei olisi käyttänyt sanoja "pahuus" tai "pahantekijät". Hänen "pahuuden akseli"-puheensa saattoi uhatta Pohjois-Koreaa niin, että se päätti kiihdyttää ydinvarusteluun. Termi "pahuuden akseli" ei syntynyt vahingossa, eikä alkuperäisen puheen kirjoittaja käyttänyt niitä sanoja. Frum keksi termin "vihan akseli" luonnoksessa, jonka hän lähetti pääpuheenkirjoittaja **Michael Gersonille**. Frum sanoo: "Gerson halusi käyttää uskonnollista kieltä, jonka Bush oli ottanut omakseen syyskuun yhdenentoista jälkeen – näin 'vihan akselista' tuli 'pahuuden akseli'."

Frum puhuu melko avoimesti fundamentalismin merkityksestä Bushin valtakoneistos-

sa. Ensimmäiset sanat, jotka George Bush koskaan lausui hänelle Valkoisessa Talossa olivat: "En nähnyt sinua Raamatun lukutilaisuudessa." Frum kirjoittaa: "Bush tuli kovin erilaisesta kulttuurista, ja puhui kovin eri kulttuurin puolesta kuin Ronald Reagan: kyseessä on moderni evankelismi. Ymmärtääkseen Bushin Valkoista Taloa on ensin ymmärrettävä sen vallitsevaa uskonoppia."

Frum siteeraa myös puhetta, jonka Bush antoi alma materissaan, Yalessä, 21. Toukokuuta 2001. Bush itse työsti puhetta ahkerasti, ja Frum sanoi, että se kuului presidentin paljastavimpiin puheisiin. Bush sanoi: "Elämä kulkee omaa tietään, tekee omat vaatimuksensa, kirjoittaa omaa tarinaansa. Ja matkan aikana alamme tajuta, että emme itse ole ta-

maallisuuden suuri kertomus nivel-tyy yhä tiiviisti perustuslakihen-keen. USA:n perustuslaki on ame-rikkalaisille paljolti sitä, mitä **Kalevala** suomalaisille: pyhäinjäännös, jota palvotaan ajattelematta sen sisältämää aatteellista viestiä.

Asetelma herättää toivoa ja pel-koa. Toiveikkaana voidaan nähdä, että länsimaissa on nykyisin **pako** vedota "vapauden ja demokra-tian" myyttisiin ilmaisuihin ennen kuin imperiumin sotilaalliseen rakentamiseen tähtääviä interventi-oita voidaan pitää edes ymmärret-tävällä tavalla hyväksyttävänä. Pel-koa herättävää sen sijaan on, että "vapauden ja demokratian" arvot voivat säilyä vain niin kauan kuin sota nähdään poikkeuksellisenä tilanteena, jota ei ole tarkoitettu pysyväksi yhteiskuntajärjestyksen perustaksi – ja että nykyisessä tilanteessa interventioiden arkipäi-väisyys on jo saattanut tehdä tä-män rajanvedon epäselväksi.

Vietnamin sota, joka alkoi me-nestyksekkäinä torjuntavoitoina, jouduttiin keskeyttämään paljolti juuri tämän sovittamattoman ris-tiriidan takia. **Vietkong** olisi voi-tu voittaa, jos liittovaltioon olisi ju-listettu kansallinen poikkeustila sii-nä vaiheessa, kun sodanvastaisen liikkeen aiheuttamat paineet tekivät sodan hinnasta poliittisesti liian ko-va – mutta sota ei sittenkään ol-lut amerikkalaiselle yhteiskunnal-le sellaista terveydenhoitoa, jota olisi haluttu jatkaa.

Neuvostoliitossa tai Kiinassa tällaisesta ristiriidasta ei ole ollut tietoaakaan, sillä totalitaarisen val-tion hallintokoneisto pohjautuu jo *ideologisesti* jatkuvan poikkeustil-an ylläpitämiseen. Poikkeustilan käsite on ymmärrettävissä vain suhteessa liberaaliin valtioon, jossa vallitsee käsitys oikeuksis-ta, joihin valtiovalta ei voi kajota. Totalitaarinen valtio on periaat-teellisesti sotatilassa *jatkuvasti*, sillä sen ideologisenä tehtävänä on levittää tiettyä vallankumouk-sellista sanomaa niin kauan, kun-nes koko maailma on soveltuvilta osin sen alaisuudessa.

Ei olekaan yllättävää, että myös USA:n hallituspiirien takana oleval-la **Neocon**-ideologialla (neokon-servatismilla) on taustallaan osit-tain marxilaiset juuret. Huomatta-van monet johtavat Neocon-ideo-logit ovat entisiä **trotskilaisia**, joi-den aatteellisen retoriikan taustal-la on jatkuvan vallankumouksen idea, joka edellyttää siviiliyhteis-kunnan laajaa haltuunottoa. On jopa puhuttu "Trotskin kostosta", joka alkoi jo 1950-luvun kommunistivainojen aikana paitsioon jäänei-den trotskilaisten ilmiantaessa neuvostomielisiä kommunisteja.

William Kristolin ja **Robert Kaganin** lanseeraama "myötäelä-vän maailmanhegemonian" käsite on *neotrotskilainen*. Jatkuva val-lankumous on maailmanlaajuinen sotatilanne, joka ei voi loppua yh-den maan sisäiseen rauhantilaan.

Jatkuvan vallankumouksen logii-kalla voidaan puhua "vapauden ja demokratian" levittämisestä, vaikka vallankumouksellista toi-meenpanovaltaa käytettäisiin jatkuvien poikkeusvaltuuksin. **Sotatila on demokratiaa**. Jatkuvan vallankumouksen teoreetikot ei-vät nähneet ideologista estettä sille, että nykyisyydessä elävi-en ihmisten elämä uhrataan jon-kin tulevan "historian lopun" hy-väksi, jota nämä ihmiset eivät voi kokea tässä maailmassa.

Sotatilan jatkumiselle ei ole riit-tävää jatkaa sotatoimia, vaan poik-keustila on kirjoitettava sisälle kansalaisten **identiteettiin**, jon-ka kautta heistä tulee hallittavia. Länsimaissa kansalaisten luot-tamus järjestelmään on jo saat-tanut tulla riippuvaiseksi hätäti-laretoriikan poliittisesta kokaiini-huumeauksesta; silloin kun jouk-koja ei voida mobilisoida sotilaa-lisesti, valtion terveyttä hoide-taan käymällä rajoittamatonta si-sällissotaa yhteiskuntaruumiin sisäisiä hyviä vihollisia vastaan.

Yksittäisen ihmisen kannalta kysymys voi olla kuolemanjälkei-sen elämän asiasta vähintään siinä määrin kuin kristinuskon ja islamin kaltaisissa pyhän sodan uskonnoissa. Ei olekaan yllättä-vää, että kommunistiblokin luhis-tuessa maailmanvallankumouk-sen dialektiikka on palannut uu-delleen aikaisempiin kristillissi-veellisiin ilmaisumuotoihin. ■

rinamme kirjoittajia.”

Bush ilmaisi saman tunteen ollessaan Tek-sasin kuvernööri. ”En voisi olla kuvernööri jos en uskoisi jumalalliseen suunnitelmaan, joka vallitsee yli kaikkien ihmisten suunnitelmien,” hän sanoi.

Kun Bush vasta harkitsi presidentiksi pyr-kimistä, hän kävi kirkossa äitinsä kanssa. Saar-naaja puhui vastahakoisesta **Moosksesta**, joka epäili johtajankykyjään. Barbara sanoi Georgelle että hän oli mooseshahmo. Pyrk-iessään presidentiksi, Bush itse tukeutui tai-vaalliseen suunnitelmaan. ”Meille on uskottu velvollisuus,” hän kirjoitti kampanjakirjas-saan, jonka nimikin, ei suinkaan vaatimatto-masti, oli *A Charge to Keep*.

Bushin usko, että korkeampi taho saattoi

hänet presidentiksi paistaa läpi eräästä koh-dasta Frumin kirjassa. Bushin kongressipu-heen jälkeen 20. Syyskuuta 2001, Gerson kävi tapaamassa presidenttiä onnitellakseen hän-tä: ”Herra presidentti, kun näin teidät televisi-ossa, ajattelin – Jumala halusi teidän ole-van siellä,” Gerson sanoi Frumin mukaan.

”Hän haluaa meidän kaikkien olevan tääl-lä, Gerson,” presidentti vastasi, Frumin mu-kaan.

Bush näyttää uskovan toteuttavansa Juma-lan tahtoa sotaa lietsomalla. Woodwardin kir-jassa hän sanoo: ”Sota-aikana meidän täy-tyy huolehtia eräästä inhimillisestä tarpees-ta. On olemassa arvoja, joista emme voi luo-pua — Jumalan antamat arvot. Nämä eivät ole USA:n luomia arvoja.” Reiluuden nimissä

on myönnettävä, että arvot, joihin Bush kommentissaan viittasi, olivat ”vapaus ja ihmisen tarpeet ja äidinrakkaus.” Mutta ajatus, että presidentti uskoo toteuttavansa Jumalan tahtoa sodassa on huoletuttava.

”Bushin luonteeseen kuuluu outo, henkilökohtainen uskonnollisuus,” sanoo **Lou Dubose**, joka kirjoitti **Molly Ivinsin** kanssa kirjan *Shrub: The Short but Happy Political Life of George W. Bush* (George W. Bushin lyhyt mutta onnellinen poliittinen elämä). ”Ja ne uskonnolliset ihmiset, joihin hänellä on yhteyksiä Texasissa, eivät ollenkaan kuulu uskontojen valtavirtaan —edes Texasissa.”

Dubose siteeraa **James Robisonia**, Fort Worth televangelistia. ”Bush kävi Robisonin *Life Today* -televisioseurakunnassa ja kutsui Robisonin pääpuhujaksi aamiaisrukoukseen Austinissa Bushin toisen kuvernöörikauden virkaanastujaispäivänä,” kirja kertoo. Aamiaisrukouksen aikana, Robison kertoi molemminpuolisesta keskustelustaan Jumalan kanssa, jonka hän koki ajaessaan maantiellä Arlingtonin ja Dallasin välillä. Bush ihailee myös James Dobsonia, joka kuuluu oikeistolaiseen, uskonnolliseen ryhmään nimeltä *Focus on the Family* (Keskittykää perheeseen).

”Hän on kaikista holtittomimmin uskonnollisin presidentti, jonka olemme koskaan nähneet,” sanoo **Annie Laurie Gaylor**, *Freethought Today* -lehden päätoimittaja Wisconsinista. ”Hänen tehtävänsä on uskonnollinen, eikä hänen uskontoaan voi erottaa hänen militarismistaan. Hän uskoo taistelevansa hurskasta sota.”

Chip Berlet, Political Research Associatesin analyytikko Massachusettissa, on oikeistolaisten uskonnollisten ryhmittymien asiantuntija. ”Bush pitää paljon sotaisten kristittyjen evangelisten apokalyptisesta ja messiaanisesta ajattelusta,” hän sanoo. ”Hän näyttää uskovan, että maailmassa on meneillään valtava taistelu hyvän ja pahan välillä, joka tulee päättymään viimeiseen yhteenottoon. Ihmiset, joilla on tällainen maailmankatso-
mus, ottavat usein tarpeettomia ja pelottavia riskejä, koska he näkevät toteuttavansa Jumalan tahtoa.”

Toiset, kuten **Frederick Clarkson**, joka kirjoitti kirjan *Eternal Hostility: The Struggle Between Theocracy and Democracy* (Ikuinen vihanpito: teokratian ja demokratian kamppailu), ei usko Bushin uskonnollisen vakaumuksen syvyyteen ja uskoo hänen käyttävän moista

retoriikkaa poliittisiin tarkoituksiin. ”Bush haluaa miellyttää aktivistista vaalipiiriään,” sanoo Clarkson. ”Monet näistä ihmisistä uskovat elävänsä raamatun lopunaikojä.”

Ottaen huomioon, että USA on sodassa **Al Qaidan** islamisteja vastaan, tämä ei ehkä ole paras aika vetää Jumalaa mukaan konfliktiin. Mutta näin Bush on tehnyt, esimerkiksi kun hän sanoi: ”Jumala on puolueeton” sodassa terrorismia vastaan. Jo pelkästään moisen retoriikan käyttö voi saada aikaan räjähdysherkän tilanteen, Clarkson uskoo. ”Aikana jolloin fundamentalistinen Islam on nousussa, väkivallan purkautumisen mahdollisuus on vaarallinen asia,” hän sanoo.

Michael Klare, rauhan ja maailmanturvallisuuden professori Hampshire Collegessa uskoo, että Bushia motivoi ”messiaanisen ja suurvalta-ajattelun yhdistelmä. Hän takertuu käytännölliseen tarpeeseen kontrolloida maailman öljyvaroja, jonka eteen hallinto on valmis tekemään mitä vain, ja hän yhdistää sen messiaaniseen kiihkoon.”

Kuten muut presidentit ennen häntä, Bush uskoo, että USA on maailman mahtavin valtio, eikä hän pelkää teologisen kielen käyttöä oikeuttaakseen suurvaltaa, sanoo **Chalmers Johnson**, kirjan *Blowback: The Costs and Consequences of American Empire* (Amerikan suurvalan hinta ja seuraukset) kirjoittaja. ”Hän käyttää ideologiaa militarisminsa peittelyyn,” sanoo Johnson.

”Kyseessä on militarismin, maskuliinisuuden ja messiaanisen kiihkon pyhä kolminaisuus,” sanoo **Lee Quinby**, professori Hobart ja William Smith Collegeista Genevasta, New Yorkin osavaltiosta. ”Se noudattelee kyllä apokalyptista ajattelua, jolla on uskonnollinen pohja, mutta se on nyt maallistunut militaristiseen muotoon. Apokalyptinen ajattelu vetoaa aina voimattomuuden tunnetta ja lupaa voittoa tuon voimattomuuden edessä. Tässä tapauksessa Bush hyödyntää turvattuutta, jota tunnemme terrorismin tai **Saddam Husseinin** takia, ja korostaa armeijaa takeena siitä, että voimattomuutemme tulee muuttumaan.” Quinbyn mukaan tällainen ajattelu on ”vaarallista, koska se valmistaa kansaa sotaan, ajattelematta sen vaikutuksia siviileihin ja amerikkalaisiin sotilaisiin.”

On myös olemassa riski, että Bush on niin vakuuttunut Jumalan suosiosta, että hän voi tehdä hirvittäviä virheitä.

Demokratiassa sodan ja rauhan kohtalok-

Humanisti piispojen puhetorvena

kaiden päätösten ei kuulu olla yhden miehen käsissä. Tänäpäivänä ne kuitenkin ovat. Ja mikä mies, kenelle ne antaa! Intellektuellin uteliaisuuden puuttuessa, hän kerskuu erehtymättömillä sisuskaluillaan. Yrittäen epätoivoisesti välttää joutumasta samaan ansaan kuin isänsä "sen visiojutun" suhteen, Bush ottaa harteilleen suuren, globaalin tehtävän ja ilmaisee sen fundamentalistisin sanoin. Ja hän on määrännyt Pentagonille tärkeimmän roolin operaation täytännössä.

Tämä on aivan liikaa valtaa kenen tahansa käsissä, ja George W. Bushilla on vallan mukanaan tuoma röyhkeys. "Minun ei tarvitse selittää sanomisiani," hän sanoi Woodwardille. "Se on mielenkiintoinen asia presidenttinä olemisessa. Ehkä jonkun täytyy selittää minulle miksi he sanoivat jotain, mutta minä en tunne itseäni tilivelvolliseksi kenellekään."

Kun tämä ristiretki menee pahasti pieleen, niin kuin todennäköisesti tulee käymään, Bush tulee olemaan selityksen velkaa monille ihmisille. Sitä odotellessa meidän täytyy tehdä mitä vain väkivallattomasti pystymme vastustaaksemme tätä so-taistaa messianismia. ●

Artikkeli on julkaistu **The Progressive** -lehdessä (helmikuu 2003, päätoimittaja **Matthew Rothschild**) nimellä *Bush's Messiah Complex*. Verkkooversio löytyy sivustolta <http://www.progressive.org/>.

Käännös: **Suvi Laukkanen**

Suomen Humanistiliiton äänenkannattaja **Humanisti** (1/2003) edustaa mielenkiintoista aatteellista vaihtoehtoa Vapaa Ajattelijalle. Kannen kuvituksena on veronpunaishalla taustalla Helsingin Suurkirkon edessä mateleva kansanjoukko. Taivaan valoa säteilee kirkon kupolista alas massoihin päin, joiden ilmeet kertovat sielujen hädästä.

Pääkirjoituksessa **Pekka Elo** siteeraa kristillisen valistusfilosofi **Immanuel Kantin** liberaalipasifistista klassikkoo **Ikuisen rauhan**, jota sinä-lään voidaan yhä pitää ajan-kohtaisena globaalietiikan puheenvuorona. Suomalaisista filosoifeista mukana ovat **Ilkka Niiniluoto** ja **Sami Pihlström** laadukkaine artikkeleineen, joissa molemmissa painottuu rationaalisen arvokeskustelun mahdollisuus. Lehden muu kirjoittajakaarti liikkuu sitten aihepiireissä, joiden yhteys kat-somusneutraalin oikeusvaltion puolustamiseen jää hämärän peittoon.

"Yhteiskuntatietoisuuden puutteita" käsittelevässä artikkelissa **Arto Selkälä** asettaa merkillisellä tavalla vastakkain liberaalin oikeusfilosofi **John Rawlsin** oikeudenmukaisuus-teorian ja "tämän ajan hallitsevaksi ideologiaksi" oletaman-sa "uusliberalistisen" ajattelun. Jälkimmäisen ajattelun edus-tajia kirjoittaja ei yksilöi – lukuun ottamatta **Ronald Reagania** ja **Margaret Thatcheria**, jotka molemmat olivat tiedetysti vahvaan valtioon ja keskusjohtoiseen markkinakorporatismiin sidotun nationalistisen oikeis-topoliitikan kiivaita toteuttajia.

Sama mielikuvituksellinen "uusliberalismin" aave kummittelee myös toisen kirjoittajan, **Van der Sen** pitkissä vuodatuk-sissa, joissa miltei joka toinen lause on Marxia ja joka toinen Jeesusta – ja loput suoria lainauksia vasemmistolaisissa kulttuurijulkaisuissa ilmesty-neistä suomalaisten mediain-tellektuellien haastatteluista. Aatteellisina kiintotähtinä erot-tuvat latinalaisamerikkalainen **vapautuksen teologia** sekä Suomen evankelisluterilaisen kirkon "valistunut piispakunta", jonka esittämät kannanotot edustavat elinvoimaisinta "taistelevaa humanismia" maas-samme. Kirkon toiminnan va-loisimpana puolena nähdään, että papisto osoittaa lahjoma-tonta siviilirohkeutta sekaantu-malla koko yhteiskunnallisen arvovaltansa peliin laittaen sii-hen, millä tavoin sekulaariyh-teiskunnan asioita tulisi kulloin-kin poliittisesti järjestää.

Kirjoittaja muistaa siinä si-vussa ihannoida myös **Fidel Castron** tarunomaista oikeaa kättä **Che Guevaraa**, joka oman elämänsä messiaanisesti uh-raten onnistui muuttamaan Kuuban demokraattisena alka-neen vallankumouksen hyvin lyhyessä ajassa neuvostomal-liseksi suljetuksi yhteiskunnak-si. Punaisena lankana näyttää olevan sellaisen muodikkaan käsityksen levittäminen, että ny-kymaailmaa hallitsee jonkinlai-nen epämääräinen ja pelkoa herättävä *liberalismin pimeä uhka* ("uusliberalismi"), jonka hallitseva läsnäolo jotenkin se-littämättömästi pakottaa kaikkia "yhteiskuntatietoisia" humanis-teja pysyttelemään yhteisessä

rintamalinjassa niiden muiden pelastuksellisten tahojen kanssa, jotka asettuvat myyttisesti tällaista kaikkialla vaanivaa liberaalismin pimeää uhkaa vastaan.

Juuri tällainen logiikka selettää varmastikin laajasti ottaen sen, miksi niin monet nykyvasemmistolaiset ovat liittyneet takaisin kirkkoon ja unohtaneet perinteisen työväenliikkeen ajaman liberaalin vaatimuksen, että julkisen vallan tulisi olla katsomusneutraalia. Siinä missä konservatiivinen papisto pelotteli seurakuntalaisia Helvetin tulella, nykyiset vapautuksen teologian apostolit ovat päättäneet pelotella köyhää ja raskautettua kirkkokansaa uusliberalismin kauhuilla, joiden vallassa piispojen valistuneesta johduksesta löytyy uskottava vaihtoehto.

Nyky aikaistettu piruntorjuntaretoriikka jatkuu edelleen kirjoittajan siteeratessa filosofi **Thomas Wallgrenia**, joka määrittelee tarkemmin, mitä liberaalismin pimeä uhka pitää sisällään. Uhkana on liberalismin sisältövä **negatiivinen vapauskäsitys**, jonka mukaan millään yhteisöllä (kuten esim. kirkolla tai kristinuskoon uskovaalla kansan enemmistöllä) ei ole mitään lähtökohtaista oikeutta pakottaa vähemmistöjä "yhteisten arvojen" mukaiseen yhteisöllisyyteen. Pakotetun yhteisöllisyyden käsittäminen yksilöön kohdistettuna vapaudenriistona on juuri sitä "uusliberalistista" väärää vapautta, jonka leviäminen tulisi Wallgrenin ja Van der Sen mielestä voida kiireellisesti pysäyttää, jotta "yhteisiä arvoja" luova yhteisöllisyys voitaisiin vielä poliittisesti säilyttää.

Historiallisesti valtionkirkot syntyivät yhdessä modernin valtion kanssa, jossa kansalaisten tekeminen poliittisesti

hallittaviksi edellytti tunnustuksellisia taustaoletuksia kansakunnan yhteisestä arvopohjasta. On ymmärrettävää, että piispat sopivat luontevasti tällaisen kansalaisia laajasti yhdistävien "yhteisten arvojen" tulkit-sijoiksi, mikäli lähtökohtana on sellainen ajattelu, että tietyn valtion kansalaiset kuuluvat jonkinlaiseen laajennettuun perhekotitalouteen, jolla oletetaan olevan jotkin yhteisen tunnustuksen mukaiset käsitykset hyvästä elämästä. Katsomusvapauden vaatimus sen sijaan seisoo tai kaatuu negatiivisen vapauskäsityksen mukana – ja Humanisti-lehti on ainakin tässä numerossa selvästi osoittanut valinneeensa puolensa.

Janne Vainio

Ateismia Kristuksen hengessä?

Kaltio-lehden numeron 2/2003 **A-teismi**-jutussa **Tuomas Nevanlinna** kirjoittaa: "Tuomitessaan oman kulttuurinsa uskonnon ateismi nojaa kristillisiin arvoihin. Ateismi etenee aina Kristuksen henges-sä: totuuden, vilpittömyyden, tasa-arvon, syntipukkien vastustamisen ja myyttikritiikin nimissä". Mainitussa jutussa Nevanlinna ja Vapaa-ajattelijain liiton järjestösihteeri sekä Vapaa Ajattelija -lehden päätoimittaja **Janne Vainio** vaihtavat näkemyksiä ateismista.

Joitakin vuosia sitten enustin puolileikilläni, että pian ruvetaan varmaan väittämään **Jeesuksen** olleen ateisti. Kun yllä kerrotun kaltaisia mielipi-

teitä nyt tulee julkisuuteen, enustus ei ehkä ollut aivan huono. Vai onko tässä kysymys siitä, että Jeesus on aina päivän mielipide, ei muuta?

Naispapiit skeptikkoja?

Jehovan todistajien julkaisema **Herätkää!** (8.4.2003, nro 7) julkaisi erikoisen uutisen. Lontoolaisen **The Times** -lehden mukaan Englannin kirkon naispapiit suhtautuvat "kristinuskon keskeisiin opinkappaleisiin yleensä paljon epäilevämmän kuin mieskollegansa". Lähes 2000 Englannin kirkon pappia käsittänyt tutkimus tuotti tuloksen, että 80 prosenttia miespapeista uskoi Jeesuksen kuolleen maailman syntien pois pyyhkimiseksi, kun naispappien joukossa vastava määrä oli vain 60 prosenttia. Jeesuksen Kristuksen ylösnousemukseen uskoo miespapeista 70 prosenttia, naispapeista 50 prosenttia. Tutkimuksen teetti **Cost of conscience**-järjestö.

Ei tietenkään ole mikään ilonaihe, että naiset miesten asemasta tai skeptikot usko-vaisten asemasta puijaavat ja huijaavat ihmisiä. Mitä hyveellisempi ja paremmalla ymmärryksellä varustettu ihminen on, sen suurempi häpeä ryhtyä papiksi. Uskonnoton leipäpappi ei ansaitse sääliä hänkään. Ei kenenkään ole nykyisin pakko ryhtyä papiksi. Aina löytyy jotakin kunniallista työtä. Ja joutilaisuuskin on varteen otettava vaihtoehto, sillä työtön pappi on poissa pahanteosta.

Kimmo Sundström

Tyhmin uskonto

Ranskalainen kirjailija **Michel Houellebecq**, jota on ylistetty tavasta jolla hän kainostelematta kuvaa seksuaalisten ja poliittisten normien rikkojia, on haastettu oikeuteen yhdestä asiasta ja laajasti parjattu toisesta. Molemmissa tapauksissa ongelmat juontavat juurensa hänen muslimien ja arabien vastaisiin ajatuksiinsa. Hän kutsui islamia ”kaikista tyhmimmäksi uskonnoksi” eräässä haastattelussa vähän aikaa sitten. Hänen viimeisimmässä romaanissaan, nimeltään **Platform**, tarinan päähenkilö ilahtuu joka kerta lukiessaan että ”palestiinalainen terroristi, tai palestiinalainen lapsi tai palestiinalainen odottava äiti on ammuttu Gazassa”.

Ranskalaiset oikeusistuimet ovat sallineet Houellebecqin haastamisen oikeuteen ensin mainitusta kommentista, jota neljä ranskalaista muslimijärjestöä ovat kutsuneet ”rasismiksi”. Mutta uskonnon halventaminen jo käsitteen määritelmäkin perusteella ei voi olla rasismia (ellei sitä suunnata sellaisia uskontoja vastaan kuten mormoonit, joilla rotu oli aikoinaan yksi hyväksymisen ehto). Toisessa tapauksessa pitäisi soveltaa aksioomaa jonka mukaan kirjailija ei ole *ipso facto* vastuussa henkilöhahmojensa ajatuksista. Esimerkiksi **Saatanallisissa säkeissä** jumalanpilkkana pidetyt ajatukset Muhammedin vaimoista ovat osa psyykkisesti häiriintyneenä pidetyn miehen unta.

Mutta vanhurskaat harvoin hyväksyvät tällaiset oleelliset selvennykset. Jopa perustuslakinsa ensimmäisen lisäyksen (sanan, uskonnon ym. vapaus, suom. huom.) suojaamassa Amerikassa ihmisillä on tapana olettaa, että muslimien ja arabien vastaiset tunteet ovat sama asia, vaikka useimmat Amerikkalaiset arabit ovat kristittyjä (kuten myös arviolta 20 prosenttia palestiinalaisista), ja islam mainostaa itseään maailman uskontona. Valitettava seuraus tästä on se, että maalliset ja liberaalit kriitikot yleensä

varovat sanojaan, antaen siten vapaat kädet kiihkouskovaisille kristityille, jotka usein hyökkäävät islamia vastaan mitä ongelmallisimmin ja loukkaavimmin keinoin. Seuraavaksi Amerikan muslimijärjestöt käyvät suutuksissaan vastahyökkäykseen. Sen sijaan, että paljastaisivat kristittyjen hihhuleiden absurdin teologian koko rumuudessaan, he väittävät että mitä tahansa uskontoa vastaan hyökkääminen on ”loukkaavaa” ja ”satuttavaa”.

Siten useat dogmaattiset ja vanhoilliset uskot saavuttavat täysin ansaitsemattoman kunnioituksen ja suojan pluralismin nimissä. Varhainen esimerkki tästä oli se ”järkyttynyt” reaktio vuonna 1987 joka seurasi **Jerry Falwellin** klooinin, nimeltään **Bailey Smith**, huomautusta että ”kaikkivaltias Jumala ei kuule juutalaisen rukousta”. Tämä on ainoa tietämäni antisemitistinen kommentti joka perustuu tosiasioihin. Sellaista henkilöä kuin kaikkivaltias Jumala ei nimittäin ole olemassa ja siten kaikkien uskontokuntien rukouksilla on sama moraalinen vaikutus kuin aerobicilla, ellei vähemmän. Mutta edes maallistuneet juutalaiset eivät keksineet vastata näin. Sen sijaan seurasi paljon keskustelua vahingoittuneesta viattomuudesta ja ”ajattelemattomuudesta”.

En haluaisi ottaa tehtäväkseni määrittää mikä monoteistisista uskonnoista on ”typerin”. Ensinnäkin hukkuisin monivalintoihin kuin Aladdinin luolaan. En usko että islam on tyhmempi uskonto kuin esimerkiksi jehovan todistajien lausunnot. Mutta yllätyin yleisön reaktiosta julkisessa väittelyssä syyskuun 11:n jälkeen kun vastasin katsojan kysymykseen että jos Koraani on jumalan sana, se on saneltu hyvin pahana päivänä. Selvästi kuultava shokkiaalto kulki tämän ”vasemmistolaisen” ja ”liberaalin” yleisön läpi. Minua syytettiin heti ”puolentoista miljardin muslimin loukkaamisesta”: syytös joka oli samaan aikaan niin absurdi

kuin imartelevakin.

Islam väittää paljon puolestaan. Se väittää pohjautuvansa jumalalliseen ilmestykseen ja inspiraatioon ja, riippuen siitä mihin suuraan tai hadithiin keskittyy, se näyttää myös, jos ei suorastaan oikeuttavan, niin ainakin hyväksyvän maailmanlaajuisen käännästyön. Sen seuraajien ei pitäisi valittaa jos näitä opinkappaleita tarkastellaan ja jopa kritisoidaan voimakkaasti. Ehkä joku lukija osaa kertoa minulle, onko olemassa islaminuskoista valtiota jossa muiden uskojen, mukaan lukien agnostismin ja ateismin, halventaminen tai hyljeksiminen on rangaistava teko. Ainoat yhteiskunnat joissa sellaisia syytteitä voi nostaa ovat moniuskontoisia järjestelmiä, jotka perustuvat lähes määritelmänsä perusteella maallisiin lakeihin. Monet näistä laeista suojaavat etnisiä vähemmistöjä uhkailulta ja pelottelulta, koska sellaisen yhteisön jäsen voi joutua hyökkäyksen kohteeksi voimatta sille itse mitään. Näin ei kuitenkaan ole oudon ja valinnaisen uskon laita, kuten vakaumus siitä että elomme Maan pinnalla johtuu taivaallisesta suunnitelmasta.

Britannian hallitus on myös hiljattain ehdottanut lakia joka suojaisi uskonnollisten ryhmittymien tunteita (tai pönkittäisi niiden itsetuntoa). Tämä vain laajentaisi jo valmiiksi typerää ja ajastaan jälkeen jäänyttä jumalanpilkkalakia, joka aiemmin suojaisi vain kristittyjen herkkiä tunteita ja oli siten niin syrjivä kuin sensuroivakin. Mutta ehkä voitte ymmärtää miksi olen surullinen Ranskan hurskaista tapahtumista. Ranska oli ensimmäinen maa joka vapautti juutalaiset ja ensimmäinen joka julistautui uskonnottomaksi tasavallaksi. On huolestuttavaa että **Voltaire**n synnyinmaassa ei voi turvallisesti virkkoa tasa-arvoisesti: "ecrasez l'infame". ●

Christopher Hitchens on kolumnisti joka kirjoittaa *Vanity Fair* ja *The Nation* -lehdissä, sekä professori New Schoolissa New Yorkissa. Hänen viimeisin kirjansa on nimeltään *Why Orwell Matters*.

Käännös: **Suvi Laukkanen**

"Vääräuskoisena" Saudeissa

Avainsanoma on "evankelioimista korostava kristillinen lähetyslehti, joka pyrkii levittämään ajankohtaista ja luotettavaa tietoa IVY:ssä, Baltiassa, Itä-Euroopassa, Kiinassa ja muslimimaissa elävistä kristityistä sekä kertomaan evankeliumin etenemisestä ko. maisa". Ateismin ja vapaa-ajattelun näkökulmasta tällaiset lehdet ovat joskus hyödyllisiä sen vuoksi, että niissä kerrotaan muslimien rikoksista. Avainsanomien numero 4/2003 sisältää mielenkiintoisen jutun suomalaisesta **Kalevi Marinista**, joka työskenteli 1970-luvulla lähes kolme vuotta rakennusmestarina Saudi-Arabiasa.

Saudi-Arabiaa tunnetaan huonosti, sillä se on ääri-islamilainen ja siellä vallitsee voimakas valvonnan ja salailun ilmapiiri. Marin pääsi tosin Medinaankin ja on 61. kaupunkiin pääsyt "vääräuskoinen". Aiemmin kaupunkiin päästetyt "vääräuskoiset" olivat lähinnä entisiä natseja, joista tuli salaisen poliisin väkeä. Saudi-Arabian salainen poliisi on ollut paljolti heidän hoidossaan.

Saudi-Arabiassa ei ole yhtään kristillistä kirkkoa. Niitä ei hyväksytty. Kristillistä toimintaa ei suvaita. Ulkomaalaisella saa olla sellainen Raamattu, jota pystyy lukemaan. Jos ei siis osaa arabiaa ja pitää mukanaan arabiankielistä Raamattua, siitä voi seurata kuolemanrangaistus.

Avainsanomien mukaan islamin pääsuuntausten, sunnalaisuuden ja shialaisuuden lisäksi pienempiä lahkoja on yli sata. Päälinja on, ettei kristittyjä suvaita, vaikka pikkulahkoissa on suvaitsevaisiaakin ryhmiä. Esimerkkinä mainitaan Egyptin entinen presidentti **Anwar Sadat**, joka kuului erääseen suvaitsevaiseen veljeskuntaan. Sadat hyväksyi täysin juutalaiset ja kristityt kutsuen heitä vuorelle rukoilemaan rauhaa Egyptissä.

Suomen entinen presidentti **Mauno Koivisto** ylisti syksyllä 2001 islamia erittäin suvaitseväiseksi ja väkivallattomaksi uskonnoksi. Marin sanoo, että asia on päinvastoin.

Marin kertoo, että muslimimaissa fyysinen väkivalta on yleistä ja kohdistuu kaikkiin. Hän kertoo Riadissa kävelleestä työstä, jolla oli liian lyhyt hame (helma oli vähän polvien ala-

puolella). Islamilaisen "papin" nähdessä tämän, hän löi tyttöä rajusti kintuille, niin että verta alkoi vuotaa.

"Muslimipapeille" kepillä huitominen on "keskeinen tehtävä, joka kohdistuu niin ihmisiin kuin esineisiin". Marin oli Riadissa kellokaupassa, kun alkoi kuulua **salah**-ääni, joka tarkoittaa että kaikkien on mentävä moskeijaan rukoilemaan. Marin ei ymmärtänyt huutoa. Liikkeen ohi käveli pitkäpartainen ukko oikein liikkeessä kaavussaan ja löi kepillä kahta puolta oven karmeja ja meni menojaan. Liike tyhjäni, mutta Marin jäi ostamaan kelloa.

Valittuaan kellon kauppias antoi sen Marinille ja tämä aikoi maksaa ostoksen. Silloin keppimies syöksyi sisään, huusi ja riehui "hullun lailla": hän iski kaikki lasit rikki vitriineistä ja survoi kepillään kelloja. Sitten hän löi kepillään kaikki hyllyt kelloineen alas lattialle. Äijä yritti myös lyödä Marinia kepillä päähän, mutta Marin poistui liikkeestä. Liike oli välikohtauksen jälkeen kaksi viikkoa kiinni, jonka jälkeen se taas avattiin.

Keppimellastelu on pientä verrattuna moiniin vakavampiin tapauksiin. Avainsanoma kirjoittaa, että tuossa maassa "ihmisoikeusvalvoijilla, tasa-arvovaltuutetulla, demokratialiikkeillä, naisasianaisilla, uskonnon uhrien tuella yms. järjestöillä olisi totisesti työmaata! Kaikki nämä normaaliin nykyajan sivistykseen kuuluvat järjestöt puuttuvat tästä maasta."

Marin kertoo työtoveristaan, eräästä amerikkalaisesta insinööriästä. Tämä meni teini-ikäisen tyttärensä kanssa markettiin ostaakseen voipaketin. Isä jäi autoon parkkipaikalle, kun tyttö lähti ostoksille. Tyttöä vain ei kuulunut takaisin. Kun isä meni etsimään tytärtään, sanottiin, ettei sellaista tyttöä ollut markettiin tulutkaan! Isä ei löytänyt tytärtä ja riensi lähimmälle poliisiasemalle. Poliisit tulivat markettiin ja sulki sen. Yksi poliisi meni ison roskatynnyrin luo ja otti kannen pois. Tyttö löytyi! Mutta hänet oli raiskattu ja paloiteltu viiteen osaan.

Poliisit vangitsivat kaikki kahdeksan miesmyyjää, mutta kukaan ei tunnustanut mitään. Seuraavana perjantaina kaikki kahdeksan miestä teloitettiin julkisesti kaupungin torilla. Avainsanomien mukaan kuolemanrangaistuksen yleisyys vain lisää murhia: raiskaajat mieluummin tappavat ja kätkevät uhrinsa kuin ottavat riskin, että uhri jää eloon todistamaan heitä vastaan. Toisaalta naisen todistus ei paljon paina muslimikulttuurissa ainakaan miehen todistusta vastaan. ■

Pienen vauvan äiti tuomittu kivitettäväksi

Islamilainen tuomioistuimien Nigeriassa on tuominnut naisen kivitettäväksi aviorikoksesta, koska hän myönsi saaneensa lapsen, vaikka oli eronnut miehestään. **Amina Lawal**, 30, tuomittiin Katsinan osavaltion islamilaisessa tuomioistuimessa kuolemaan, mutta tuomion täytäntöönpanoa lykättiin siihen asti, kunnes hänen vauvansa ei enää tarvitse rintaruokintaa.

Jos tuomiota ei kumota, Aminan kohtalo on tulla ensin haudatuksi vyötärönsä asti, jonka jälkeen hänen päälleen heitetään kiviä kunnes hän kuolee. Tällä hetkellä neljää muuta ihmistä odottaa sama kohtalo.

Nigerian ylin tuomioistuin on säättänyt, että aviorikoksista langetettu kuolemantuomio on maan perustuslain vastainen. Siitä huolimatta valtion lain kanssa ristiriidassa olevia paikallisia lakeja säädetään ja pannaan käytäntöön, koska maan perustuslaki suojelee yksittäisiä osavaltioita liittovaltion sekaantumiselta niiden asioihin.

American Humanist Association kampanjoi Nigeriassa kivitettäväksi tuomittujen puolesta. Järjestö suunnittelee parhaillaan 3. kesäkuuta esitettävää vetoomusta Aminan ja muiden uhrien puolesta. Vastaava kampanja on aikaisemmin pelastanut nigerilaisen naisen nimeltä **Safiya Hussaini**.

Lisätietoa:

Amnestyn Espanjan osaston nettisivuilta löytyy vetoomus Aminan puolesta Nigerian presidentille Olusegun Obasanjolle osoitteesta <http://www.amnistiaporsafiya.org/>. Presidentille voi kirjoittaa myös suoraan osoitteeseen enquiries@olusegun-obasanjo.com. American Humanist Associationin nettisivut löytyvät osoitteesta

<http://www.AmericanHumanist.org/>.

Tietoa islamilaisista (Sharia) laeista löytyy **Guardian**-lehden nettisivuilta osoitteesta <http://www.guardian.co.uk/theissues/article/0,6512,777972,00.html>

Suvi Laukkanen

Kaikkien myyttien äiti

Äiti Teresa tunnetaan Kalkutan enkelinä, köyhi-
En pelastajana - mutta runsas todistusaineisto
puhuu toista kieltä. Kalkutassa syntynyt ja kasvanut
Aroup Chatterjee on kampanjoinut jo vuosia tuo-
dakseen totuuden esiin. Kirjassaan **The Mother of**
All Myths (suom. "Kaikkien myyttien äiti"), sekä net-
tisivuillaan, Chatterjee kertoo, miten äiti Teresan luos-
tari todellisuudessa toimii Kalkutassa ja miten val-
heellista kuvaa sen hyväntekeväisyydestä on pidet-
ty yllä. Chatterjee tuo esille esimerkiksi sen, että jär-
jestön ruokkimien ihmisten määrää on liioiteltu suu-
resti, ja siitäkin ruokakunnasta joka todellisuudessa
saa ateriansa, selvästi suurin osa kuuluu järjestön
omaan henkilökuntaan. Järjestö myös kieltäytyy aut-
tamasta ketään, jolla on yksikin elossa oleva sukulai-
nen, koska perheelliset eivät luostarin määritelmän
mukaan ole riittävän huono-osaisia.

Otteita Chatterjeen kirjasta voi lukea osoitteessa
<http://website.lineone.net/~bajuu/index.htm>

Noitavainot riehuvat

Ainakin 25 noituudesta epäiltyä ihmistä on
surmattu eteläisessä Nigeriassa, Akwa Ibor-
nin osavaltiossa. Osavaltion poliisin raportin mu-
kaan pelkästään helmikuussa 15 noituudesta
epäiltyä ihmistä tapettiin eri puolilla osavaltiota.
Lehdistön mukaan osa uhreista oli nuijittu hen-
giltä tunnustuksensa perusteella, kun taas mui-
ta henkilöitä tapettiin sukulaistensa epäilysten
takia. Epäiltyjen teloittaminen alkoi joidenkin osa-
valtion kristittyjen kirkkojen saarnoista ja profeti-
oista, joissa syytettiin seurakunnan jäsenten
vanhempia ja sukulaisia noituuden harjoittami-
sesta, ja väitettiin, että heidän perheittensä köy-
hyys, sairaudet, bisnesvaikeudet, hedelmättö-
myys ja muut vaikeudet johtuivat tästä. Jotkin
lapset hakkasivat vanhempiaan ja sukulaisiaan
saadakseen heidät tunnustamaan noituuden.
Itämin yhteisö syöksyi niin suureen kaaokseen
ja hämminkiin, että kylän johtajan täytyi kieltää
noituutta vastaan saarnanneet kirkot kylästä.
Akwa Ibornin osavaltion kuvernööri **Obong Vic-
tor Atta** kutsui uskoa noituuteen taikauskoksi,
jolla ei ole rationaalista tai tieteellistä perustaa.
Noituuteen uskotaan yleisesti Nigeriassa ja Af-
rikassa. Noitien teloituksia on tapahtunut muis-
sakin Afrikan maissa, kuten Ghanassa, Tansa-
niassa, Ugandassa ja Kongossa. ■

Seksin ostokielto puhutti Helsingissä

Suvi Laukkanen

Onko prostituutio naisen esineellistä-
mistä ja hyväksikäyttöä? Edustaako se
sellaista arvomaailmaa, jota vastaan lain-
säättäjien olisi heti otettava tiukasti kantaa?
Vai onko kyse loppujen lopuksi kuitenkin yk-
silön vapaudesta käyttää vartaloaan ja an-
saita rahansa miten haluaa? Olisiko prosti-
tuution rajoittaminen lailla naisten aihee-
tonta holhoamista?

Näitä kysymyksiä pohdittiin **Helsingin**
vapaa-ajattelijoiden järjestämässä keskus-
telutilaisuudessa Helsingin yliopistolla
(7.5.2003), jossa soveltavan filosofian profes-
sori **Heta Gylling** esitti aiheelle alustuksen.

Prostituutiokysymyksessä on kyse laa-
jemminkin yksilön vapauksista, ja siitä mi-

Anneli Jäätteenmäen hallituksen ohjel-
massa todetaan, että "seksipalvelujen oston
kriminalisointi arvioidaan oikeusministe-
riössä meneillään olevien selvitystöiden poh-
jalta". Seksipalvelujen oston kieltämisestä
keskusteltiin vilkkaasti viime syksynä. Keskus-
telu lopatti yhtä äkkiä kuin se alkoi, eikä
esimerkiksi vaalikeskustelussa enää kovin-
kaan paljoa otettu aiheeseen kantaa. Asiasta
kysyttäessä moni ehdokas puoluekannasta
riippumatta kuitenkin ilmoitti vastustavansa
seksin ostamisen kieltämistä.

Ruotsissa on muutaman vuoden ollut kiel-
lettyä ostaa seksiä, mutta seksin myymistä ei
ole kielletty. Keskusteluillalla kävi ilmi, että
ilmeisesti tämä ei ole toiminut erityisen hyvin.
Prostituutio on Ruotsissa edelleen yhtä yleis-
tä kuin ennenkin, mutta se on vain siirtynyt en-
tistä enemmän maan alle ja sen valvominen
vaatii poliisilta huomattavia resursseja. Toisin
kuin olisi ehkä voinut odottaa, uusien lakien
myötä palvelujen hinnat ovat halvenneet eiväk-
kä kallistuneet. Keskustelijat huomauttivat
myös, että Yhdysvalloissa sekä seksin osto
että myyminen ovat molemmat olleet kielletty-
jä jo vuosia, mutta seksikauppa rehottaa siel-
lä silti siinä kuin muuallakin. ■

Heta Gylling (oik.) oli huolissaan seksuaalieettisen keskustelun epäfilosofisuudesta. Eturivissä vasemmalla toimittaja Suvi Laukkanen. (kuva: Janne Vainio)

ten sitä rajoittavat lait voidaan perustella. Vapaus sinänsä on monille itseisarvo eikä sitä täysin heppoisin perustein voida rajoittaa. Seksin oston kieltävän lain puolesta esitetyt argumentit jakaantuvat yleensä kolmeen eri tyyppiin.

Vahinkoperiaatetta käytetään usein lakien perusteena ja se on näistä kolmesta perustelutyyppistä ongelmattomin. Kantavana ajatuksena on, että sellaiset toimet, jotka aiheuttavat haittaa tai kärsimystä muille voidaan kieltää lailla. On kuitenkin hyvin vaikeaa osoittaa, että prostituutiosta sinänsä aiheutuu kenellekään mitattavissa olevaa haittaa. Usein perusteeksi esitetään esimerkiksi prostituutioon joskus kytkeytyvää orjakauppaa tai naisten pahoinpitelyjä. Vaikka nämä ovat täysin tuomittavia ilmiöitä, on kyseessä kuitenkin hiukan eri asia, jolla ei voida perustella, miksi nainen, joka vapaaasti valitsee ammattinsa eikä koe siitä kärsivänsä, ei saisi näin toimia.

Tästä taas pääsemme luonnollisen oloisella aasinsillalla **lailliseen paternalismiin**. Seuraava väite nimittäin usein on, että kukaan järkevä ihminen ei tekisi moista valintaa. Päätös ei siis voi olla rationaalinen, eikä prostituoitu mitä ilmeisimminkään oikeastaan ymmärrä mitä tekee, ja tästä syystä on oikeutettua rajoittaa toimintaa lailla, hänen omaksi parhaakseen.

Vapaus edellyttää kykyä autonomiaan, eli kykyä tehdä omia rationaalisia päätöksiä. Voitaisiin siis ajatella, että jos joku ilmi-

selvästi tekee irrationaalisia päätöksiä, hän ei voi olla todella autonominen, ja siksi hänen päättäväaltaansa voitaisiin rajoittaa. Mutta kyky tehdä rationaalisia päätöksiä ei millään tavalla viittaa näiden päätösten sisältöön. Autonomia ei siis ole sama asia kuin ulkopuolisten mielestä järkevien päätösten tekeminen.

Eikö tällainen holhoaminen sitä paitsi olisi yhtä lailla alentavaa naista kohtaan, kuin prostituution väitetään olevan? Hänet työnnetään uhrin rooliin - viattoman uhrin, koska on liian tyhmä tajutakseen mitä tekee - riippumatta siitä, mitä mieltä kyseinen nainen itse asiasta on.

Kolmas mahdollinen perustelutapa voidaan luokitella **lailliseksi moralismiksi**. Kantava ajatus moralismissa on se, että jokin asia itsessään on niin paha, että se voidaan kieltää riippumatta siitä, aiheutuuko siitä minkäänlaista haittaa kenellekään. Näillä linjoilla voitaisiin siis esittää esimerkiksi, että yhteiskunnan pitäisi osoittaa lakiansa kautta, että seksin ostaminen on nyky-yhteiskunnan arvojen vastaista.

Tällaiset väitteet ovat kuitenkin ongelmallisia eri arvojen ja moraalikäsitysten valtavan kirjon takia. Asiaa mutkistaa sekin, että ihmisillä on taipumusta pitää moraalisesti tuomittavana mitä tahansa mikä saa heissä aikaan inhoreaktion. Todellisten arvojen tulisi kuitenkin olla myös harkinnan tulosta. Ei siis ole ollenkaan yksiselitteistä, mitkä nyky-yhteiskunnan arvot ovat. ►

Vaikka yhteisistä arvoista joskus onnistuttaisiinkin päättämään, olisi sekin ongelmallista, miten näitä arvoja kannattamatomat ihmiset voitaisiin vakuuttaa niistä, elleivät he itse ole valmiita näitä arvoja maksamaan. Sitäpaitsi voidaan kysyä, että jos ihmiset olisivat todella sisäistäneet prostituution vastaisen arvomaailman, niin olisiko tällaiselle laille todella edes tarvetta? Jos yhteiskuntamme olisi todella omaksunut tällaiset arvot, prostituutio bisneksenä ei olisi kannattavaa. Jos taas tällaisia yhteisiä arvoja ei yhteiskunnassa ole, ei lakejakaan voida perustella niiden avulla.

Outoa on Heta Gyllingin mukaan sekin, että vain seksin ostamista esitetään kiellettäväksi, mutta seksin myymistä ei. Keskusteluissa on kuitenkin yleensä lähdetty liikkeelle siitä, onko oikeutettua kieltää aikuisia ihmistä myymästä seksipalveluja rahasta. Tämä saattaakin tuntua loogisemmalta ja helpommalta väittelyaiheelta, mutta hämmäksiksi on kaiken väittelyn jälkeenkin jäänyt, miksi juurin seksin ostaminen pitäisi kieltää, ilman että myymistä kielletään.

Länsimaiseen liberalistiseen oikeuskäsitykseen liittyy myös ajatus, että vapautta rajoittavan lakitaakan pitäisi olla mahdollisimman kevyt. Kaikkea vastaan ei ehkä tarvitse säätää lakia, vaan useita ongelmia voidaan rajoittaa jo olemassa olevan lain-säädännön puitteissa. Jos joku esimerkiksi haluaa suorittaa japanilaisen harakirin keskellä kaupungin katua, ei harakirin kieltävää uutta lakia välttämättä tarvita. Riittää, kun henkilölle tehdään selväksi, että ruumiinnesteiden vuodattaminen kaupungin kadulla on järjestyssäännön vastaista.

Vastaavasti prostituutioon liittyvät pienet ja suuret ongelmat kuten ihmisten salakuljetus tai vaikkapa yörauhan häirintä ovat jo valmiiksi lain puolesta kiellettyt. Lisäksi on muistettava, että Suomessa, kuten monissa länsimaissa, on yleisesti ottaen tiukka työsuojelulainsäädäntö. Jo tämän perusteella monessa seksialaan liittyvässä bisneksessä olisi paljon huomautettavaa, ilman että sitä tarvitsee erikseen kieltää lailla. Herää kysymys, miksi näihin ei ole jo puututtu - lieneekö kysymys valvontaresurssien niukuudesta, vaiko kenties välinpitämättömyydestä näitä samoja henkilöitä kohtaan, joiden suojelemisella nyt esitettyä lakia usein perustellaan... ●

Länsimaiden perikato

Janne Vainio

Aikaisemmin **Pentti Kähkönen** kertoo halunneensa pelastaa ihmiskunnan. Tuoloin hänelle sanottiin, että pelastustyö on turhaa, ”kyllä luonto ravistelee täit tukasta.” Länsimaisen kulttuurin tuhoutuminen ei kiinnosta monia, koska on olemassa tähdellisempääkin tekemistä – kuten katsella TV:tä.

Tuhosuuntaiset trendit alkoivat 1700-luvulla, jolloin **uusi konekulttuuri** (UKK) alkoi progressiivisesti syrjäyttää **vanhaa maatalouskulttuuria** (VMTK). Kähkönen muistaa ensimmäisen auton, ”jota ihmettä pojat meni aina katsomaan.” VMTK:n tuho on tapahtunut nopeasti, ja tämä on hänen mielestään historian suurin onnettomuus. ”Kehitys-sanan sijasta käyttäisin nimeä hävitys.”

VMTK olisi Kähkösen mukaan voinut jatkua ikuisesti, koska siinä ei ollut tuhosuuntaisia kehitystrendejä. UKK sen sijaan on progressiivinen – ”ei olotila, vaan rynnäkkö.” Kehityssuunta tulee vääjäämättä muuttumaan joskus, koska pian ei ole tilaa uusille suuremmille koneille ja koska autojen lisääntyminen ei voi jatkua loputtomiin. ”Jo nyt autot estävät pääsemästä autolla mihinkään.”

Murretutkija, kirjailija **Pentti Kähkönen** (s. 1932) esitelmöi 23.3.2003 **Pääkaupunkiseudun Vapaa-ajattelijoiden** yleisötilaisuudessa Kallion nuorisotalossa Helsingissä aiheesta **Länsimaisen kulttuurin tuhoutuminen**. Paikalla oli kourallinen nuoria ja vanhempia kuulijoita.

Kähkönen tunnetaan väsymättömänä huuhaa-oppien ja aatehulluuden vastustajana kirjoituksistaan nimimerkillä **Heikki Havina**. Tällä nimellä on julkaistu myös pamfletti **Totuus – filosofista toisinajattelua**, jossa puolustetaan tieteellistä ajattelua ja arvostellaan aatteellisuuden haitallisia vaikutuksia maailmanrauhalle. Viimeisin hänen julkaistu teoksensa on kaksiosainen historiallinen romaani **Nälkämaan lapset**, joka kertoo vanhan suomalaisen maaseutukulttuurin valoisista puolista ja epäkohdista. ■

Nuoret kuuntelivat innolla Pentti Kähkösen (oik.) esitelmää heille luvassa olevasta nykyaikaisen kaupunkikulttuurin tuhoutumisesta. Kuvassa keskellä PKV:n puheenjohtaja Kimmo Sundström.

”Suomessa oli 1800-luvun lopulla korkein mahdollinen kulttuuritaso, jolla ihminen ja luonto elivät sopusoinnussa keskenään.” Elinympäristö oli puhdas ja terveellinen; maanpintaa ei päällystetty asfaltilla. Ei ollut mitään täysin käsittämätöntä – ei tavaroita joiden toiminnan käsittäminen vaatisi erityisasiantuntemusta, eikä outoja naapureita.

”Ihmiset pysyivät rehellisinä, koska luonnon kanssa ei voinut valehdella eikä voinut pettää itseään. Rehellisyys on syntynyt luonto-olosuhteissa ja tuhoutuu kaupungeissa.” Luonto oli myös taiteiden perusta, jota ilman kulttuurimme kaikki keskeiset teokset olisivat jääneet syntymättä.

Informaatiotulvan puuttuminen mahdollisti Kähkösen mukaan itsenäisen ajattelun, jota ei nykyisin tunneta. Oleellista oli myös jokaisen omakohtainen toimeentulovastuu, joka oli riippuvaista luonnon käyttäytymisestä. **”Terveestä kaupunkilaisjärjestä ei ole kulttu koskaan puhuttavan.”**

Teoreettinen koulutus ei ollut välttämätöntä, koska työt opittiin vanhemmilta. ”Perheet pysyivät koossa ja hoitivat samaa ammattia yhteisvoimin; miesten ja naisten välinen roolijako oli selkeä ja luonnollinen.”

Romanttisessa idyllissä oli ”kaksi pahaa mörköä”, jotka olisivat voineet ajaa kulttuurin umpikujaan. Yksi oli väestön lisääntyminen, jota siirtolaisuus kuitenkin huojensi. Toinen oli konekulttuuri, joka tuhosi toimeentulon riippu-

vuuden luonnollisesta valinnasta. ”Työ karsi heikkoja ja sairaita, mutta henkiinjääneet pysyivät terveinä.” Luonnonvalinta mahdollisti kulttuurin selviämisen vaikeinakin aikoina. ”Talisodan miehet olivat miehiä, joita ei enää ole.”

Konekulttuurin konnantyönä oli maatalouskulttuurin täydellinen hävitys; edes edellä luेतeltuja ”hyviä puolia” ei säilytetty. Kaupungistumisen edellyttämä tehomaanviljely on muuttanut maapallon myrkkypilleriksi ja laajeneviksi kaatopaikoiksi. ”Aiemmin mistä tahansa Suomen järvestä saattoi juoda vettä.”

”Kaupunkirutto” on aiheuttanut ”vieraantumisen luonnosta ja luonnollisesta elämästä. Ei voi kotiutua, joka puolella tekniikkaa jota ei ymmärrä.” Fyysinen rappeutuminen on tehnyt kävelemisestä epänormaalia. ”USA:ssa saa poliisin kimppuunsa, jos lähtee kävelemään.”

Vieraantumaton suhde luontoon ja lähiympäristöön näyttää olevan Kähkösen itseisarvo, jonka kadotessa ”käytöstavat raastuvat” ja ”taiteet luhistuvat huijaukseksi” joka ei enää esitä mitään. ”Ihmiset seurustelevat koneiden eikä naapureiden kanssa.” Lapset kootaan lastentarhoihin ja kouluihin, joita hän pitää ”keskitysleireinä”. Luontoperustaisen toimeentulovastuun poissaolo johtaa siihen, että ”raha on kaiken mittana, vaikkei voisikaan mitata” ja että ”ihmiset opettavat toisilleen epärehellisyyttä sen sijaan, että luonto opettaisi rehellisyyttä.” Elämä muuttuu tyhjäksi ja tarkoituksettomaksi, kun luonto ei pakota vastuuseen

omasta toimeentulosta. ”Ei tule aitoja elämäntunteita.”

”Toimeentulovastuun riistäminen” liittyy myös siihen, että työtä ei tehdä itselle, vaan toiselle, jolloin se on laadullisesti huonompaa. Kellon orjuus ja työn pakkotahtisuus on syrjäyttänyt ”luontoperustaisen” tulostavasti. Tietokone tekee työt sotkuiseksi ja koulutuskustannukset paisuvat kohtuuttomiksi. Ennen yksi ihminen teki satoja eri tehtäviä; nykyään yhden tehtävän suorittamiseen tarvitaan satoja eri ihmisiä ja koneita.

Elinkeinojen riippuvuus koneista tekee elinkeinonharjoittajat riippuvaisiksi lainoituksesta. ”Ennen tarvittiin kirves ja kuokka, nykyään velaksi ostetut koneet.” Veri ja maapohja turmeltuvat rahanlainaajien kontrolloiman teknologisen automatisaation vaikutuksesta, joka tekee ihmisistä sosiaalipummeja.

Kähkönen näyttää uskovansa muodikkaaseen **luddiittiteoriaan**, jonka mukaan maailmanlaajuisen kilpailun aiheuttama tuotantokustannusten pienentämiseksi tapahtuva automatisointi on työttömyyden lisääntymisen syy; koneiden ja ihmisten välinen ”tulonjako” johtaa siihen, että yhä harvemmat pystyvät enää ostamaan koneiden tuottamia tavaroita. Samaan hengenvetoon hän pitää ongelmalla koneistamisen ja avoimen hintakilpailun aiheuttamaa ostovoiman hallitsematonta kasvua; ”jos kaikista tulee miljonäärejä, kuka tekee työt?” Voivatko siis työttömyys ja työvoimapula olla uhkakuvia samanaikaisesti?

Maaseutu tulisi Kähkösen mielestä pitää asuttuna poliittisin päätöksin, jotta olisi mahdollista turvata alueellinen ravinnontuotanto ja työllistyminen terveisiin maatoihin ilman ympäristömyrkyjä ja ilman kilpailua aiheuttavaa ulkomaankauppaa. Hän torjuu puheen ”kestävästä kehityksestä”, koska kehityksellä tarkoitetaan progressiivista laajenemista. ”Ihminen ei itse kustanna mitään, vaan lähettää kaikki laskut luonnolle. Kehitykseksi pitäisi kutsua sitä, mikä vähentää luontorasi- tusta ja mahdollistaa tasapainotiloja.”

”**Luonnonsuojelua ei ole vielä aloitettu- kaan.**” Luonnonsuojelua olisi vasta silloin, jos tehtäisiin päätös, että yhtäkään neliometriä luontoa ei saa enää hävittää. Korkeintaan puolet elinkelpoisista alueista kuuluisi ihmisille ja toinen puoli luonnolle, koska mitään eliölajia ei saisi olla liikaa suhteessa muihin. Miten tämä visio soveltuisi yhteen sen vaatimuksen kanssa, että maaseutu tulisi pitää asuttuna?

Logiikka pettää ennustuksissa

Ennustuksia on vaikea tehdä, etenkin tulevaisuutta koskevia, kuuluu vanha vitsi. Mutta maailmassa on toki säännönmukaisuutta: menneiden tapahtumien perusteella tapahtuneet päätökset ovat parempia kuin satumanvaraiset päätökset. Niinpä olettaisi, että olisimme luonnostaan hyviä tekemään arvioita todennäköisyyksistä. Mutta mitä sanotte seuraavista esimerkeistä:

Ihmiset pelaavat uhkapelejä ja lottoavat. Näitä on syytä sanottu **tyhmyysveroksi**, koska pelin järjestäjä, ”talo” jää ja on aina jäänyt voitolle.

Ihmiset pelkäävät enemmän lentokoneita kuin autoja, vaikka lentäminen on tilastollisesti paljon turvallisempaa.

Joka vuosi yli tuhat ihmistä USA:ssa saa sähköshokin kodin pistorasioista, mutta rokitähdet eivät suinkaan kampanjoi pistorasoiden vaaroista.

Ihmiset vaativat ruokien lisäaineita kuriin, vaikka niiden aiheuttamat riskit ovat olemattomia verrattuna kasviksissa luontaisesti oleviin karsinogeeneihin tai bakteerien valmistamiin myrkkyyhin.

Ihmiset kuvittelevat, että koska rulettipallo on pysähtynyt kuusi kertaapunaiselle, on sen aika pysähtyä jo mustalle, vaikka tietenkään rulettipöydällä ei ole muistia, ja jokainen pyörähdys on riippumaton aiemmista.

”Eeva on 32-vuotias hiljainen, ujo ja naimaton. Hän on aina pitänyt lukemisesta. Opiskeluaikoina hän oli kiinnostunut kehitysmai-

Yksinkertainen vastaus on laaja-alainen väestönharvennus, jonka tulisi tapahtua lääketeollisuuden keinoin. ”Ihmisten tappaminen ei ole riittävän tehokas keino väestön harvennukseen.” Sen sijaan Kähkönen suosittelee kahden lapsen politiikkaa, johon liittyy steri- lisaation käyttöönotto väestörajoituskeinona.

Väestönkasvu onkin Kähkösen mukaan tuhosuuntaisena trendinä yhteinen sekä uudelle että vanhalle kulttuurille – ja vasta uusi teknologia voi ratkaista ongelman käytännöllisesti. Kähkönen myöntää agraariyhteiskunnan muutkin lukuisat epäkohdat, joihin palaa- mista hän ei pidä mahdollisena eikä edes toivottavana; sen sijaan hän kehottaa arvioimaan tuhoutuneen maatalouskulttuurin epä-

den auttamisesta. Mikä on todennäköisyys, että hän on kirjastovirkailija? Mikä on todennäköisyys, että hän on kirjastovirkailija JA että hänen mielestään Suomen tulisi ottaa lisää pakolaisia? Ihmiset antavat usein korkeamman arvion sille, että Eeva on pakolaismyönteinen kirjastovirkailija kuin pelkkä kirjastovirkailija. On kuitenkin mahdotonta, että "A ja B" olisi todennäköisempää kuin pelkkä "A".

Joko hävettää? Nämä olivat yksinkertaisia esimerkkejä, mutta niistäkään emme selviä kunnialla. Miksi olemme **"todennäköisyyssokeita"** kuten eräät psykologit ovat meitä nimitäneet? Todennäköisyyden säännöthän hallitsevat universumia. Ehkä tärkein selitys on se, että **aivot pystyvät käsittelemään hyvin rajallisen määrän tietoa**. Laskutoimitusten sijaan käytämme muutamaa yksinkertaista muistisääntöä. Esim. "mitä muistettavampi tapaus on, sitä todennäköisempi se on" (muistan lentokoneonnettomuuden, joten lentokoneet ovat vaarallisia). Tai "mitä enemmän yksilö muistuttaa jotain stereotyyppiä, sitä todennäköisemmin hän kuuluu siihen" (Eeva sopii paremmin kuvitelmaan pakolaismyönteisestä kirjastovirkailijasta).

Ovatko jättäivomme siis todennäköisyyslaskennan ulkopuolella? Eivät suinkaan. Me vain **huomaamme ja kiihkeästi etsimme säännönmukaisuutta sieltäkin, missä ei sitä ole**.

Lisäksi monet kysymykset ovat todennäköisyyksien ulkopuolella. Miten voisi sanoa jotain Eevan todennäköisyydestä olla kirjastovirkailija, koska on olemassa vain yksi Eeva, joka joko on tai ei ole kirjastovirkailija?

Yksittäistapahtumille ei ole todennäköisyyksiä. Oletetaan, että Suomessa 45-60-vuotiaista miehistä neljä sadasta saa infarktin vuoden sisällä. Onko 57-vuotiaalla Matilla siis

neljän prosentin mahdollisuus saada infarkti seuraavan vuoden aikana? Tai oletetaan, että 55-65 -vuotiaista, mihin ryhmään Matti myös kuuluu, 11 sadasta saa infarktin. Onko Matin todennäköisyys nyt 4 vai 11%? Kysymykseen ei ole vastausta. Oletetaan, että Matin isä sai infarktin, ja että 22 sadasta miehestä, joiden isällä oli infarkti, saa myös itse infarktin. Mitkä ovat Matin mahdollisuudet nyt? 4, 11 vai 22%? Matti myös tupakoi ja on yksityisyrittäjä. Hän urheilee kaksi kertaa viikossa.

Mihin ryhmään Matti pitäisi laskea, jotta tietäisimme "oikean" riskin? Voisi kuvitella, että mitä tarkempi ja osuvampi luokittelu on, sitä tarkempi arviosta tulee. Mutta näin ei ole, sillä mitä tarkempi ja selvärajaisempi ryhmä on, sitä pienempi ja täten epäluotettavampi vertailuryhmä on. Jos olisi vain yksi täysin Matin kaltainen, joka sitten saisi infarktin, olisiko Matin todennäköisyys silloin 50%?

Todennäköisyyksiä miettiessämme ja tulevaa ennustaessamme joudumme siis luotamaan ilisiin tietoihin. Mutta joskus osaamme käsitellä tietoja hämmästyttävän oikeassa valossa.

Ostamme auton, jolla on hyvä maine pyssä ehjänä, vaikka naapurilla hajosikin juuri samanmerkkinen auto. Emme kuitenkaan antaisi lapsemme leikkiä joella, josta krokotiili söi juuri naapurin lapsen.

Totta kai ihmisten logiikka pettää monesti, varsinkin nykyajan tietotulvassa. Ja totta kai kaikkien tulisi oppia todennäköisyyslaskentaa.

Mutta onneksemme kuulumme lajiin, jolla on jo luontaista vaistoa todennäköisyyksille, sillä muuten emme pystyisi taitoa oppimaan - saati kehittämään siitä tiedettä. Kaikki on paljolti kiinni siitä, annetaanko tieto sellaisessa muodossa, jota olemme sopeutuneet käsittelemään. ●

kohtien lisäksi niitä piirteitä, jotka hänen mukaansa ovat mahdollistaneet koko tähänastisen länsimaisen kulttuurin kehityksen teknologiaa lukuun ottamatta. "Ihminen ei luovu koskaan koneiden käytöstä, mutta kulttuurin tulisi olla ihmisten eikä koneiden."

Kähkösen näkemyksille teknologisen kehityksen tuhosuuntaisuudesta voisi kenties esittää vastaväitteen, että **maapallo ei ole olemassa ikuisesti** ja että mikäli UKK:n kahlitsematon kehitys ei riittävän nopeasti ole johtanut avaruussiirtokuntiin, se tulee väijäämättä tietämään koko ihmiskunnan loppua. Ei ole välttämättä mahdotonta, että **teknologisten innovaatioiden käyttöönoton irrationaalinen poliittinen rajoittaminen** osoittautuisi aikaa myöten

kaikkein tuhosuuntaisimmaksi trendiksi.

Syntyvyyden sääntelyn saavuttama yleinen hyväksyntä saattaisi olla jonkinlainen vastaesimerkki; kristillisen opin mukaanhan kyse oli seksuaalisuuden esineellistämisestä, joka vaaransi VMTK:lle ominaisen aidon elämäntunteen. Ehkäisyteknologian yleistä hyväksyntää edelsi (paljolti varhaisen feministisen liikkeen käymä) pitkälinen biopoliittinen taistelu juuri mainitun VMTK:lle ominaisen vieraantumattomuuden itseisarvoistamisen kanssa. Mm. **katolinen kirkko** vastustaa väestönkasvun tehokasta hidastamista tänäkin päivänä siksi, että kyse on keinotekoisien ja vieraantuneen teknologian tunkeutumisesta herkälle inhimillisen kokemuksen alueelle. ●

Maaliskuun 4. päivänä hieman ennen eduskuntavaaleja järjesti **Kotimaa**-lehti Sanomatalossa Helsingissä kansanedustajaehdokkaiden paneelin otsikolla ”**Onko kirkolla liikaa valtaa?**” Kaikki panelistit olivat yhtä mieltä siitä, että kirkolla tulisi olla vielä nykyistäkin enemmän poliittista sananvaltaa – mutta silti olisi voinut luulla puoluekirjon kääntyneen pääläelleen. Kristillisdemokraattien ja Keskustan edustajat olivat lausunnoissaan varovaisia, mutta Vasemmistoliiton ja Vihreiden edustajat näyttivät unohtaneen kokonaan, että uskonto ja politiikka ovat länsimaissa jo pitkään olleet eri asioita. Juontaja **Tapani Ruokanen** totesikin, että kirkko on aina ollut konservatiivien puolella ja että tänä päivänä konservatiivit löytyvät vasemmalta. ■

Kirkolla sopivasti valtaa

Jo avauspuheenvuoroissa valiteltiin, ettei kysymystä oltu muotoiltu siten, että kirkolla on liian vähän valtaa. **Jan-Erik Andelin** (vas) pahoitteli, että hänen puolueessaan oli ollut ”hiljaisuutta” kirkon roolista köyhien asiassa. Andelinin mielestä ”kirkolla on tänä päivänä sopivasti valtaa”, koska kirkolla on yhä arvovaltainen ”sanomisen paikka” yhteiskunnan arvokysymyksissä.

Kirsi Ojansuu (vihr) säesti Andelinia puolustaen kirkon sananvaltaa jonkinlaisena mussolinilaisena arvotehtailukorporaationa – virallista asemaa nauttivana laajana kansalaisjärjestönä, jolle olisi poliittisesti delegoitu yhteisten arvojen luominen. ”Kirkon tulee olla foorumi, jossa tapahtuu eettistä pohdintaa.” Ojansuu piti vakavana uhkana kirkon sisäistä yksiarvoisuutta, joka hänen mukaansa estää monia vähemmistöjä osallistumasta siihen kaikille yhteisen ihmiskuvan rakentamiseen, jonka pitäisi olla kirkon tehtävänä.

Johannes Leppänen (kesk) esitti aluksi suhteellisen liberaalin puheenvuoron toteamalla, että ”kirkon päätehtävänä on yhä Raamatun

sanan levittäminen ja sakramenttien julistaminen” ja että uskontoa ei suoraan voida kääntää politiikkaa koskeviksi suosituksiksi. ”Aiemmin tietyt yhteiskunnalliset tehtävät olivat kirkon tehtäviä; ollaanko nyt palaamassa siihen?”

Markus Österlund (r) jatkoi esittämällä talouspoliittisen legitimaation tälle kehitykselle. ”Kirkon sivukustannukset ovat marginaaliset verrattuna muihin organisaatioihin, ja tämän vuoksi kirkon ja valtion tulisi tehdä enemmän yhteistyötä.” Myöhemmin Leppänen myötäili samaa ekonomistista argumenttia ja katsoi, että ”tulisi käydä läpi, onko lainsäädännössä esteitä kirkon ja julkisvallan yhteistoiminnalle” tiiviimmän ja tehokkaamman sosiaalisen verkostoitumisen muodossa.

Tarja Kantola (sd) oli kääntänyt puolueensa perinteisen Forssan ohjelman ylösalaisin hehkuttamalla kirkon ja SDP:n molemminpuolista kunnioitusta. Kantolan mukaan ”kirkolla on rakentava, hyvin politiikkaa täydentävä rooli” sen antaessa ”maailmanselityksiä” turvattomuudessa, jota poliitikot eivät pysty täyttämään;

Poliitikot kerääntyneinä haaskalleen "Erkon temppeliin", kuten juontaja Ruokanen paikkaa nimitti. Vas. Tarja Kantola (sd), Markus Österlund (r), Kirsi Ojansuu (vihr), Johannes Leppänen (kesk), Jan-Erik Andelin (vas), Kirsi Pohjola (kok) ja Stig Kankkonen (kd).

ihmistä ei pitäisi myöskään oman elämänsä tarkoituksen rakentamisessa kohdella aivan oman onnensa seppänä. **"Sosialidemokratia antaa joitakin vastauksia; mihin se ei riitä, siinä kirkon tehtävänä on antaa vastauksia."**

Kantola kehui, että kirkon imago oli parantunut erityisesti naispappeuden ansiosta. **Kirsi Pohjola (kok)** täydensi Kantolan imagopuhetta. "Kirkko alkaa olla aika kiva juttu. Jos ei kaikkeen löydä vastausta Juha Siltalalta, niin sitten voi löytyä kirkolta."

Stig Kankkonen (kd) suhtautui kaikkein epäilevimmin kirkon uuteen populistiseen imagoon ja siteerasi Raamattua. "'Voi teitä, kun kaikki puhuvat hyvää teistä!' Kun tehdään Jumalasta hyvä jätkä, niin varmaan hän on hyvä jätkä, mutta hän on myös kaikkivaltias ja pelottava. Synnistä pitää voida puhua syntinä."

Kankkosella ei ollut illuusiota siitä, mikä on saanut poliitikot viime aikoina kiinnostumaan kirkosta. "Kirkon valta on valtaa vaikuttaa asenteisiin, ja tämä kiinnostaa myös poliitikkoja." Piispojen sosiaalieettinen kannanotto oli herättänyt poliitikkojen keskuudessa vastustusta, koska siinä hypättiin poliitikkojen tontille – "paitsi että vasemmisto ilahtui."

Tarja Kantolan mukaan "kirkko täyttää usein tyhjyyttä, kun poliittinen oppositio puuttuu"; esimerkkinä hän mainitsi Puolan tilanteen 80-luvulla. Markus Österlund täydensi, että valta määritellä, mikä on syntiä on poliittisesti oleellinen, koska kristityn pitää totella esivaltaa, mikäli se ei käske tekemään syntiä.

Kirsi Ojansuun mielestä "tärkeintä kirkolle olisi puhua armosta, joka on tärkeämpää kuin määritellä synti." Johannes Leppänen huomautti, että Ojansuun näkemys on sisäisesti epäjohdonmukainen, koska armoa on vain suhteessa siihen uskomukseen, että ihminen on rikonut jotakuta vastaan (esimerkiksi Jumalaa vastaan). **"Ei tarvita armoa, jos ei ole syntiä."**

Ojansuu arvosteli sitä, että kirkko oli ollut hiljaa, kun polvirukoukset olivat osoittaneet mieltään homoseksuaalisuutta vastaan ja pelkäsi, että tämä tulkittaisiin kirkon antamaksi hiljaiseksi hyväksynnäksi fundamentalis-

mille. "Kirkon tehtävänä ei ole antaa vastauksia, vaan etsiä kysymyksiä."

Mutta olisiko se enää uskontoa? Eikö seurakunnallisen yhteishengen koossapitämä "pohdiskeleva yhteisö" (jossa suvaitsevasti ei enää vaadita uskomaan eikä haluta leimautua myöskään uskonnottomiksi) voisi aatepohjansa puolesta olla sulautettavissa esim. Prometheus-leirijärjestöön?

Stig Kankkosen mielestä homoseksuaalisuuden suvaitsemisessa oltiin hakoteillä. Hän haki tilanteeseen selitystä nykyaikaisesta rakkauskultista, joka on astunut kristillisen dogmatiikan tilalle. "Rakkaudesta on tehty jumala. Jumala on rakkaus, mutta rakkaus ei ole jumala."

"Raamattu on kristillisen käsityksen mukaan Jumalan sana, johon pitää voida uskoa, vaikka ei ymmärrä. **Suvaitsevuusfundamentalismi** pelottaa yhtä paljon kuin uskonnollinen fundamentalismi."

Vasemmistoliiton toveri Jan-Erik Andelin säästi kristillisdemokraatin keksimää hienoa orwellilaista "suvaitsevuusfundamentalismin" retoriikkaa; **Ny Tidin** päätoimittajan mielestä kirkon ja yhteiskunnan ilmapiiri on jo nykyään pelottavalla tavalla suvaitsevainen intiimielämän asioissa. "Suvaitsevuus on välinpitämättömyyttä. Kirkolle on tullut tabuksi sekaantua perheasioihin. Pitäisi olla selkeämpiä mielipiteitä siitä, mikä on hyvä koti ja mikä on hyvä lapsen kasvuympäristö."

Yleisön joukosta **Jorma Hentilä (SETA:n entinen puheenjohtaja ja SKDL:n pitkäaikainen kansanedustaja)** käytti kriittisen puheenvuoron. "Kirkko toimii valtiossa, jonka eduskunta säättää lakeja. Onko perusteltua, että kirkko puuttuu opillisesta lähtökohdasta lakeihin, jotka koskevat kaikkia?" Esimerkkinä Hentilä mainitsi parisuhdelain, jonka kohdalla kirkon poliittinen valta on ollut todellisempaa kuin piispojen talouspoliittisissa lausunnoissa. **"John Vikström** sai harhaoppisuussyytteen osoittamalla ymmärtämystä homoille ja lesboille; yksikään piispa ei tullut hänen tuekseen."

Stig Kankkonen vastasi, että "kirkolla oli hyvä ja perusteltu kanta" parisuhdeasioihin. "En jaksa ymmärtää, miksi kristillinen vakaumus suljettaisiin pois poliittisesta prosessista. Kyllä se on vakaumus siinä missä muutkin vakaukset. Onko oikein, että säädetään lakeja, jotka sotivat kristillistä vakaumusta vastaan?" ►

Entä jos islamistit saavat jonakin päivänä kannatusta ja järjestäytyvät eduskuntapuolueeksi? Samalla logiikalla hekin tulevat varmasti julistamaan, että vallitsevat perustulot ja ihmisoikeussopimukset ovat islamilaisista vakaumusta syrjiviä, koska ne estävät heitä ottamasta käyttöön **sharia**-lakia.

Kirsi Ojansuu oli huolissaan fundamentalismissa piilevästä totalitarismin uhasta. ”Turvallisuuden tae ei voi olla todellisuuden kieltäminen – illuusio, että voidaan palata yksiarvoiseen yhteiskuntaan.” Markus Österlund, joka näki kirkon asemalle lähinnä talouspoliittisia perusteita, viittasi postmodernismiin, jossa hänen käsityksensä mukaan jokainen määrittelee itse totuutensa. **”Se, joka määrittelee, kuka menee helvettiin, on jo lunastanut lipun itselleen.”** Kumpikaan ei osannut tehdä loogista eroa arvojen ja tosiasioiden välille; Ojansuun mukaan totalitarismia oli ”näkemys, että on yksi ainoa tieto.” Suvaitsevan moniarvoisuuden nimissä pitäisi ilmeisesti siirtyä jonkinlaiseen monitotuusisuuteen, jossa kreationismi on yhtä totta kuin evoluutiobiologia.

Myös Ojansuu yhtyi kirkkomonopolin ekonomistiseen legitimaatioon. ”Niin kauan kuin kirkolla on julkisia tehtäviä, yhteisövero pitää säilyttää.” Ja kirkon virallinen asema ilmeisesti pitääkin säilyttää, jotta kirkko voisi olla se kaivattu moniääninen kansalaisfoorumi, jonka kautta kansalaiset osallistuisivat poliitikkoja puhuttelevien yhteisten arvojen rakentamiseen.

Radikaalissa vihreässä visiossa moniäänisyyttä tarvittiin, jotta kirkko voisi toimia kaikille yhteisenä arvokysymysten viestittäjänä julkisvaltaan päin. Ojansuulle kirkko ei ollut laitos, vaan koko kansan yhdessä muodostama yhteisöorganismi. **”Kirkko olemme me!”** Vitsakimppupoliitiikan aikaisessa Italiassa oli tiedetysti sellaisia virallisen valtionideologian mukaisia kansalaisjärjestöjä, joissa muotoiltiin korporatiivisen integraation kautta harmonista säveltä monille eri yhteiskuntaryhmille.

Moniarvoisuus loppuikin lyhyeen Ojansuun luonnehtiessa valtiovalan tehtäviä; lainsäätäjän kuului ratkaista periaatteessa milaisia tahansa elämänarvoihin liittyviä kysymyksiä yksilöiden puolesta (ilmeisesti kirkon taholta tulevan korporatiivisen ihmisarvokonsultaation opastuksella). ”Lainsäätäjä ei koskaan voi sanoa, että ’tämä kuuluu yksilön päätöksentekoon,’ vaan lainsäätäjän on otettava kantaa vaikeisiin moraalikysymyksiin.”

Kankkonen antoi tunnustusta Ojansuulle siitä, että tämä näki poliittiset päätökset elämän-

arvoja koskevinä valintoina, vaikka olikin harhautuneella linjalla suhteessa homoseksuaalisuuteen. ”Jos olisit päinvastaista mieltä, sopisit hyvin kristillisdemokraateihin.” Oikeusvaltio, jossa yksilöiden päätösvaltaa omiin asioihinsa suojellaan valtiovaltaa rajoittavilla perustuslaeilla ja ihmisoikeussopimuksilla, oli molemmille ilmeisen vieras ajatus. ”Lainsäädännössä tulisi aina kysyä, mitä hyvää tästä seuraa.”

Poliittinen kartta hahmottui tässä paneelissa uudella mielenkiintoisella tavalla. Voisimme luonnehtia kolmion kolmea vaihtoehtoa kärkeä **kirkolliskonservatismiksi** (monopolin legitimaatio perinteellä ja status quo:lla), **kirkollisthatcherismiksi** (ekonomistinen legitimaatio) ja **kirkollisfascismiksi** (legitimaatio kansanjoukkoja mobilisoivana kaikille yhteisenä poliittisena koulutusjärjestönä). Keskustan Leppänen ja RKP:n Österlund puolustivat kirkon tehtävien laajentamista vetoamalla kustannustehokkuuteen – joka tietenkin on puhtaasti retorinen ilmaisu sellaisen laitoksen kohdalla, jonka asema pohjautuu kilpailulta suojattuun monopoliin ja verotukseen. Vihreiden Ojansuu ja Vasemmistoliiton Andelin sen sijaan kaipasivat kirkolle huomattavasti aktiivisempaa puolivirallista roolia osana poliittisen päätöksentekoprosessin kulkua.

Kokoomus ja SDP edustivat status quon affirmointia. Sen enempiä Kirsi Pohjola kuin Tarja Kantola eivät suoranaisesti kannattaneet kirkon tehtäväalueen laajentamista, vaikka jälkimmäinen hehkuttikin sitä, miten SDP:n Forssan ohjelma nykyisin loistaa poissaolollaan.

Kokoomuksen Pohjola oli parhaiten edukseen retoriikkansa ontoudessa, joka oli vailla mitään aatteellista sisältöä; hän onnistuikin tihattomasti latistamaan jopa Ojansuun ja Andelinin suurisuuntaiset visiot kirkon poliittisen merkityksen kasvattamisesta kertomalla, miten kirkossa oli rukoiltu rauhanomaisen ratkaisun puolesta Irakissa. **”Se oli yhtä todellista kuin rauhanmarssi!”**

Jumala ei vain toistaiseksi tuonut rauhaa Irakiin. ●

Benito “Il Duce” Mussolini, radikaalin kirkollispolitiikan edelläkävijä.

Vapaa-ajattelijain liitto valittaa markkinaoikeuden hylkäyspäätöksestä

Vapaa-ajattelijain liitto oli valittanut kilpailuviraston selvityksestä 17.5.2001 (dnro 353/61/97), joka koski seurakuntien määräävää markkina-asemaa sekä sen mahdollista väärinkäyttöä hautaustoimessa. Markkinaoikeus hylkäsi päätöksellään 20.11.2002 (Nro 151/I; dnro 112/690/2001) liiton valituksen ratkaisulla, jonka mukaan "Markkinaoikeus jättää valituksen tutkimatta."

Kilpailuvirasto oli todennut jo valtion ja kirkon taloudellisia suhteita käsitelleen toimikunnan mietintöä

koskevassa lausunnossa 21.11.1997, että kirkolla on määräävä markkina-asema hautaustoimessa.

Tämän johdosta Vapaa-ajattelijain liitto esitti kilpailuvirastolle selvityspyynnön siitä, käyttääkö kirkko määräävää markkina-asemaansa väärin.

Kilpailuvirasto toimitti liitolle 17.5.2001 päivätyksen selvityksen (dnro 353/61/97). Kilpailuvirasto oli neuvotellut asiasta sekä kirkkohallituksen että opetusministeriön kanssa. Kirkkohallitus oli neuvottelujen pohjalta antanut seurakunnille suositushjeistuksen. Kilpailuvirasto poisti asian käsittelystä vedoten

käytyihin neuvotteluihin sekä tulossa olevaan uskonnonvapauskomitean mietintöön, jossa asia otettaisiin huomioon.

Liitto valitti kilpailuviraston ratkaisusta, koska virasto ei ollut selvittänyt, käyttääkö kirkko määräävää markkina-asemaansa väärin vai ei. Valituksessa vaadittiin kilpailuneuvostoa tutkimaan, onko kilpailuvirasto voinut poistaa asian käsittelystä vastaamatta toimenpiteiden pyynnössä esitettyihin kysymyksiin evankelis-luterilaisen kirkon määräävästä markkina-asemasta ja kilpailun rajoittamisesta. Markkinaoikeus hylkäsi valituksen, jonka vuoksi liitto valitti asiasta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. ■

Vastaselitys

*Kilpailuviraston lausunto Vapaa-ajattelijain liiton valituksesta korkeimpaan oikeuteen (dnro 3935/2/02)
Markkinaoikeuden päätös nro 151/I, dnro 112/690/2001*

Vapaa-ajattelijain liitto antaa ohessa vastaselityksen Kilpailuviraston lausuntoon.

Kilpailuviraston kanta, että markkinaoikeuden ratkaisu ei olisi sellainen ratkaisu, että siitä voisi valittaa, on ihmeteltävä. Toteamme alkuperäisessä valituksessamme (19.12.2002) myös sen, että Kilpailuvirasto ja kilpailuneuvosto ovat tarpeettomalla ja perusteettomalla viivyttelyllään haitanneet hautaustoimen kilpailutilanteen selvittämistä.

Vapaa-ajattelijain liitto toistaa valituksessaan esittämät kannat siitä, että Kilpailuvirasto ei ole liiton selvityspyyntöön tekemässään päätöksessä selvittänyt liiton esittämiä seikkoja. Liitto pyysi kilpailuviranomaisilta selvitystä evankelis-luterilaisen kirkon joidenkin seurakuntien hautaustoimen määräävästä markkina-asemasta ja siitä, käyttävätkö ne määräävää markkina-asemaansa väärin.

Kilpailuvirasto on todennut jo 21.11.1997, että evankelis-luterilaisen kirkon hautaustoimi on kilpailunrajoituslain tarkoittamaa elinkeinonharjoittamista. Niin ikään Kilpailuvirasto totesi, että mainitulla kirkolla on määräävä markkina-asema. Tämän määräävän markkina-aseman mahdollista väärinkäyttöä Kilpailuvirasto ei sen sijaan ole selvittänyt, vaikka liiton esittämän todistusaineiston perusteella on selvää näyttöä, että määräävää markkina-asemaa käytetään väärin.

heikkenee, kun ilmeisesti Kilpailuviraston tuella on rakennettu järjestelmä, joka ei millään tavalla hillitse kustannusten ja tosiasiallisen hinnan nousua hautaustoimessa. Alkuperäisessä valituksessamme on kerrottu tarkemmin siitä, millä tavalla kilpailutilanne ja kuluttajan asema hautaustoimessa heikkenee. Liiton näkemyksen mukaan Kilpailuviraston pitäisi nimenomaan olla huolissaan sellaisesta kehityksestä, että kilpailu heikkenee ja kustannusten jatkuvalla nousulla annetaan indeksin sidonnalla täysin vapaat mahdollisuudet.

Vapaa-ajattelijain liiton mielestä Kilpailuviraston pitäisi tehdä alkuperäisen selvityspyynnön mukainen selvitys evankelis-luterilaisen kirkon määräävästä markkina-asemasta ja sen mahdollisesta väärinkäytöstä.

Kunnioittaen

Erkki Hartikainen
puheenjohtaja

Juha Kukkonen
pääsihteeri

Fasimin vastustajien muistomerkki Kemin vapaa-ajattelijahautausmaalla (kuva: Janne Vainio)

Alkuräjähdysteoriassa esiintyy myös ongelmia

Risto Koivula

Aamulehden 22.12.02 kirjoituksessa ”Kaikkien aikojen alkuräjähdyks” todetaan alkuräjähdyksen olevan yksi varmimmista maailmankaikkeudessa toteutuneista tapahtumista

3K:n taustasäteilyssä uusimman tutkimuksen mukaan ilmenevä hienoinen epähomogeenisuus ja polarisaatio vahvistavat alkupaukku-teoriaa siltä osin, mitä olisi tapahtunut sähkömagneettisen säteilyn muusta aineesta irtautumisen jälkeen, mutta sitä ne eivät mitenkään ehdottoman varmasti kerro, miten siihen tilanteeseen oli alun perin tultu, eikä kauhean paljon siitäkään, mitä kaikkea muuta mahdollisesti on tapahtunut.

On olemassa kaksi Einsteinin suhteellisuusteoriaa, nimittäin **erityinen** (1905), joka on teoria kappaleiden suhteellisista nopeuksista, ja **yleinen** (1916) suhteellisuusteoria, joka selittää gravitaation avaruuden kaareutumisella massan vaikutuksesta. **Big bang** -teoria edellyttää yleisen suhteellisuusteorian voimassaoloa tarkalleen nykyisessä muodossaan. Tunnettu massa-energian kaava $E = mc^2$ seuraa nimenomaan erityisestä suhteellisuusteoriasta edellyttäen, että valon nopeus on vakio. Massa (m) ja energia (E) ovat aineen ominaisuuksia aika-avaruudessa, jotka voivat tietyissä olosuhteissa muuttua toisikseen, ja nuo muuttumissäännöt riippuvat siitä, onko valon nopeus (c) universumivakio vai ei. Erityisestä suhteellisuusteoriasta seuraa, että aikaa ja avaruutta ei ole olemassa ilman ainetta, ja tämä ei riipu siitä, onko e.s.t. universaalilaki vai erikoistapaus.

Alkuräjähdysteoriaan sisältyy eräitä kovia olettamuksia, joita ei kirjoituksessa sen kummemmin problematisoitu. Ennen kaikkea tällaisia ovat oletamukset, että valon nopeus olisi absoluuttinen universumivakio (vaikkei olisi ollut vielä fotoneitakaan), samoin fotonin energiasisällön yhdessä aallonpituuden kanssa määräävä Planckin vakio h ja elektronin varaus e . Näille olettamuksille perustuvat myös laskelmat maailmankaikkeuden laajenemisnopeudesta, etäisyyksistä ja mm. maailmankaikkeuden iästä

Miksi keskustelua suhteellisuusteorioista

Ensimmäinen syy keskustelulle on, että Tampereen Vapaa-ajattelijain puheenjohtajaäänestyksen täpärästi hävinnyt diplomi-insinööri **Risto Koivula** ei ole saanut julkaistuksi Aamulehdessä vastinettaan kosmologian professori **Kari Enqvistille**. Hän on tarjonnut artikkelia Vapaa Ajatteliin. Tapansa mukaan Vapaa Ajattelija tukee tällaisissa tapauksissa sananvautta.

Toinen syy keskustelulle on, että sääntöjen mukaan Vapaa-ajattelijain liitto tutkii tieteellistä maailmankatsomusta. Tieteellisen maailmankatsomuksen perusteisiin kuuluu käsitys maailmankaikkeuden luonteesta ja kehityksestä. Sitä suhteellisuusteoriat kuvaavat.

Kolmas syy keskustelulle on, että suhteellisuusteoriat liittyvät läheisesti siihen arvosteluun, jota Wienin piiri esitti ajattelijaa **Immanuel Kantin** käsityksiä vastaan. Immanuel Kantin mukaan on olemassa sellaisia tosia lauseita,

Mutta on saatu myös havaintoja, jotka eivät kaikin puolin tue big bang -teoriaa:

1. **Paul Wesley Griggsin** kirjoitus ”Blinding Flash” *New Scientist* -tiedelehdessä 11.05.02 kertoo, että kosmisen valon absorboitumisen mitaustulokset näyttäisivät osoittavan, että ns. hienorakennevakio α , $\alpha = 2\pi e^2/(hc)$, ei välttämättä olisikaan vakio. Hienorakennevakio näyttäisi maailmankaikkeuden oletettuina ”alkuai-koina” olleen vain murto-osa nykyisestä arvostaan $n. 1/135$. Ja siitä riippuu myös tuo sähkömagneettisen taustasäteilyn muusta aineesta irtautumisen ajankohta.

2. Aurinkokunnan ulkopuolella seikkailevan **Pioneer**-luotaimen liikkeet näyttäisivät osoittavan, että gravitaatio yksin ei sen koko liikettä selittäisi. Asia saattaisi olla vaikkapa yhteydessä edellisen kohdan ilmiöihin (*Tiede ja avaruus* 5 ja 6/2002).

3. Näyttää siltä, että oletettua Higgsin bosonia, joka nykyisessä hiukkasteorian standardimallissa selittäisi hiukkasten ns. hitaan massan, ei ehkä löydykään (*New Scientist* 08.12.01, pääkirjoitus: ”No Sign of the God Particle”). Vielä on pieni mahdollisuus, että Higgs löytyy aivan mahdollisen alueen ylänurkasta 130 GeV:n massalla, johon nykyisillä laitteilla CERNissä ei päästä.

jotka eivät ole tosia käsitelmäritelmien perusteella eivätkä kokemuksen perusteella.

Tämän käsityksen Wienin piiri torjui. (Esimerkiksi suomalaiset ajattelijat **Timo Airaksinen** ja **Pekka Elo** ovat olleet asiasta eri mieltä Wienin piirin kanssa, sen sijaan suomalaiset ajattelijat **Ilkka Niiniluoto** ja **Pertti Lindfors** ja Suomen johtavat fyysikot ovat tästä asiasta samaa mieltä Wienin piirin kanssa.) Wienin piirin johtaja **Moritz Schlick** itse asiassa avusti **Albert Einstein**iä sekä erityisen että yleisen suhteellisuusteorian käsitejärjestelmien luomisessa.

Wienin piiri ja Einstein olivat sitä mieltä, että päinvastoin kuin Immanuel Kant väitti, maailmankaikkeuden geometria ei ole euklidinen vaan epäeuklidinen. Kun Einsteinin suhteellisuusteoriat saivat lähes uskonnonomaisen kannatuksen, Wienin piirillä oli vahva ase Kantin ajattelua vastaan.

Wienin piirin peruseriaatteita oli, että jos erilaiset teoriat selittävät samat asiat, teorioista on valittava yksinkertaisin. Suhteellisuusteorioiden matemaattinen yksinkertaisuus oli myös edesmenneen akateemikko **Rolf Nevanlinnan** tärkein puolustus Einsteinin suhteellisuusteorioille.

4. Vaikka kvanttimekaniikka ja erityinen suhteellisuusteoria ovat molemmat noin kahdella-toista desimaalilla kokeellisesti meidän olosuhteissamme todistettuja teorioita, ne eivät ole aivan sellaisenaan loogisesti yhteensopivia, kun kyse on pienimmistä etäisyyksistä, ja suurimmista nopeuksista: kvanttimekaniikka ja absoluuttisesti vakio valonnopeus ennustavat yhdessä tietyn pienimmän mahdollisen etäisyyden ns. kynnysarvon, joka olisi kaikille havait-sijoille sama näiden liiketilasta riippumatta, eikä siis suhteellinen, niin kuin muut pituudet. Nyt on kuitenkin esitetty uusi ”kaksivakioinen erityinen suhteellisuusteoria” (*Doubly Special Theory of Relativity*), jossa on paitsi kaikkien havait-sijoiden suhteen vakio valonnopeus, myös kaikkien havait-sijoiden suhteen vakio pienin etäisyys (tai vaihtoehtoisesti energia). Jos tämä kaksiparametrisuus on oikea korjaus erityiseen suhteellisuusteoriaan, niin big bang -teoria on nykyisessä muodossaan pielessä.

5. Tämä teoria edelleen yleistettynä yleisen suhteellisuusteorian (geometrisen gravitaatioteorian) tapaan antaa yllättävän selityksen big bang -teorian ennustaman ”pimeän aineen” ongelmalle: pimeää ainetta (tai ”energiaa”) ei tämän teorian mukaan tarvitse lainkaan olettaa.

Suomen kaikkien aikojen maineikkaimpiin keksijöihin kuuluva tekniikan tohtori **Tuomo Suntola** (saavuttanut kuuluisuutta mm. kosteusanturitekniikan, elektroluminenssitekniikan ja atomikerrostekniikan kehittäjänä) ryhtyi viime vuosikymmenellä selvittämään, voitaisiinko suhteellisuusteorioitten käsittelemät ilmiöt esittää yksinkertaisilla, tavallisen ihmisen käsittämällä käsitteillä ja tavallisella tekniikan käytämällä yksinkertaisella matematiikalla. Työn tuloksena syntyi kirja ”Dynaaminen Universumi” (1996, useita uusittuja painoksia). Asiasta kiinnostuneet voivat tilata sitä osoitteesta

<http://www.sci.fi/~suntola/Order/Kirjatilaus%20Suomessa.htm>

Risto Koivulan ajatusten vastapainoksi julkaisemme oheisena otteita Tuomo Suntolan ajattelun lähtökohdista. Yksityiskohtia lukijat voivat tutkia esimerkiksi Suntolan kirjasta. Omituista kyllä, Tuomo Suntolan teoriaa on arvosteltu mm. sillä perusteella, että se käyttää melko yksinkertaista matematiikkaa!

Erkki Hartikainen

6. On myös ilmennyt uusi ongelma koskien tuota ”pimeää ainetta ja energiaa” (*New Scientist* 25.01.2003: *Still in the dark*):

Yhtenä big bang -teorian vankkana todisteenä on pidetty sen ”tarkkaa ennustetta” yksinkertaisten alkuaineiden määrällisille suhteille universumissa. Tuo ennuste perustuu kuitenkin ns. ”surffailulle” sen ”pimeän aineen/massan/energian eri teorioiden välillä. Se on laskettu tunnetun, tavallisen aineen arvioidun määrän mukaan universumissa, ja edellyttää, että joko pimeää ainetta ei olisikaan, tai se ei ainakaan noudattaisi tunnettuja ydinfysiikan lakeja, ei esimerkiksi osallistuisi ydinfuusioon. Tästä saadaan ilmeisesti mystiset jaot tavalliseen aineeseen(4.4%), pimeään aineeseen (22%) , ja näiden lisäksi ”pimeään energiaan” (70%, **Kari Enqvist**, *Aamulehti* 13.02.2003), ikään kuin energiakin olisi jotakin omanlaistansa ainetta. Taustalla lienee ajatus hypoteettisten mustien aukkojen massaenergiasta, muita vaihtoehtoja tuo New Scientistin mainittu analyysi pimeän aineen eri teorioista ei juuri jätä jäljelle. Energian, ”liikkeen mitan”, dialektinen vastakohta (tai bohrilaisttain sanoen komplementaarinen pari, joksi se voi muuttua ja päinvastoin), ei kuitenkaan ole itse aine, vaan nimenomaan se aineen massa, ”hitauden mitta”, juu-

ri se, jonka big bang -teorian ja hiukkasfysiikan standardimallin mukaan se Higgsin bosoni aiheuttaa ”jarruttamalla” hiukkasten liikettä. (Eli ei se aine ja massa sitten toisessa paikassa noidenkaan teorioiden mukaan ole mikään ”sama asia”).

Eri teorioiden välillä ei saa surffata muodostamatta niistä yhtä yleistettyä ristiriidatonta teoriaa, vaikka niillä olisikin sama kohde, jota ne mallintavat, sillä loogisen ristiriidan kielto päätelmissä ja käsitelmäritelmissä on nimenomaan teoriakohtainen (ei esimerkiksi kohdekohtainen), ja surffailu tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jotakin käsitettä (tässä tapauksessa mm. ’ainetta’) käytetään yhtä aikaa eri merkityksissä, ja silloin saatetaan voida ”todistaa” vähän mitä tahansa. Sellainen on tieteellinen metodivirhe. Looginen ristiriidattomuus on edellytys sille, että teoria ennustaa yksikäsitteisiä testattavissa olevia tuloksia, se ei ole vielä teorian totuudellisuuden taie.

Aine on sellaista materiaa, tosiolevalaista, jolla on staattinen massa, ja johon siis myös gravitaatio vaikuttaa. Energia (massaenergia) on laskennallinen parametri, invariantti, jonka pitää pysyä vakiona, jos luonnonlait (ja mm. valon nopeus c) pysyvät vakioina, samoin kuin impulssi säilyy laskennallisena vakiona, jos avaruus on joka suuntaan homogeeninen. Jos (massa)energian säilyvyyden laki (tai jos tämä on erikoistapaus, niin jokin muu vastaava säilymislaki) ei olisi voimassa, niin fyysikaalisten laskelmien lopputulos riippuisi sellaisesta seikasta, mikä nimenomainen ajanhetki on valittu ajan nollakohdaksi. Se olisi varmaan joidenkin mielestä hyvin kätevää, sillä esimerkiksi kosmologisista laskemista voitaisiin saada mikä tahansa tulos valitsemalla juuri sopiva ajan ”alkuhetki”! (Kts. vaikkapa S.T. Meljuhin: Filosofiskije problemy jestestvoznanyj, Luontotieteiden filosofisia ongelmia)

Meidän tyhjiömme reaalisessa avaruudessa (joka on mm. virtuaalisten fotonien täyttämä, ja jossa valokin liikkuu) on aivan muuta, kuin sellainen ”absoluuttinen tyhjiö” ilman aikaa ja avaruuttakin, johon mahdollisen alkuräjähdyksen oletetaan ”pamahtaneen”. Noiden asioiden sekoittaminen on ns. kreationististen ja vulgaarien alkuräjähdysteoriakäsitysten perusvika: silloin ajatellaan, niin kuin big bang ja yleinen suhteellisuusteoria olisivat voimassa, mutta erityinen suhteellisuusteoria EI OLISI voimassa, mikä on aivan mahdotonta! Päinvastoin voi kyllä olla asian laita.

Yhdysvallat (suuren porun säästämänä mm. *Scientific American* -lehdessä), Venäjä ja Kiina ovat noin kymmenen vuotta sitten keskeyttäneet omat projektinsa mainitun Higgsin bosonin löytämiseksi. Nekin ilmeisimmin odottavat EU:n CERNin tuloksia päättääkseen, minne suuntaan jatkaa. Onkin seurattava tilannetta, ja pidettävä huolta siitä, että ne tulokset sitten aikanaan todella varmasti saadaan julkisuuksi siitä riippumatta, MITÄ ne sitten sattuvatkin olemaan: Higgsin bosonin todistaminen olemattomaksi olisi sekin paljon paljon parempi tulos kuin ei mitään, mutta varsinainen järjestyttävä jymypaukku olisi, jos sellainen todella löydetäisiin, ei nykyisellään niinkään se päinvastainen mahdollisuus esimerkiksi juuri ottaen huomioon tuo uusi kaksiparametrinen erityinen suhteellisuusteoria. ●

Julkaistu hieman lyhemmässä muodossa
Kansan Äänessä 1/2003

Miksi tarvitsemme uuden teorian ?

Tuomo Suntola

Tämän päivän fyysikko saattaa aloittaa luentonsa vakuuttamalla kuulijoille ettei luonnonilmiöitä pidä yrittää ymmärtää järkeilemällä; on ohitettu aika, jolloin ilmiöt voitiin kuvata yleistajuisen logiikan mukaisina.

Kyseinen toteamus on tyypillisin kvanttimekaniikan luennoitsijalle, mutta se ei ole vieras myöskään suhteellisuusteoreetikolle tai kosmologille. Ottakaamme esimerkin suhteellisuusteorian logiikasta: Meillä on kolme keskenään samanlaista tarkkaa atomikelloa. Ne viritetään laboratorioissa käymään tarkalleen samalla nopeudella niin, että ne näyttävät tarkalleen samaa aikaa kuukausia. Sitten yksi kelloista sijoitetaan lämpökaappiin ja toinen asennetaan sentrifugiin, joka pyörii suurella nopeudella. Kun kolmen kellon osoittamia aikoja verrataan viikon kuluttua, huomataan, että lämpökaapissa viikon ollut kello on edistännyt yhden tuhannesosasekunnin ja sentri-

fugissa ollut kello on jäänyt jälkeen puolitoista mikrosekuntia laboratorioon jätettyyn vertailukellon näyttämään nähden.

On tunnettua, että lämpötila voi vaikuttaa atomikellon käyntinopeuteen, joten on helppo päätellä että lämpökaapissa ollut kello on edistänyt, koska se korkeammasta lämpötilasta johtuen on käynyt nopeammin viikon ajan. Suhteellisuusteoria ei tunne syytä miksi sentrifugissa ollut kello kävisi hitaammin, mutta se on ratkaissut asian selittämällä, että aika kulkee hitaammin nopeassa liikkeessä olevalle objektille kuin levossa olevalle objektille. Niinpä suhteellisuusteoreetikko toteaa, että lämpökaapissa ollut kello on edistänyt koska se on käynyt nopeammin, mutta sentrifugissa ollut kello on käynyt vakionopeudella ja jäänyt jälkeen koska se on kokenut hitaampaa ajan kulkua viikon ajan.

Nopea ulospääsy odottamattomasta havainnosta saadaan sopimalla, että jos havainto ei sovi tunnettuihin mittoihin, mittoja muutetaan. Aika ja etäisyys ovat koordinaatistosuureita, ihmisen käsityskyvyn perussuureita. Jos niistä tehdään muuttujia, kuten suhteellisuusteoriassa, kadotetaan looginen käsityskyky, jolloin myös luonnon lainalaisuuksien ymmärtäminen hämärtyy.

Näyttää siltä, että historia on toistanut itseään: kun havainto ei ole selitettävissä vakiomitoilla, muutamme mittoja tai lisäämme uuden säännön. Ratkaisu on samankaltainen kuin aikoinaan Ptolemaiolaisten tähtitieteilijöiden ratkaisu planeettojen ratojen kuvauksessa: kun taivaankappale ei pysynyt oletetulla ympyräradalla, lisättiin rataa tarvittava määrä apuympyröitä. Kun havainnot nopeasti liikkuvissa tai voimakkaassa gravitaatiokentässä olevissa objekteissa tapahtuvista ilmiöistä eivät sopineet vakiometreillä ja -sekunneilla mitattuun avaruuteen, määritteli suhteellisuusteoria metrin ja sekunnin havainnoitavan kappaleen liike ja gravitaatiotilasta riippuviksi.

Kosmologit ovat viime aikoina kohdanneet samantapaisen ongelman avaruuden laajenemisnopeuteen liittyvissä havainnoissa. Teorian mukaan havainnot kaukaisten kohteiden kirkkauden ja punasiirtymän suhteesta merkitsisivät avaruuden laajenemisnopeuden kasvua, vaikka laajenemisen pitäisi hidastua sen tehdessä työtä toisistaan etäännyvien massojen gravitaatiota vastaan. Eräänä ratkaisuna on ehdotettu uudenlaista repulsiivista, gravitaatiovoimalle vastakkaista

voimaa, joka kumoaisi gravitaatiovoiman kosmologisilla etäisyyksillä ja saisi näin avaruuden laajenemisen kiihtymään. Periaatteessa tällainen ratkaisu vastaisi Einsteinin aikoinaan ehdottamaa kosmologiavakiota, jolla hän halusi osoittaa, ettei avaruus luhistu kokoon taivaankappaleiden keskinäisen gravitaatiovoiman johdosta – hänhän etsi ratkaisua staattiselle avaruudelle; avaruuden laajenemista ei vielä tuolloin tunnettu.

Eräs toinen kosmologian standardimallin kummallisuus on siinä, että avaruuden laajenemisen katsotaan tapahtuvan vain paikallisten gravitaatiojärjestelmien ulkopuolella. Tämä tarkoittaa, että taivaankappaleiden etäisyydet planeettajärjestelmissä ja galakseissa ja galaksiryhmissä pysyvät muuttumattomina ja vain galaksiryhmien väliset etäisyydet kasvavat avaruuden laajenemisen myötä. Galaksien rakenne ja galaksien väliset etäisyydet opittiin tuntemaan vasta 1920-luvulla, siis vuosikymmenen verran yleisen suhteellisuusteorian ja kosmologian standardimallin jälkeen. Laajenematon lähiavaruus ja laajeneva kaukoavaruus saattoikin tuntua toimivalta mallien kehittymisen alkuaikoina, mutta nykyisin tunnettujen galaksiryhmien suunnattomat mitat jättäisivät varsin vähän tilaa laajenevalle avaruudelle, etenkin, jos ajattelemme tilannetta ajassa taaksepäin kohti oletettua 'big bang':ä.

Suhteellisuusteoria on epäilemättä osoittautunut varsin menestykselliseksi sekä havaintojen selityksessä että ennusteissa. On kuitenkin kohtuullista vaatia, ettei malli ole ristiriidassa terveen järjen kanssa. Malleja kehitellessämme saatamme joutua muuttamaan tai avartamaan näkökulmaamme, mutta lopulta mallin hyvyys mitataan sen kyvyllä tuottaa ymmärrystä kuvattavasta kohteesta. Perusvaatimuksena tulisikin olla, ettei koordinaattisuureita, kuten aikaa ja etäisyyttä, käytettäisi muuttujina ilmiöiden selittämiseen. Lisäpiirteinä laadukkaalle fysiikan mallille ovat yksikerätisyys, tarvittavien olettamusten vähäisyys, mallin kattavuus ja luonnollisesti sen tarkkuus ennusteissa ja ilmiöiden kuvauksessa.

Dynaaminen Universumi täyttää laajalti edellä luetellut laadukkaan mallin tunnusmerkit. Se perustuu universaaliin aikaan ja etäisyyteen, kattaa suppean ja yleisen suhteellisuusteoria ja kosmologian standardimallien alueet, antaa tarkat ennusteet ja selitykset havaituille ilmiöille suljetussa matemaattisessa muodossa, tarvitsee vähemmän lähtöolet-

tamuksia kuin suhteellisuusteoria ja kosmologian standardimalli sekä antaa loogiset selitykset massan olemukselle, aineen lepoenergialle, inertialle ja Machin periaatteelle. Dynaaminen Universumi kuvaa aineen energian rakentumisen ja antaa yksiselitteisen ennusteen avaruuden laajenemisen kehittymiselle – täysin sopusoinnussa viimeaikaisiin havaintoihin kaukaisten supernovaräjähdyksen kirkkauden ja punasiirtymän suhteesta – samalla kun se muodostaa luontevan liittymän kvanttimekaniikkaan atomaarisissa ilmiöissä.

Tuomo Suntolan kotisivuilta
kirjoittajan luvalla:
<http://www.sci.fi/~suntola/>

Seuraavassa kommentteja Heikki Mäntylän Luonnonfilosofian seuran sähköpostipiirisä aloittamaan keskusteluun “Faktaa ja Fiktiota”; lyhennelty ja yhdistelty Tuomo Suntolan puheenvuoroista kirjoittajan luvalla; T. Suntolan ensimmäinen kommenttipuheenvuoro ko. keskusteluun on julkaistu lyhentämättömänä Luonnonfilosofian seuran kotisivulla: <http://www.minedu.fi/tieteellisetseurat/lfs/verkkofits/Teksti.htm>

Minun on varsin helppo yhtyä **Eero Bycklingin** esittämiin toteamuksiin tieteelliselle teorialle asetettavista perusvaatimuksista loogisen konsistenssin ja havaintoja vastaavien ennusteiden tuottamisen suhteen. Fysikaalisten mallien luokittelussa näkisin vielä yhtenä ominaisuutena sen pyritäänkö vuorovaikutuksiin ja perusaksiomeihin perustuviin ilmiöiden kuvaamiseen vai tyydytäänkö havaintoja vastaavien matemaattisten mallien löytämiseen. Jälkimmäisestä ryhmästä hyvänä esimerkkinä on Ptolemaiolainen tähtitiede, joka kykeni hyviin ennusteisiin huolimatta siitä, että se ei perustunut mihinkään fysiikan lakeihin vaan otti puhtaasti havainnot matemaattisen mallin pohjaksi.

Mielelläni lisäisin vielä hyvän teorian tunnusmerkkeihin sen, että teorian perusteina ja ilmiöiden kuvaamisen pohjana olevat käsitteet ovat sellaisia, että ne mahdollistavat loogisesti selkeän todellisuuskuvan synnyttämisen. Mielestäni on hälyttävää, jos fyysikko joutuu aloittamaan luentonsa vetoamuksella, että luontoa

ei pidä kuvitella ja vaatia loogisesti ymmärrettäväksi (kuten **Richard Feynmannilla** oli tapana valmistella kuulijakuntaansa).

En puutu Mäntylän ja Bycklingin keskusteluun ajatuskokeista. Jostain syystä minulle tuli mieleen arvostamani elektronifysiikan opettajani prof. Tor Stubbin aikoinaan esittämä määritelmä tasokkaasta luennosta: “Kyllä tasokkaassa luennossa kuulija on ainakin kerran pudotettava kärryiltä, mieluummin melko alussa.” – Stubb oli tunnetusti hyvä luennoitsija.

Oma kritiikkini suhteellisuusteoriaa kohtaan kiteytyy lähinnä koordinaatistovalintaan, joka mielestäni loukkaa mittaamisen perusperiaatetta “mittanauhaa ei saa käsitellä”. Kun valon nopeus on määritelty vakioksi, on koordinaatistosuureista (aika [s], etäisyys [m]) jouduttu tekemään parametreja havaintojen selittämiseksi. Nähdäkseni tähän valintaan palautuu oleellinen osa suhteellisuusteoriaa kohtaan esitetystä kritiikistä sekä filosofisella että ilmiöiden tasolla. Esitänkin seuraavassa päättelyketjun, jolla faktoja etsien ja fiktioita vältellen hakeudutaan havaintojen kuvauksesta ilmiöiden kuvaukseen ja samalla koordinaatistoon, jossa aika ja paikka palautuvat koordinaattisuureiksi ja jossa paikallinen lepotila voidaan suhteuttaa tähtiavaruuden (käytännössä lähinnä taustasäteilyn) määrittelemään universaaliin lepotilaan.

Kun atomikellon käynti kiistämättä hidastuu kellon ollessa liikkeessä tai voimakkaassa gravitaatiokentässä syyllistetään suhteellisuusteoriassa aika sen sijaan että osoitetaisiin fysikaalinen mekanismi, joka aiheuttaa kellon hidastumisen. Esim. heilurikellon osalta tunnemme mekanismin, jolla kello hidastuu kun se viedään laaksosta vuorelle heikompaan gravitaatiokenttään, joten ajan syyllistämiseen ei tässä ole tarvetta. Atomikellon hidastumismekanismi on epäilemättä toisenlainen, vuorelle vietäessä kellon käynti nopeutuu eikä hidastu kuten heilurikello. Mielestäni ajan muokkaaminen havaintoja vastaavaksi pudottaa suhteellisuusteorian ilmiöiden kuvaamiseen perustuvasta teoriasta havaintojen kuvaamiseen perustuvaksi teoriaksi.

Jos voimme yhtä luonnonlakia soveltaen osoittaa, että valon nopeus ja atomikellon käyntinopeus riippuvat samalla tavoin etäisyydestä massakeskukseen, ymmärrämme miksi valon nopeus havaitaan paikallisesti vakiona eri gravitaatiotiloissa vaikka kulkuaajoista tiedämme, että valo tarvitsee pidemmän

ajan määrätyn matkan kulkemiseen lähempänä massakeskusta (Shapiro-viive). Aivan vastaava tilanne muodostuu liiketilän vaikutuksesta kellon taajuuteen ja liiketilassa paikallisesti havaittavasta valon vaihenopeudesta. Vaikka valon vaihenopeus havaitaan paikallisesti liiketilassa mitattuna valon kulkusuunnasta riippumattomaksi, voidaan havaitsijan liikesuunta valon kulkusuuntaan nähden tunnistaa signaalin kulkuajasta lähteestä havaitsijaan (esim. GPS-signaalien ”Sagnac-korjaus”).

Mittayksiköiden (koordinaatistosuureiden) absoluuttisuuteen liittyy vaatimus yhdestä ja samasta luonnonlaista, joka toimii kaikissa havaintokehyksissä. Tämä on huomattavasti pidemmälle menevä vaatimus kuin se, että luonnonlakien tulee näkyä samanlaisina kaikissa inertiaalikoordinaatistoissa tehdyissä havainnoissa, saati sitten, että luonnonlait saatetaan näyttämään samanlaisilta eri havaintokehyksissä mittayksiköitä muokkaamalla, kuten esim. suhteellisuusteoriassa voidaan katsoa tapahtuneeksi (esim. Lorentz-muunnos).

Palaan nyt Mäntylän ja Bycklingin keskusteluun koordinaatistokehyksen valinnasta mm. GPS kellojen ja signaalien tarkastelussa. Atomikellojen kehitys mullisti ajan mittaamisen muutama vuosikymmen sitten. Myös aikadilaation tulkintaa jouduttiin tarkistamaan 70-luvulla tehtyjen havaintojen selittämiseksi. Aikadilaatiota ei enää voitu tarkastella eri liiketilasta tapahtuvaan havaitsemiseen liittyvänä ilmiönä (kuten aikaisemmin), sillä kumuloivalla laskurilla varustettu atomikello mittasi kellon tuottamia värähtelyjaksoja *in situ* siinä gravitaatio- ja liiketilassa, jossa kello oli (riippumatta siitä missä gravitaatio- ja liiketilassa vertailukello oli). Insinöörikielessä alettiinkin puhua ”proper frequency”:stä suhteellisuusteorian ”proper time”:n sijaan. Shapiro-viiveen myötä vastaava kielenkäyttö ulottui myös valon nopeuteen; massakeskuksen lähellä hidastuneesta valon nopeudesta on kirjallisuudessa jossain määrin käytetty nimitystä ”proper velocity of light”.

Olen liittänyt mukaan kopion viime marraskuussa Ilmatieteen laitoksella järjestetyssä GPS-seminaarissa pitämästäni esitelmästä (*GPS-järjestelmän teoreettisista perusteista*; GPS-meteorologian seminaari, Ilmatieteen laitos 27.11.2002; ss. 48-63), jossa on käsitelty melko kattavasti kellojen taajuuteen ja signaalin kulkuun GPS-järjestelmässä vaikuttavia tekijöitä. Eräs mielenkiintoinen uusi löydös on auringon gravitaatiopotentiaalin vaikutus GPS-kelloihin,

minkä Dynaamisen Universumin mallin mukaan pitäisi olla havaittavissa. Yleisen suhteellisuusteorian mukaan auringon gravitaatiopotentiaalin vaikutus kumoutuu aikadilaatioon, joten auringon asema ei nykyisen GPS-teorian mukaan vaikuta satelliittien (eikä maa-asemien) kelloihin. Auringon asemaan korreloituva häiriö on kuitenkin vastikään havaittu. Kun tarkistin efektin havainnon tehneeltä tutkijalta USA:sta, totesin sen vastaavan hyvällä tarkkuudella Dynaamisen Universumin ennustetta. Odotan saavani vahvistusta asiaan vielä tämän vuoden kuluessa.

Näyttääkin siltä, että suhteellisuusteorian ongelmakohdat tulevat selvimmin esiin tapauksissa, joissa on samanaikaisesti huomioitava useamman (sisäkkäisen) energiakehyksen vaikutus. Tällainenhan on tilanne esim. edellä mainitussa auringon vaikutuksessa ECI-kehyksessä tarkasteltaviin satelliittien kelloihin. Vastaava tilanne syntyy Bycklingin mainitsemassa kuun etäisyyden tarkassa mittauksessa. Koska maan rata auringon ympäri on lievästi elliptinen, muuttuu sekä maa-kuu järjestelmän gravitaatiopotentiaali että sen ratanopeus syklistä vuoden aikana. Periaatteessa näillä kummallakin parametrilla on vaikutusta kuun etäisyyksimittauksessa käytetyn edestakaisen valosignaalin kulku aikaan sekä sitä mittaaviin atomikelloihin. Kirjallisuudesta en ole kuitenkaan löytänyt suhteellisuusteoriaan perustuvaa analyysiä siitä, miksi maasta havaittu vaikutus kuun etäisyyteen näiden vuorovaikutusten osalta häviää. Otin myös NASA:n kautta yhteyttä Austinin yliopistossa toimivaan ryhmään, joka vastaa Lunar Laser Ranging ohjelman teoriasta, mutta saamani vastauksen mukaan heilläkään ei ole tiedossa tällaista analyysia. Oman analyysini olen tehnyt dynaamisen mallini mukaisesti, jossa sekä valon nopeus, kuun todellinen etäisyys että kellojen käyntitaajuus muuttuvat aurinkoetäisyyden ja ratanopeuden funktiona vuoden aikana. Tuloksena oli, että kaikki nämä muutokset kumoavat toisensa niin että mitattu maan ja kuun etäisyys säilyy vakiona (vaikka todellinen etäisyys laskelman mukaan kasvaa 12,6 cm heinäkuusta tammikuuhun, aphelistä periheliin). Analyysi löytyy www.sivuilitani.fi/~suntola alakohdasta ”Dynaamisen Universumin kokeellinen todentaminen”. On huomattava, että tulos vahvistaa samalla teoreettisen perustan GPS-paikannuksen riippumattomuudelle vuodenajoista, mikä lienee katsottava faktaksi. ●

Uskonnonvapauslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1-3 § (Kuten HE)

1 § *Lain tarkoitus*

Tämän lain tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetyn uskonnonvapauden käyttämistä. Lisäksi laissa säädetään rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan perustamisesta ja toiminnan perusteista. Evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkokuntaan sovelletaan tätä lukua ja 3 lukua.

2 §

Uskonnonlinen yhdyskunta

Uskonnonlinella yhdyskunnalla tarkoitetaan tässä laissa evankelis-luterilaista kirkkoa, ortodoksista kirkkokuntaa ja 2 luvussa säädetyllä tavalla rekisteröityä uskonnollista yhdyskuntaa.

3 §

Jäsenyys uskonnollisessa yhdyskunnassa

Jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä.

Lapsen uskonnollisesta asemasta päättävät hänen huoltajansa yhdessä. Jos huoltajat eivät kuitenkaan lapsen syntymän jälkeen sovi lapsen uskonnollisesta asemasta, voi lapsen huoltajana toimiva äiti vuoden

kuluessa lapsen syntymästä yksin päättää lapsen liittymisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan. Jos tuomioistuim on lapsen huollosta ja tapaamisoi-keudesta annetun lain (361/1983) 9 §:n 3 momentin nojalla päättänyt tehtävien jaosta lap- sen huoltajien kesken toisin, noudatetaan kuitenkin tuomio- istuimen päätöstä.

Viisitoista vuotta täyttänyt lapsi voi kuitenkin huoltajien kir- jallisella suostumuksella itse lii- tyä uskonnolliseen yhdyskun- taan tai erota siitä. Kaksitoista vuotta täyttänyt voidaan liittää uskonnolliseen yhdyskuntaan tai ilmoittaa eronneeksi siitä vain omalla kirjallisella suostu- muksellaan.

Evankelis-luterilaista kir- kkoa ja ortodoksista kirkkokun- taan koskevassa lainsäädännös- sä voidaan säätää ja rekisteröi- dyn uskonnollisen yhdyskun- nan yhdyskuntajärjestyksessä määrätä yhdyskunnan jäse- nyyden edellytyksistä. Jäse- nyyden edellytykseksi voidaan tällöin säätää tai määrätä, et- tei henkilö ole samanaikaisesti muun uskonnollisen yhdyskun- nan jäsen.

4 §

Liittymis- ja eroamisenettely (1-3 mom. kuten HE)

Henkilön, joka tahtoo liittyä us- konnollisen yhdyskunnan jäse- neksi, tulee ilmoittaa siitä yh- dyskunnalle.

Henkilön, joka tahtoo erota uskonnollisesta yhdyskunnas- ta, tulee ilmoittaa eroamisesta kirjallisesti yhdyskunnalle tai maistraatille. Henkilö katso- taan eronneeksi siitä päivästä lukien, kun yhdyskunta tai

maistraatti on saanut eroamis- ilmoituksen.

Uskonnonlinen yhdyskunnan tulee välittömästi ilmoittaa yh- dyskunnan jäseneksi otetut ja yhdyskunnalle eroamisilmoi- tuksen tehneet henkilöt väes- tötietolaissa (507/1993) tarkoi- tettuun väestötietojärjestel- mään. Ilmoituksen tulee sisäl- tää henkilön täydellinen nimi, syntymäaika tai henkilötunnus sekä liittymis- tai eroamispäi- vä. Ilmoitus väestötietojärjes- telmään voidaan tehdä kirjalli- sesti taikka tietoliikenneyhteyk- sin tai muutoin konekielisesti.

Maistraatin, jonka toimialu- eella henkilöllä on kotikunta tai väestökirjanpitokunta, on viipy- mättä talletettava *väestötieto- järjestelmään tieto* uskonnolli- seen yhdyskuntaan *liittymises- tä tai siitä eroamisesta* ja toimi- tettava uskonnollisesta yhdys- kunnasta eronneelle vahvistus eroamisesta. Maistraatin on viipymättä ilmoitettava uskon- nolliselle yhdyskunnalle henki- löt, jotka ovat tehneet eroamis- ilmoituksen maistraatille.

(5 ja 6 mom. kuten HE)

Jos eroamisilmoitus on jätetty muulle kuin 4 momentissa tar- koitetulle maistraatille, on ilmoi- tuksen vastaanottaneen maist- raatin viipymättä toimitettava ilmoitus 4 momentissa tarkoi- tetulle maistraatille.

Tässä pykälässä maistraa- tille säädetty tehtävät hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa lääninhallitus.

5 §

Vala ja vakuutus

(Poist.) Joka lain tai asetuksen nojalla on velvollinen vannoo-

maan valan tai antamaan vakuutuksen kunnian ja omantunnon kautta, voi uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta riippumatta valintansa mukaan joko vannon valan tai antaa vakuutuksen. (Poist.) Vakuutus annetaan aina, jos se on säädetty velvoittautumisen ainoaksi muodoksi. (Poist.).

(2 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa säädetyllä tavalla menetellään myös silloin, kun todistajaa, asiantuntijaa tai muuta henkilöä voidaan lain tai asetuksen nojalla kuulla tai kuulustella valallisesti.

6 §

(Kuten HE)

Uskonnon opetus

Oikeudesta saada uskonnon opetusta säädetään erikseen.

2 luku

Rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat

7-19 §

(Kuten HE)

7 §

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tarkoitus ja toimintamuodot

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tarkoituksena on järjestää ja tukea uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen kuuluvaa yksilöllistä, yhteisöllistä ja julkista toimintaa, joka pohjautuu uskontunnustukseen, pyhinä pidettyihin kirjoituksiin tai muihin yksilöityihin pyhinä pidettyihin vakiintuneisiin toiminnan perusteisiin.

Yhdyskunnan tulee toteuttaa tarkoitustaan perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittaen.

Yhdyskunnan tarkoituksena ei ole taloudellisen voiton tavoittelu tai muuten pääasiassa taloudellisen toiminnan järjestäminen. Yhdyskunta ei voi

järjestää toimintaa, jota varten ei voida perustaa yhdistyslain (503/1989) mukaista yhdistystä tai jota varten yhdistys voidaan perustaa vain luvanvaraisesti.

8 §

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan perustaminen

Vähintään 20 henkilöä voi perustaa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan. Yhdyskunnan perustajan tulee olla 18 vuotta täyttänyt.

9 §

Perustamiskirja

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan perustamisesta tehdään perustamiskirja, johon liitetään yhdyskunnan yhdyskuntajärjestys. Perustamiskirja on päivittävä ja sen allekirjoittavat 8 §:ssä tarkoitetut yhdyskunnan perustajat.

10 §

Yhdyskuntajärjestys

Yhdyskuntajärjestyksessä on mainittava:

- 1) yhdyskunnan nimi ja kotipaikkana oleva Suomen kunta;
 - 2) yhdyskunnan 7 §:n mukainen tarkoitus ja toimintamuodot;
 - 3) jäsenten ottamisesta yhdyskuntaan;
 - 4) päätösvalan käyttämisestä yhdyskunnassa;
 - 5) yhdyskunnan hallituksen jäsenten ja yhdyskunnan tilintarkastajien lukumäärä tai vähimmäis- ja enimmäismäärä sekä toimikausi;
 - 6) yhdyskunnan tilikaudesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä;
 - 7) velvollisuudesta maksaa yhdyskunnalle jäsenmaksuja ja muita maksuja;
 - 8) menettelystä muutettaessa yhdyskuntajärjestystä ja purettaessa yhdyskunta; sekä
 - 9) varojen käytöstä yhdyskunnan purkautuessa tai lakatessa.
- Jos yhdyskunnan päätös-

valtaa yhdyskuntajärjestyksen mukaan käyttävät jäsenet yhdyskunnan kokouksessa, yhdyskuntajärjestyksessä on mainittava siitä, miten ja missä ajassa yhdyskunnan kokous kutsutaan koolle.

11 §

Jäsenet ja jäsenrekisteri

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan jäsenenä voi olla yksityinen henkilö. Yhdyskunnan tulee pitää jäsenistään rekisteriä siten kuin siitä erikseen säädetään.

12 §

Hallitus

Rekisteröidyllä uskonnollisella yhdyskunnalla on hallitus, jossa on yksi jäsen tai useampia jäseniä. Vajaavaltainen ja konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä. Hallituksella on puheenjohtaja. Puheenjohtajalla ja vähintään puolella hallituksen muista jäsenistä on oltava kotipaikka Suomessa, jollei opetusministeriö myönnä lupaa poiketa tästä.

Hallituksen on lain, yhdyskuntajärjestyksen ja yhdyskunnan päätösten mukaisesti huolellisesti hoidettava yhdyskunnan asioita. Hallitus edustaa yhdyskuntaa.

Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan määrätä, että hallitukselle kuuluvaa toimivaltaa käyttää muun nimenä toimielin.

13 §

Paikallisyhteisöt

Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan määrätä yhdyskunnan jakautumisesta seurakuntiin tai muihin paikallisyhteisöihin.

Paikallisyhteisö voidaan merkitä uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin asianomaisen yhdyskunnan kohdalle. Rekisteröidystä paikallisyhteisöstä on soveltuvin osin voimassa, mitä 11, 12, 14, 24-26 ja 28 §:ssä säädetään rekisteröidys-

tä uskonnollisesta yhdyskunnasta.

Yhdyskuntajärjestyksessä tulee olla rekisteröidyistä paikallisyhteisöistä 10 §:n 1 momentin 1 ja 4-9 kohdassa sekä tarvittaessa 10 §:n 2 momentissa tarkoitettut määräykset.

Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan kuitenkin määrätä, että kukin paikallisyhteisö antaa 3 momentissa mainitut määräykset tai osan niistä omissa paikallissäännöissään. Yhdyskuntajärjestyksessä on tällöin määrättävä, missä järjestyksessä paikallissäännöt vahvistetaan. Paikallissäännöt ja niihin tehtävät muutokset on alistettava yhdyskunnan hyväksyttäväksi yhdyskuntajärjestyksessä määrätyssä menettelyssä.

14 §

Jäsenen maksuvelvollisuus

Rekisteröidystä uskonnollisesta yhdyskunnasta eronnut on velvollinen suorittamaan yhdyskunnalle yhdyskuntajärjestykseen perustuvan maksun, joka on erääntynyt maksettavaksi ennen eroamista. Yhdyskuntajärjestyksessä voidaan määrätä, että jäsen on velvollinen suorittamaan yhdyskunnalle yhdyskuntajärjestykseen perustuvan maksun, joka kohdistuu siihen kalenterivuoteen, jonka aikana jäsen on eronnut, ja josta on päätetty ennen eroamista.

15 §

Rekisteriviranomainen

Uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimisestä päättää ja uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriä pitää Patentti- ja rekisterihallitus.

16 §

Uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröiminen

Uskonnollinen yhdyskunta tulee rekisteröidä, jos yhdys-

kunta on perustettu tämän lain mukaisesti, yhdyskunnan yhdyskuntajärjestys ja hallinto ovat tämän lain säännösten mukaiset sekä yhdyskunnan nimi selvästi erottuu rekisteriin aikaisemmin merkittyjen yhdyskuntien nimistä eikä nimi ole harhaanjohtava.

Kun yhdyskunta on merkitty uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin, Patentti- ja rekisterihallitus ilmoittaa tästä Väestötietokeskukselle, joka tallentaa väestötietojärjestelmään tiedon yhdyskunnan perustajien liittymisestä yhdyskuntaan. Ilmoitukseen liitetään perustajajäsenistä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot.

17 §

Rekisteröinnin oikeusvaikutukset

Rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta ja sen rekisteröity paikallisyhteisö voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä olla asianosaisena tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa.

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan jäsenet eivät vastaa henkilökohtaisesti yhdyskunnan velvoitteista.

18 §

Perustamisilmoitus

Ilmoitus uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimiseksi tehdään kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Ilmoitukseen tulee liittää 9 §:ssä tarkoitettu perustamiskirja ja yhdyskuntajärjestys. Ilmoituksen tulee sisältää yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset, mahdolliset yhdistyslain 36 §:n mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset sekä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot yhdyskunnan perustajajäsenistä. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoite-

taan syntymäaika.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että siinä mainitut tiedot ovat oikeat, että hallitus täyttää 12 §:n 1 momentissa mainitut vaatimukset ja että nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia.

19 §

Paikallisyhteisön perustamisilmoitus

Ilmoitus paikallisyhteisön rekisteröimiseksi tehdään kirjallisesti Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Ilmoitukseen tulee liittää mahdolliset paikallissäännöt. Ilmoituksen tulee sisältää paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset sekä mahdolliset yhdistyslain 36 §:n mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja annettava 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus.

Paikallisyhteisön merkitsemisestä rekisteriin on soveltuvin osin voimassa, mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään uskonnollisen yhdyskunnan merkitsemisestä rekisteriin.

20 §

Muutos- ja purkautumisilmoitus (1 mom. kuten HE)

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksen tai rekisteröidyn paikallisyhteisön paikallissääntöjen muutoksesta sekä yhdyskunnan tai rekisteröidyn paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta tehdään kirjallinen ilmoitus (*muutosilmoitus*) Pa-

tentti- ja rekisterihallitukselle.

Yhdyskuntajärjestystä tai paikallissääntöjä (poist.) koskevaan *muutosilmoitukseen* tulee liittää muutettu yhdyskuntajärjestys tai muutetut paikallissäännöt. Yhdyskuntajärjestyksen tai paikallissääntöjen muutos tulee voimaan, kun se merkitään uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin.

(3-5 mom. kuten HE)

Nimenkirjoittajan vaihtumisen katsotaan tulleen sivullisen tietoon, kun Patentti- ja rekisterihallitus on merkinnyt muutoksen uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin, paitsi jos käy selville, ettei sivullinen ole muutoksesta tiennyt eikä ole ollut velvollinen tietämään. Muutokseen voidaan ennen sen merkitsemistä rekisteriin vedota vain sitä vastaan, jolla näytetään olleen muutoksesta tieto.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan tai selvitysmiehen tulee tehdä yhdyskunnan tai rekisteröidyn paikallisyhteisön purkautumisesta ilmoitus (*purkautumisilmoitus*), josta käy ilmi, ketkä ovat toimineet selvitysmiehinä samoin kuin se, että selvitystoimet on saatettu loppuun.

Muutos- ja purkautumisilmoituksen merkitsemisestä rekisteriin on soveltuvin osin voimassa, mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään uskonnollisen yhdyskunnan merkitsemisestä rekisteriin. Muutosilmoituksen tekemisestä, allekirjoittamisesta ja vakuutuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 18 §:ssä säädetään perustamisilmoituksesta.

21 §

(Kuten HE)

Ennakkotarkastus

Patentti- ja rekisterihallitus voi suorittaa yhdyskunnan tai sen perustajien hakemuksesta yh-

dyskuntajärjestyksen tai sen muutoksen tarkastuksen ennakolta, jos siihen on yhdyskunnan koon, yhdyskuntajärjestyksen muutoksen merkittävyyden tai muun sellaisen syyn vuoksi aihetta. Ennakkotarkastuksesta annettu päätös on sitova, jollei yhdyskunta ole muuttanut ennakkotarkastuksessa ollutta yhdyskuntajärjestystä. Päätös on voimassa kaksi vuotta sen antamisesta lukien.

Perustamis- ja muutosilmoituksessa on ilmoitettava ennakkotarkastusta koskevasta päätöksestä ja siitä, miltä osin yhdyskuntajärjestystä on muutettu ennakkotarkastuksen jälkeen.

Päätöksestä olla suorittamatta ennakkotarkastusta ei saa hakea muutosta valittamalla.

22 §

Uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkittävät tiedot
(1 mom. kuten HE)

Uskonnollisten yhdyskuntien rekisteri käsittää tässä laissa tarkoitetut ilmoitukset liitteineen sekä uskonnollisista yhdyskunnista ja rekisteröidyistä paikallisyhteisöistä pidettävän luettelon.

Luetteloon merkitään:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

- 1) yhdyskunnan nimi ja kotikunta;
- 2) ilmoituksen saapumispäivä ja laji, rekisteröintipäivä ja rekisterinumero;
- 3) yhdyskuntajärjestyksen määra-
ys yhdyskunnan nimen kirjoittamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan *täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus tai syntymäaika ja samat tiedot muusta henkilöstä*, jolla on oikeus yhdyskunnan nimen kirjoit-

tamiseen yksin tai yhdessä *jonkun* toisen kanssa;

(4-7 kohta kuten HE)

- 4) yhdyskuntajärjestyksen ja sen muutoksen ennakkotarkastus;
- 5) yhdyskunnan omaisuuden luovuttaminen konkurssiin ja konkurssimenettelyn päättyminen, yhdyskunnalle annettu varoitus ja väliaikainen toimintakielto, yhdyskunnalle valitut tai määrätty selvitysmiehet tai uskotut miehet;
- 6) yhdyskunnan rekisteröidystä paikallisyhteisöistä 1-3 ja 5 kohdassa tarkoitetut tiedot; sekä
- 7) muut rekisterin pitämisessä tarpeelliset tiedot.

23 §

Asiantuntijalautakunta

Opetusministeriö asettaa neljän vuoden toimikaudeksi *ministeriön yhteydessä toimivan* asiantuntijalautakunnan, jonka tehtävänä on antaa Patentti- ja rekisterihallitukselle lausunto siitä, ovatko uskonnollisen yhdyskunnan tarkoitus ja toimintamuodot 7 §:n mukaisia. Patentti- ja rekisterihallituksen tulee ennen rekisteröimistä pyytää edellä tarkoitettu lausunto uskonnollisen yhdyskunnan perustamisilmoituksesta, yhdyskunnan tarkoitusta ja toimintamuotoja *koskevasta (poist.)* muutosilmoituksesta sekä vastaavista ennakkotarkastushakemuksista.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Lautakunnassa on kolme jäsentä. Jäsenistä yhden tulee edustaa uskontojen, yhden yhteiskunnallista ja yhden oikeudellista asiantuntemusta. Lautakunnan sihteerinä ja esittelijänä toimii opetusministeriön nimeämä virkamies. Lautakunta voi kuulla ulkopuolisia asiantun-

tijoita ja pyytää asianomaiselta yhdyskunnalta asian selvittämisen kannalta tarpeellisia selvityksiä.

Lautakunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihteerille maksettavista palkkioista ja korvauksista on voimassa, mitä niistä valtion komiteoiden osalta säädetään tai määrätään.

24-26 §
(Kuten HE)

24 §

Rekisteristä poistaminen

Patentti- ja rekisterihallitus poistaa uskonnollisten yhdyskuntien rekisteristä yhdyskunnan, josta ei viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana ole tullut ilmoitusta uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin, jolle osoiteta, että yhdyskunta harjoittaa edelleen toimintaansa.

Ennen rekisteristä poistamista yhdyskunnalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

25 §

Yhdyskunnan lakkauttaminen ja varoitus

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kotipaikan alioikeus voi opetusministeriön, virallisen syyttäjän tai yhdyskunnan jäsenen kanteesta julistaa yhdyskunnan lakkautetuksi, jos yhdyskunta toimii olennaisesti vastoin lakia tai yhdyskuntajärjestyksessä määrättyä tarkoitustaan.

Jos yleinen etu ei vaadi yhdyskunnan lakkauttamista, voidaan yhdyskunnalle lakkauttamisen sijasta antaa varoitus.

26 §

Väliaikainen toimintakielto

Kun rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan lakkauttamista koskeva asia on tullut viireille, tuomioistuim voi asiaa käsitellessään asianosaisen vaatimuksesta kieltää väliaikaisesti yhdyskunnan toiminnan, jos on todennäköistä, että yh-

NYKYAJAN INKVISITIO.

Piirros: Suvi Laukkanen

dyskunta toimii 25 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Jos tuomioistuim on antanut väliaikaisen toimintakiellon, sen on joka kerta asiaa käsitellessään päätettävä kiellon voimassaolosta. Toimintakielltoa koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

27 (28) §
(Kuten HE)

Yhdistyslain soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan soveltuvin osin seuraavia yhdistyslain säännöksiä rekisteröidyistä yhdistyksistä:

- 1) 5 §:n säännöksiä taloudellisesta toiminnasta;
- 2) 9 §:n säännöksiä kaksikielisyydestä;
- 3) 14 ja 15 §:n säännöksiä yhdistyksestä erottamisesta ja erottamismenettelystä;
- 4) 32-34 §:n säännöksiä yhdistyksen päätöksen moitteenvaivaisuudesta, päätöksen mitätömyydestä ja täytäntöönpanokiellosta;
- 5) 36 §:n säännöksiä yhdistyksen nimenkirjoittajista;
- 6) 37 §:n säännöksiä esteellisyydestä;

7) 38 §:n säännöksiä tilintarkastuksesta;

8) 39 §:n säännöksiä vahingonkorvausvelvollisuudesta;

9) 40-42 §:n säännöksiä yhdistyksen purkautumisesta;

10) 45 §:n säännöksiä toiminnan lopettamisesta ja selvitysmiehistä;

11) 46 §:n säännöksiä laillisesta tuomioistuimesta;

12) 58 §:n säännöksiä vastuusta velvoitteista;

13) 60 §:n säännöksiä tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuudesta; sekä

14) 61 §:n säännöksiä omaisuuden luovuttamisesta konkurssiin.

Jos päätösvaltaa rekisteröidyssä uskonnollisessa yhdyskunnassa käyttävät yhdyskunnan jäsenet kokouksessa, erillisissä äänestystilaisuuksissa tai postitse taikka yhdyskunnan valtuutetut, päätösvallassa ja päätöksenteosta on lisäksi soveltuvin osin voimassa mitä yhdistyslain 20 §:n 1 ja 2 momentissa, 21 §:ssä sekä 23-31 §:ssä säädetään, jollei yhdyskuntajärjestyksessä ole toisin määrätty.

Jollei hallitus ole yhdyskuntajärjestyksessä määrättynä aikana kutsunut koolle yhdys-

kunnan kokousta tai järjestänyt muuta yhdyskuntajärjestyksessä määrättyä päätöksentekoa, yhdyskunnan jäsenen oikeudesta vaatia päätöksenteon järjestämistä noudatetaan soveltuvin osin, mitä yhdistyslain 20 §:n 3 momentissa ja 22 §:ssä säädetään.

Yhdyskuntajärjestyksestä on voimassa, mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa säännöksissä säädetään rekisteröidyn yhdistyksen säännöistä. Uskonollisten yhdyskuntien rekisteristä on voimassa, mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa säännöksissä säädetään yhdistysrekisteristä.

3 luku

Erinäiset säännökset

28 (29) §

(Kuten HE)

Kokoontumislain soveltaminen harjoitettaessa uskontoa julkisesti

Tilaisuudesta, jossa harjoitetaan uskontoa julkisesti, on voimassa, mitä kokoontumislaisissa (530/1999) säädetään yleisestä kokouksesta, jollei tilaisuus kuulu uskonnollisen yhdyskunnan tunnusomaiseen toimintaan ja sitä järjestetä yhdyskunnan omissa tai niitä vastaavissa tiloissa.

29 (27) §

Laiton uskonnollisen yhdyskunnan toiminnan jatkaminen

Joka tämän lain vastaisesti jatkaa lakkautetuksi julistetun tai väliaikaiseen toimintakieltoon määrätyn rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan tai rekisteröidyn paikallisyhteisön toimintaa edustamalla yhdyskuntaa tai toimimalla sen puolesta taikka ottamalla uusia jäseniä yhdyskuntaan tai toimeenpanemalla yhdyskunnan kokouksen taikka muulla vastaavalla tavalla, on tuomittava, jollei te-

osta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, laittomasta uskonnollisen yhdyskunnan toiminnan harjoittamisesta sakkoon.

30 §

(Kuten HE)

Uskonnollisen yhdyskunnan jäsentietoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkominen

Joka laiminlyö 4 §:n 3 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden, on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, uskonnollisen yhdyskunnan jäsentietoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta sakkoon.

Uskonnollisen yhdyskunnan jäsentietoja koskevan ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta voidaan jättää ilmoitus tekemättä, syyte nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos ilmoitusvelvollinen on kehotuksen saatuaan täyttänyt velvollisuutensa tai jos rikkomus on muutoin vähäinen.

4 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

31 §

Voimaantulo

(1 mom. kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tällä lailla kumotaan seuraavat lait:

(1 kohta kuten HE)

2) Suomen kansalaisen oikeudesta olla maan palveluksessa uskontunnustukseensa katsomatta 10 päivänä kesäkuuta 1921 annettu laki (173/1921) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen; (poist.)

3) valaa koskevien säännösten soveltamisesta 31 päivänä joulukuuta 1986 annettu laki (1051/1986); sekä

4) uskonnonvapauslain täytäntöön-

panosta 29 päivänä joulukuuta 1922 annettu asetys (334/1922) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. (Uusi)

Kumotun uskonnonvapauslain 5 §:n 5 momentissa säädettyä kieltoa kuulua useampaan kuin yhteen uskontokuntaan sovelletaan kolmen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Kumotun uskonnonvapauslain 10 §:ää ja kumotun uskonnonvapauslain täytäntöönpanosta annetun asetuksen 7-9 §:ää sovelletaan viiden kuukauden ajan tämän lain voimaantulosta. (Uusi)

(5 ja 6 mom. kuten HE:n

4 ja 5 mom.)

Mitä muussa laissa säädetään uskontokunnasta, koskee tämän lain voimaan tultua uskonnollista yhdyskuntaa.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

32-34§

(Kuten HE)

32 §

Lain vastaiset määräykset

Jos ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksessä on tämän lain vastaisia määräyksiä, on niiden sijasta noudatettava tämän lain säännöksiä.

33 §

Yhdyskuntajärjestyksen muuttaminen

Ennen tämän lain voimaantuloa rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien tulee ottaa yhdyskuntajärjestykseensä 10 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut tilintarkastajia sekä 6 kohdassa tarkoitettut tilikautta, tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä koskevat määräykset ja tehtävä niistä muutosilmoitukset kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta, jollei yhdys-

kuntajärjestyksessä ennestään ole tällaisia määräyksiä.

34 §

Lain voimaan tullessa vireillä olevan asian käsittely

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat ilmoitukset, jotka koskevat uskonnollisen yhdyskunnan rekisteröimistä ja yhdyskuntajärjestyksen, uskontunnustuksen tai uskonnonharjoitusmuodon muuttamista, käsittelee opetusministeriö aikaisemman lain mukaisesti. Opetusministeriö ilmoittaa päätöksistä kuitenkin Väestörekisterikeskuksen sijasta Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, yhdyskunta voi lain vahvistamisen jälkeen muuttaa yhdyskuntajärjestystään noudattaen tämän lain säännöksiä ja tehdä siitä muutositmoituksen Patentti- ja rekisterihallitukselle ennen lain voimaantuloa. Tällainen yhdyskuntajärjestyksen muutos merkitään rekisteriin lain voimaantulon jälkeen.

Hautapaikat sittenkin erihintaisiksi!

Päin vastoin kuin tiedotusvälineissä on esitetty, evankelis-luterilaiset seurakunnat voivat myös jatkossa periä uskontokuntien kuulumattomilta korkeampia hautapaikkamaksuja kuin mitä seurakuntien ”pitkäaikaiset” yms. jäsenet maksavat. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan alla oleva lain tulkinta sallii maksu- ja jäsenmaksujen jatkumisen evankelis-luterilaisilla hautausmailla.

”Maksut

Evankelisluterilaisen kirkon seurakunta ja seurakuntayhtymä voivat lakiehdotuksen 6 §:n nojalla periä maksuja hautausmaiden luovuttamisesta, haudaukseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset. Lisäksi maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille, joil-

la on oikeus tulla haudatuiksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle.

Säännös merkitsee perustelujen mukaan sitä, että maksuja ei voida määritellä erilaisiksi sillä perusteella, onko haudattava seurakunnan jäsen. Perustuslakivaliokunta pitää kuitenkin lausunnossaan hyväksyttävänä, että maksujen perusteena otetaan huomioon jäsenyysaika kirkossa.

Hallintovaliokunnan käsityksen mukaan perustuslakivaliokunnan lausunto merkitsee sitä, että on mahdollista poiketa hautaustoimilain valmistelussa omaksutusta saman suuruisen maksujen lähtökohdasta. Säädösvalmistelussa ei saadun selvityksen mukaan ole pohdittu mahdollisuuksia erilaisille maksuporrastuksille esimerkiksi kirkon jäsenyyden ajallisen keston tai rintamaveteraanitunnuksen omaamisen perusteella.

Piirros: Päivi Vesanto

Hallintovaliokunta katsoo, että perustuslakivaliokunnan lausunnossa ilmaistun kannan perusteella on pikaisesti syytä ryhtyä erilliseen valmisteluun niiden edellytysten tarkemmaksi määrittelemiseksi, joilla voidaan poiketa samamaksuisuuden periaatteesta. Valiokunta pitää tärkeänä, että vastaisuudessakin on mahdollista noudattaa useiden seurakuntien nykyistä tapaa luovuttaa ilmainen hautasija sotaveteraaneille.”■

2 §

Yleiset velvollisuudet

Vainajan ruumis on ilman aiheutonta viivytystä haudattava tai tuhkattava.

Vainajan ruumista ja tuhkaa tulee käsitellä arvokkaalla ja vainajan muistoa kunnioittavalla tavalla.

Vainajan ruumiin hautaamisessa ja tuhkaamisessa sekä tuhkan käsittelyssä tulee kunnioittaa vainajan katsomusta ja toivomuksia.

mainittu velvollisuus on sillä evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä, jonka alueella vainaja kuollessaan asui.

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on lisäksi velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan myös sellaiselle kuolinhetkellä ulkomailla asuneelle Suomen kansalaiselle, jonka viimeinen kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta ennen ulkomaille

muuttamista oli seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella.

Hautaustoimilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 ja 2 § (Kuten HE)

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään ihmisen ruumiin hautaamisesta ja tuhkaamisesta, tuhkan käsittelystä sekä hautausmaan ja yksityisen haudan perustamisesta, ylläpidosta, hoitamisesta ja lakkauttamisesta sekä krematorion perustamisesta.

Hautaustoimesta evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkkokunnan ylläpitämällä hautausmaalla on lisäksi voimassa, mitä kirkkolaissa (1054/1993) ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa (521/1969) säädetään sekä niiden nojalla säädetään tai määrätään.

Hautaamisesta ja hautausmaasta on lisäksi voimassa, mitä terveydensuojelulaissa (763/1994) ja sen nojalla säädetään.

2 luku

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien ylläpitämät hautausmaat

3-6 § (Kuten HE)

3 §

Velvollisuus ylläpitää yleisiä hautausmaita

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita. Hautausmaa voi olla useamman seurakunnan tai seurakuntayhtymän yhteinen.

4 §

Hautasijan osoittaminen

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä on velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan vainajalle, jonka kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta oli kuolinhetkellä seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella.

Jos vainajalla ei kuollessaan ollut kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa, 1 momentissa

5 §

Tunnustukseton hauta-alue

Hautasija on pyynnöstä osoitettava erilliseltä tunnustuksettomalta hauta-alueelta, joka ei saa sijaita kohtuuttoman kaukana seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueesta.

Tunnustukseton hauta-alue on erillinen hautausmaa tai muusta hautausmaasta selvästi erottuvalla tavalla rajattu hautausmaan osa.

6 §

Hautaustoimessa perittävät maksut

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä voi periä maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset.

Tässä pykälässä tarkoitettujen maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle.

3 luku

Muut hautausmaat

7 §

(Kuten HE)

7 §

*Ortodoksisen kirkkokunnan
seurakunta, valtio, kunta
tai kuntayhtymä
hautausmaan
ylläpitäjänä*

Ortodoksisen kirkkokunnan seurakunta, valtio, kunta tai kuntayhtymä voi ylläpitää hautausmaata.

8 §

Rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta taikka muu rekisteröity yhteisö tai säätiö hautausmaan ylläpitäjänä

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Lääninhallitus voi myöntää rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle tai sen rekisteröidylle paikallisyhteisölle taikka muulle rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan perustaa hautausmaa. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on edellytykset ylläpitää hautausmaata asianmukaisesti ja että muut hautausmaan perustamiselle säädetty edellytykset täyttyvät. Hautausmaata ei saa ylläpitää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Lupahakemukseen on liitettävä selvitys siitä, miten hautausmaan ylläpito tullaan järjestämään. Lupa voidaan sisällyttää tarpeellisia hautausmaan ylläpitoa ja hoitoa koskevia ehtoja. Hautausmaan alueen laajentamiseen tai supistamiseen tulee saada lääninhallituksen lupa.

Lääninhallitus voi määrätä ajaksi tai toistaiseksi kieltää hautaamista tässä pykälässä tarkoitettuun hautausmaahan, jos hakija on antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myön-

tämiseen, tai jos toiminnassa (*poist.*) rikotaan *olennaisella tavalla* tämän lain säännöksiä tai lupaehtoja.

4 luku

Hautausmaakiinteistö

9 §

(Kuten HE)

9 §

*Hautausmaana käytettävä
kiinteistö*

Hautausmaan ylläpitäjän tulee omistaa hautausmaana käytettävä kiinteistö tai ylläpitäjällä tulee olla kiinteistöön maakaaren (540/1995) 14 luvun säännösten mukaisesti parhaalle etusijalla kirjattu vuokraoikeus tai muu käyttöoikeus ja kiinteistön omistajan suostumus hautausmaan perustamiseen. Vuokra- tai muun käyttöoikeuden tulee olla määräaikainen, vähintään 130 ja enintään 200 vuoden pituinen, ja sen tulee käsittää koko kiinteistön alue. Muutoin edellä tarkoitettuun vuokraoikeuteen sovelletaan, mitä maanvuokralain (258/1966) 5 luvun mukaisesta maanvuokraoikeudesta säädetään.

Hautausmaana käytettävä kiinteistö ei saa olla kiinnityksen kohteena eikä siihen saa kohdistua muita kirjattuja kuin tässä laissa tarkoitettuja erityisiä oikeuksia. Sama koskee hautausmaan ylläpitäjälle kuuluvaa 1 momentissa tarkoitettua vuokra- ja muuta käyttöoikeutta. Hautausmaakäytössä olevan alueen kiinteistöksi muodostamisen edellytyksenä on, ettei siihen kohdistu kiinnityksiä tai muita kirjattuja kuin tämän lain mukaisia erityisiä oikeuksia taikka että se vapautuu niistä kiinteistöksi muodostamisen yhteydessä sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Hautausmaan ylläpitäjä voi

luovuttaa hautausmaakäytössä olevan kiinteistön tai siihen kuuluvan alueen taikka 1 momentissa tarkoitettun vuokra- tai muun käyttöoikeuden vain sille, jolla 3, 7 tai 8 §:n mukaisesti on oikeus hautausmaan ylläpitoon. Muu luovutus on mitätön.

10 §

*Ilmoitukset lainhuuto- ja
kiinnitysrekisteriin*

(1 mom. kuten HE)

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin on tehtävä merkintä 9 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua vallintarajoituksesta asianomaisen kiinteistön tai oikeuden kohdalle.

Edellä 3 ja 7 §:ssä tarkoitettun hautausmaan ylläpitäjän on ilmoitettava *maakaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulle* kirjaamisviranomaiselle päätöksestä, joka koskee hautausmaan perustamista sen omistamalle kiinteistölle. Sama koskee päätöstä hautausmaan perustamisesta 9 §:n 1 momentissa tarkoitettun vuokra- tai muun käyttöoikeuden nojalla hallitulle kiinteistölle. Milloin hautausmaan ylläpitoon on myönnetty 8 §:n mukainen lupa, lääninhallituksen on tehtävä *maakaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulle* kirjaamisviranomaiselle ilmoitus siitä kiinteistöstä tai 9 §:n 1 momentissa tarkoitettua oikeudesta, jota lupapäätös koskee. Alistettavasta päätöksestä ilmoitus tehdään sen jälkeen, kun alistusviranomainen on ratkaissut asian.

Jos kiinteistön muodostamistoimituksessa muodostetaan hautausmaakäytössä oleva kiinteistö, toimitusinsinööri on tehtävä tätä koskeva ilmoitus *maakaaren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulle* kirjaamisviranomaiselle toimituksen saatua lainvoiman.

Vallintarajoitusta koskeva kirjaus poistetaan, kun *maaka-*

ren 5 luvun 2 §:ssä tarkoitetulle kirjaamisviranomaiselle toimitetaan selvitys siitä, että hautausmaa on lakkautettu 15 §:n mukaisesti.

5 luku

Hautaoikeus sekä hautausmaan hoitaminen ja lakkauttaminen

11-13 §
(Kuten HE)

11 §
Hautaoikeus

Hautaoikeudesta evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan tai seurakuntayhtymän ja ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnan hautausmaalla on voimassa, mitä kirkkolaissa ja ortodoksisesta kirkkokunnasta annetussa laissa säädetään ja niiden nojalla säädetään tai määrätään sekä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

Hautaoikeudesta muilla hautausmailla on voimassa, mitä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

12 §
Hautarekisteri

Hautausmaan ylläpitäjän on pidettävä rekisteriä, josta ilmevät vainajan:

- 1) sukunimi ja etunimet;
- 2) syntymäaika tai henkilötunnus;
- 3) kuolinaika;
- 4) hautaamisajankohta;
- 5) hautaamistapa; sekä
- 6) haudan sijainti.

Rekisteriin voidaan merkitä myös hautaoikeuden haltijan nimi ja postiosoite, hautaoikeuden voimassaoloaika sekä tieto siitä, keitä hautaan voidaan haudata. Lisäksi rekisteriin voidaan merkitä hautausmaalla

olevat taiteellisesti tai historiallisesti arvokkaat muistomerkit ja niiden sijainti.

Vainajista, joiden tuhka on sijoitettu muistolehtoon, merkitään rekisteriin 1 momentissa säädetty tiedot lukuun ottamatta tuhkan sijaintia.

Tässä pykälässä tarkoitettu rekisteri tulee säilyttää pysyvästi. Kun 8 §:ssä tarkoitettu yhteisö tai säätiö lopettaa toimintansa, tulee tässä pykälässä tarkoitetut asiakirjat luovuttaa säilytettäväksi arkistolaitokseen.

13 §

Hautausmaan ja haudan hoito
Hautausmaan ylläpitäjän tulee hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla.

Yksittäisen haudan hoidosta on voimassa, mitä 11 §:n mukaisesti säädetään tai määrätään sekä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

14 §

Hautamuistomerkit
Hautaoikeuden haltija päättää haudalle sijoitettavista hautakivistä ja muista muistomerkeistä. Muistomerkin tulee olla hautausmaan yleiskuvaan sopiva eikä se saa loukata vainajan muistoa tai hautausmaan arvokkuutta. Muistomerkin hyväksyy hautausmaan ylläpitäjä.

(2 mom. kuten HE)

Haudalle sijoitettua muistomerkkiä ei saa poistaa ilman hautausmaan ylläpitäjän suostumusta.

Hautaoikeuden lakattua hautausmaan ylläpitäjän tulee tarjota hautaoikeuden haltijalle tilaisuus poistaa hautamuistomerkki, jollei hautausmaan ylläpitäjä erityisestä syystä päättä pitää muistomerkistä huolta hautaoikeuden lakkaamisen jälkeen. Jos hautamuisto-

merkkiä ei ole poistettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hautaoikeuden haltijalle on varattu tilaisuus sen poistamiseen, hautamuistomerkki siirtyy hautausmaan ylläpitäjälle vastikkeetta.

15 §
(Kuten HE)
15 §

Hautausmaan lakkauttaminen
Hautausmaa voidaan lakkauttaa ja hautausmaan alue voidaan ottaa muuhun käyttöön, kun viimeisestä hautaamisesta on kulunut vähintään 100 vuotta.

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan taikka muun rekisteröidyn yhteisön tai säätiön ylläpitämä hautausmaa voidaan lakkauttaa, kun 1 momentissa mainittu määräaika on kulunut ja lääninhallitus on antanut siihen luvan.

Erityisen painavasta syystä hautausmaa voidaan lääninhallituksen luvalla lakkauttaa ja hautausmaan alue ottaa muuhun käyttöön 1 momentissa säädettyä aikaisemmin. Haudattujen lähimmille omaisille ja hautaoikeuden haltijalle on tällöin varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

6 luku **Yksityinen hauta**

16 §

Yksityisen haudan perustaminen
Lääninhallitus voi erityisestä syystä hakemuksesta myöntää luvan perustaa yksityinen hauta nimetyn vainajan hautaamiseen hautaustarkoitukseen sopivaan paikkaan. Yksityisen haudan paikka tulee selvästi merkitä.

(2 mom. kuten HE)

Yksityisen haudan maa-alue voidaan ottaa muuhun käyttöön aikaisintaan 25 vuoden

kuluttua hautaamisesta.

Yksityisestä haudasta on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä 2 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa, 13 §:n 1 momentissa sekä 15 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään sekä terveys- ja suojelulaisissa ja sen nojalla hautaamisesta säädetään. Lääninhallituksen on huolehdittava yksityistä hautaa koskevan merkinnän tekemisestä kiinteistötietojärjestelmään asianomaisen kiinteistörekisteriyksikön kohdalle. Merkintä poistetaan, kun yksityinen hauta on lakkautettu.

7 luku

Krematorio ja vainajan tuhkaaminen

17 §

Krematorion perustaminen

Lääninhallitus voi myöntää 3 ja 7 §:ssä tarkoitetulle julkisyhteisölle ja 8 §:ssä tarkoitetulle (poist.) yhteisölle tai säätiölle luvan ylläpitää krematoriota.

(2-4 mom. kuten HE)

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on edellytykset ylläpitää krematoriota asianmukaisesti. Ylläpitoluvan myöntämisen edellytyksenä on, että krematoriolle on myönnetty ympäristönsuojelulain (86/2000) mukainen ympäristölupa. Krematoriota ei saa ylläpitää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Lupahakemukseen on liitettävä selvitys siitä, miten krematorion ylläpito tullaan järjestämään. Lupa voidaan sisällyttää tarpeellisia krematorion ylläpitoa ja toimintaa koskevia ehtoja.

Lääninhallitus voi määrätä kieltää krematorion toiminnan tai erityisen painavista syistä peruuttaa myöntämänsä ylläpitoluvan, jos hakija on

antanut virheellisiä tietoja, jotka ovat olennaisesti vaikuttaneet luvan myöntämiseen, tai jos toiminnassa toistuvasti rikotaan tämän lain säännöksiä tai lupaehtoja.

18 §

Tuhkan luovuttaminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Krematorion ylläpitäjä saa luovuttaa tuhkan vain haudattavaksi tai muulla tavoin pysyvästi yhteen paikkaan sijoitettavaksi. Luovutuksensaajan on ennen tuhkan luovuttamista ilmoitettava kirjallisesti krematorion ylläpitäjälle, minne tuhka tullaan sijoittamaan.

Krematorion ylläpitäjä ei saa luovuttaa tuhkaa, jos on perusteltu syy epäillä, että tuhkaa tultaisiin käsittelemään tämän lain säännösten vastaisesti.

Krematorion ylläpitäjän on tuhkan luovuttamiseen liittyvässä toiminnassa noudatettava, mitä hallintolaisissa (/2003) (poist.) ja kielilaisissa (/2003) sekä laissa sähköisestä asioinnista viranomais-toiminnassa (13/2003) säädetään.

19-21 §

(Kuten HE)

19 §

Tuhkan hautaaminen tai sijoittaminen muulla tavoin

Tuhka on vuoden kuluessa tuhkaamisesta haudattava tai muulla tavoin sijoitettava pysyvästi yhteen paikkaan. Jolleivät 23 §:ssä tarkoitetut henkilöt tämän jälkeen kehotuksesta huolimatta huolehdi tuhkasta, sijoitetaan tuhka vainajan kuolinpesän kustannuksella sille hautausmaalle, johon vainajalla on oikeus tulla haudatuksi.

Tuhkan sijoittamiseen on oltava alueen omistajan tai haltijan suostumus.

20 §

Tuhkauksen ja tuhkan sijoituksen rekisteröinti

Krematorion ylläpitäjän on pidettävä rekisteriä, josta ilmenevät tuhkatun vainajan:

- 1) sukunimi ja etunimet;
- 2) syntymäaika tai henkilötunnus;
- 3) kuolinaika; sekä
- 4) tuhkaamisajankohta.

Lisäksi rekisteriin on merkittävä 18 §:ssä tarkoitettu tieto siitä, minne vainajan tuhka on ilmoitettu pysyvästi sijoitettavaksi.

Rekisteri tulee säilyttää pysyvästi. Kun 8 §:ssä tarkoitettu yhteisö tai säätiö lopettaa toimintansa, tulee tässä pykälässä tarkoitetut asiakirjat luovuttaa säilytettäväksi arkistolaitokseen.

21 §

Krematorion toiminnan lopettaminen

Krematorion ylläpitäjän on tehtävä toiminnan lopettamisesta ilmoitus lääninhallitukselle.

8 luku

Erinäiset säännökset

22-24 §

(Kuten HE)

22 §

Yleisten hautausmaiden ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin käytettävissä oleva rahoitus

Yleisten hautausmaiden ylläpidosta aiheutuviin kustannuksiin käytettävissä olevasta rahoituksesta on säädetty erikseen.

23 §

Hautausjärjestelyt

Jollei vainaja ole eläessään nimenomaisesti toivonut tietyn henkilön huolehtivan hautaamiseen, tuhkaamiseen ja

tuhkan käsittelyyn liittyvistä järjestelyistä, voivat järjestelyistä huolehtia vainajan eloonjäänyt puoliso tai kuolinhetkellä vainajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa jatkuvasti elänyt henkilö sekä lähimmät perilliset.

Jollei kukaan 1 momentissa tarkoitetuista henkilöistä huolehdi järjestelyistä, voi myös muu vainajan läheinen huolehtia niistä. Muussa tapauksessa järjestelyistä huolehtii se kunta, jossa vainajalla oli kuollessaan kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta, tai, jos vainajalla ei ollut kotikuntaa, se kunta, jossa vainaja kuollessaan asui.

Jos hautausjärjestelyistä on huolehtinut muu kuin pesän osakas, on hän oikeutettu saamaan kuolinpesän varoista korvauksen kohtuullisista hautauskuluista.

Jos 1 momentissa tarkoitettut henkilöt eivät pääse yksimielisyyteen hautaamisen tavasta, paikasta tai hautaustoimituksesta, käsitellään asia 1 momentissa tarkoitettujen henkilön kanteesta siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiiriin vainajan kotikunta hänen kuollessaan kuului.

24 §

Haudatun ruumiin tai tuhkan siirto

Haudattu ruumis tai tuhka saadaan erityisen painavista syistä lääninhallituksen luvalla siirtää toiseen hautaan. Haudatun ruumiin siirtämiseen tarvittavasta terveydensuojeluviranomaisen luvasta säädetään erikseen.

25 §

Katastrofeissa kuolleiden hautaaminen

Sodissa, luonnonkatastrofeissa, suuronnettomuuksissa, vakavissa epidemioissa tai muissa vastaavissa olosuhteissa

kuolleiden hautaamisessa voidaan poiketa tämän lain säännöksistä, jos olosuhteet sitä välttämättä edellyttävät.

26 ja 27 §

(Kuten HE)

26 §

Valvonta ja hallintopakko

Lääninhallitus valvoo tämän lain mukaisten velvoitteiden täyttämistä. Lääninhallituksella on, sen estämättä mitä salsapidosta erikseen säädetään, oikeus saada viranomaiselta, hautausmaan ja krematorion ylläpitäjältä sekä yksityisen haudan haltijalta valvonnan edellyttämät tiedot.

Jos hautausmaan tai krematorion ylläpitäjä taikka yksityisen haudan haltija on tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan jättänyt noudattamatta tässä laissa säädetyn tai sen nojalla määrätyn velvoitteen, voi lääninhallitus sakon tai teettämisen uhalla määrätä mainittu taho noudattamaan veloitetta siten kuin uhkasakkolaisa (1113/1990) säädetään.

27 §

Muutoksenhaku

Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan tai seurakuntayhtymän päätökseen, joka koskee hautasijan osoittamista tai hautaustoimessa perittäviä maksuja, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Päätökseen, jolla krematorion ylläpitäjä on kieltäytynyt luovuttamasta tuhkaa, haetaan muutosta siten kuin 1 momentissa säädetään.

28 §

Voimaantulo- ja siirtymäsäännös
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2004.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevia 8, 16 ja 17 §:ssä tarkoitettua lupaa koskevat hakemukset käsitellään siten kuin tässä laissa säädetään.

Tämän lain 5 §:ssä säädettyä velvoitetta osoittaa hautasija tunnustuksettomalta hauta-alueelta sovelletaan kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

(4 mom. poist.)

Tämän lain 6 §:ää hautaustoi-
messa perittävistä maksuista sovelletaan maksusopimuksiin, jotka tehdään lain voimaantuloa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

(4 ja 5 mom. kuten HE:n

5 ja 6 mom.)

Alue, joka tämän lain voimaan tullessa on hautausmaakäytössä ja joka ei ole erillinen kiinteistö, on kolmen vuoden kuluessa lain voimaan tulosta muodostettava kiinteistöksi.

Kiinteistöstä, joka tämän lain voimaan tullessa on hautausmaakäytössä, on hautausmaan ylläpitäjän viipymättä lain voimaantulon jälkeen annettava 10 §:ssä tarkoitettu ilmoitus.

Tämän lain voimaan tullessa käytössä olevasta yksityisestä haudasta voi lääninhallitus tehdä 16 §:n 3 momentissa tarkoitettua merkinnän kiinteistötietojärjestelmään. *Jos tällainen merkintä tulee tehtäväksi ennen 1 päivää kesäkuuta 2005, merkintä tehdään kiinteistörekisteriin asianomaisen rekisteriyksikön kohdalle. Lääninhallituksen tulee ilmoittaa kiinteistörekisterin pitäjälle merkinnän tekemistä varten tarpeelliset tiedot.* (6 mom. HE:n 7 mom.)

(7 mom. kuten HE:n 8 mom.)

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Kirkon väkiluku laski

Nuoret aikuiset aktiivisimpia liittyjiä ja eroajia

Luterilaisen kirkon väkiluku kääntyi viime vuonna hienoiseen laskuun. Viimeksi laskua oli vuonna 1999 ja 90-luvun alun lamavuosina. Luterilaisen kirkon läsnäoleva väestö vuoden vaihteessa oli 4 402 521 henkeä, mikä on 84,6 prosenttia suomalaisista (84,8 vuonna 2001). Kirkon väkiluku pieneni 2500 hengellä. Miinukselliseen tulokseen vaikuttivat kuolleiden määrän kasvu ja kastettujen määrän lasku sekä kirkosta eroamisen lisääntyminen.

Kirkosta erosi 16 077 henkeä, missä lisäystä edellisvuoteen verrattuna on vajaat 2 000 henkeä (+14 %). Kirkkoon liittyi 10 377 henkeä (-2 %). Liittyneiden luku ei sisällä kastettuja pikkulapsia.

Tutkijalle kirkosta eroamisen kasvu ei tullut yllätyksenä. "Kehitys oli arvattavissa ottaen huomioon, että kirkko oli julkisuudessa edellisiä vuosia kielteisemmässä valossa naispappeuskysymyksen ja parisuhdelain johdosta", sanoo tutkija **Kati Niemelä** Kirkon tutkimuskeskuksesta. "Moraalisena auktoriteettina näytäytyminen ei ole nykyisessä ilmapiirissä suotuisaa toisin kuin tasa-arvon edistäminen."

Kirkon tutkimuskeskus keräsi tietoja 80 seurakunnasta selvittääkseen tarkemmin kirkkoon liittyjän ja kirkosta eroajan profiilia.

Nuoret aikuiset ovat sekä aktiivisimpia kirkosta eroajia että kirkkoon liittyjiä.

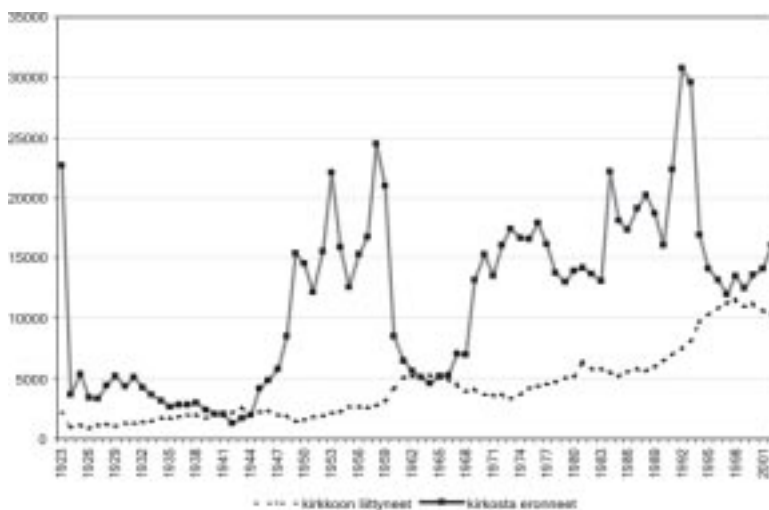
Tyypillisin kirkosta eroaja on kolmekymppinen mies pääkaupunkiseudulta. Kaksi kolmesta (66 %) viime vuonna kirkosta eronneesta oli 18-39 vuotias. Vain 3 prosenttia eronneista oli yli 60-vuotiaita. Kirkkoon liittytään erityisesti rippikoulun ja kirkollisten toimitusten yhteydessä. Tyypillinen kirkkoon liittyjä onkin 15-vuotias rippikoululainen tai kolmekymmenen ikävuoden molemmiin puoliin oleva naimisiin menijä. Myös eläkeikässä liittyminen on yleistä. Sekä kirkosta eroaminen että kirkkoon liittyminen on yleisintä Helsingin hiippakunnan alueella.

Kirkosta eroaminen harvoin protesti

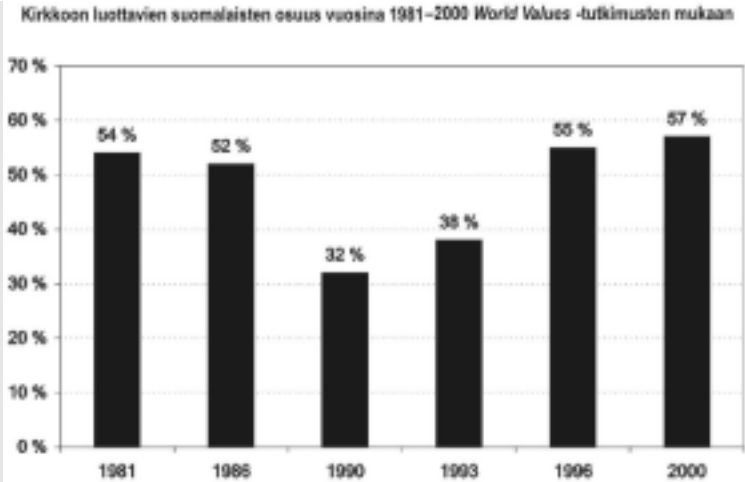
Tutkija **Kati Niemelän** mukaan kirkosta eroamisen syyksi mainitaan useimmiten kirkollisvero. "Pohjimmaisena syynä on yleinen vieraantuminen kirkon arvomaailmasta. Jos kirkon jäsenyys on menettänyt merkityksensä, tuntuu kirkollisveron maksaminen turhalta rasitteelta. Aatteelliset syyt ovat suhteellisen harvinaisia."

Eroaminen voi olla myös protesti seurakunnan tilannetta kohtaan, kuten Valkealan tulehtunut naispappeuskysymys osoittaa.

Yksittäisistä seurakunnista kirkosta eroaminen kasvoi suhteellisesti eniten Valkealan seurakunnassa, josta erosi 154 henkeä. Määrä yli seitsenkertaistui vuodesta 2001, jolloin seurakunnasta erosi 19 henkeä. (KT 14.3.2003 mo)

Seuraavien sivujen taulukoissa kartoitetaan kirkosta eroamista sekä uskonnollisuutta ja uskonnotto-muutta Suomessa ja Euroopassa.

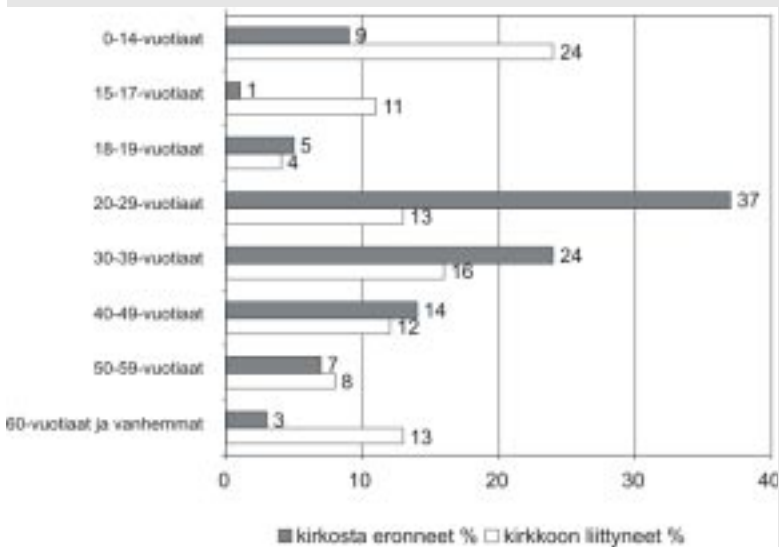

Taulukko 1. Kirkkoon luottavat suomalaiset.

Suomalaisten usko Jumalaan vuosina 1976–2002 Gallup Ecclesiastica ja Monitor-tutkimusten mukaan.

	1976	1982	1984	1987	1991	1993	1994	1999	2002
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Uskon Jumalaan kuten kirkko opettaa	51	44	47	44	33	37	38	47	39
Uskon Jumalaan, mutta eri tavalla kuin kirkko opettaa	22	23	24	27	30	30	25	27	31
En oikein tiedä, uskonko Jumalaan vai en	17	13	15	15	18	17	18	12	17
Epäilen Jumalan olemassaoloa	4	4	5	4	5	7	8	5	5
En usko Jumalan olemassaoloon	5	6	5	9	8	7	8	6	6
Ei osaa tai ei halua sanoa	1	10	4	1	6	2	3	3	1
N	1301	1026	974	499	2007	1989	1226	982	1024

Taulukko 2. Jumalausko ja ateismi Suomessa vv. 1976-2002.

Taulukko 3. Kirkosta eronneet ja liittyneet ikäryhmittäin.

Kirkosta eronneet	2002	muutos vuodesta 2001 %
Helsinki seurakuntayhtymä	2691	21
Tampereen seurakuntayhtymä	985	34
Espoon seurakuntayhtymä	1002	20
Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä	798	35
Vantaan seurakuntayhtymä	632	6
Oulun seurakuntayhtymä	558	18
Jyväskylän seurakuntayhtymä	390	-4
Lahden seurakuntayhtymä	383	16
Porin seurakuntayhtymä	352	-48
Kuopion seurakuntayhtymä	332	22

Taulukko 4. Kirkosta eroaminen suurimmissa seurakuntayhtymissä.

Taulukko 5. Kirkkoon liittyminen suurimmissa seurakuntayhtymissä.

Kirkkoon liittyneet	2002	muutos vuodesta 2001 %
Helsinki seurakuntayhtymä	1695	-1
Tampereen seurakuntayhtymä	492	-5
Espoon seurakuntayhtymä	593	-9
Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä	519	-7
Vantaan seurakuntayhtymä	579	12
Oulun seurakuntayhtymä	252	-10
Jyväskylän seurakuntayhtymä	190	-5
Lahden seurakuntayhtymä	299	-7
Porin seurakuntayhtymä	142	-23
Kuopion seurakuntayhtymä	162	-11

Taulukko 6. Kirkosta eronneet ja liittyneet hiippakunnittain.

Hiippakunnat	Kirkosta eronneita	% kirkosta eronneista	Kirkkoon liit- tyneitä	% kirkkoon liittyneistä	väkiluku % kirkon väkilu- vusta
Turku	1938	12	1256	12	13
Tampere	2649	16	1624	16	15
Oulu	1523	9	970	9	13
Mikkeli	1453	9	835	8	10
Porvoo	506	3	423	4	6
Kuopio	1370	9	791	8	11
Lapua	1167	7	821	8	10
Helsinki	5471	34	3657	35	22
Yhteensä	16077	100	10377	100	100

Muistolehto lumen peitossa. Kemin Vapaa-ajattelijain hautausmaa (kuva: Janne Vainio).

Olipa kerran...

...kaksi kansalaista, jotka olivat seurakunnan jäsenenä, mutta eivät käyneet kirkossa kuin sukulaistensa hautajaisissa. He uurastivat työssään ja maksoivat kirkollisveroa säännöllisesti.

Elämä kulki radallaan, kunnes toinen kumppanuksista kuoli. Hautajaissereemoniat pidettiin tavanomaisin rituaalein. Jäljellejäänyt ihmetteli seurakunnan myöhemmin lähettämää laskua. Siinä veloitettiin erinäisistä toimenpiteistä hautaustoimen yhteydessä, joskin siinä mainittiin, että hautapaikka on kyllä ilmainen. Jäljelle jäänyt oli ymmällään! Hän laski, että he kumpikin olivat olleet samassa työpaikassa samanlaisessa palkkasuhteessa runsaat 30 vuotta ja tie-nanneet kumpikin erikseen vuosittain n. 100 000 mk, josta olivat kumpikin erikseen

maksaneet kirkollis-veroa 1,5 % eli 1 500 mk vuodessa, 30 vuodessa 45 000 mk eli yhteensä 90 000 mk, mutta seurakunnalle tämä ei riittänyt, kun lähdön aika oli tullut.

Sitten hän ynnäsi, että jos noin 3 miljoonaa kanssakulkijaa olivat suorittaneet samansuuruisista tuloista saman veron, oli kirkko netonnut vuodessa 135 miljardia mk (1 500 mk/v x 3 000 000 kansalaista = 135 000 000 000)).

Yllätys oli suuri, kun hän laski, että tuolla summalla olisi saanut 30 vuodessa 135 000 kappaletta miljoonan markan omakotitaloa. Myöhemmin hänelle selvisi, että kirkollisverohan menee myös omaisuudesta, eläkkeistä, peruspäivä- ja äitiyspäivärahoista, lasten kesätöistä ja yleensä kaikesta tulosta syntymästä kuolemaan asti, joten kirkon saama summa on moninkertainen hänen alkulaskelmaansa nähden. Eräänä aamuna, kun hän jälleen lähti töihin luettuaan sitä ennen seurakuntautisen, jossa seurakunta myi omistamaansa metsää 500 000 mk:lla, hän käänsi katseensa ylös ja kiitti ajatuksissaan jumalaa siitä, että kirkolla menee sentään hyvin!

	Aktiiviseurakuntaiset	Peruseurakuntaiset (18)	Passiiviset myöntäiset	Ei-uskonnolliset	Muu tai ei tietoa
Usko Jumalaan	uskoivat Jumalaan	uskoivat Jumalaan	uskoivat Jumalaan tai eivät osaa sanoa, uskoivatko vai eivät	eivät usko Jumalaan	-
Osallistuminen uskonnollisiin tilaisuuksiin	vähintään kerran kuukaudessa	vähintään kerran vuodessa	harvemmin kuin kerran vuodessa	ei lainkaan tai vain erityisiä juhlayhteyksiä (19)	-
Rukouksien aktiivisuus	viikottain	ainakin joskus	ainakin joskus	ei koskaan (80 %) tai vain satunnaisesti	-
% suomalaisista *	11 %	33 %	33 %	16 %	7 %
% eurooppalaisista (20)	25 %	23 %	24 %	19 %	9 %

Taulukko 7. Uskonnollisuustyyppien kriteerit ja osuudet suomalaisista ja kaikista World Values -tutkimuksen otoksessa mukana olevista eurooppalaisista. Uskonnollisuustyyppien prosenttiosuudet on laskettu ns. painotetusta aineistosta, jolloin aineisto vastaa mm. iän, sukupuolen ja alueellisen jakauman puolesta Suomen keskiväestöä.

	Uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumisen useus (%)		Rukouksien useus (%)	
	Vähintään kerran kuukaudessa	Ei koskaan	Vähintään kerran viikossa	Ei koskaan
Puola	78	6	78	5
Slovakia	50	23	54	21
Kroatia	50	12	59	18
Romania	48	7	78	6
Slovenia	30	30	-	-
Liettua	28	17	38	35
Bulgaria	22	28	26	46
Unkari	18	44	37	39
Latvia	15	33	34	35
Tšekki	13	56	19	61
Saksa (entinen DDR)	13	57	18	65
Viro	11	38	18	57
Venäjä	9	49	28	54
Koko Eurooppa	31	30	42	33

Taulukko 8. Julkinen ja yksityinen uskonnonharjoitus Itä-Euroopan eri maissa (EVS 2000).

	Jumala	kuoleman-jälkeinen elämä	taivas	helvetti	synti	telepatia	jälleen-syntyminen
Puola	96	69	69	55	65	32	20
Romania	93	52	61	58	65	48	18
Kroatia	90	60	55	49	70	38	20
Slovakia	78	57	44	37	67	34	15
Latvia	72	32	25	22	63	43	25
Liettua	69	50	37	34	72	47	27
Unkari	65	29	25	18	42	44	18
Venäjä	61	26	26	26	57	41	24
Bulgaria	59	28	24	22	48	39	25
Viro	42	27	15	13	43	45	29
Tšekki	35	30	19	12	55	61	18
Saksa (entinen DDR)	30	14	14	10	20	17	11
Koko Eurooppa	71	44	39	28	56	38	20

Taulukko 9. Niiden ihmisten prosentuaalinen osuus Itä-Euroopan eri maissa, jotka uskovat tiettyihin asioihin (v:n 2000 European Values -tutkimus (EVS)).

Vapaa-ajattelijat järjestäytyivät Satakunnassa

Porin Hotelli Vaakunassa pidettiin tammikuun 12. päivänä 2003 uuden vapaa-ajattelijayhdistyksen perustamiskokous. Kokouksessa oli paikalla noin 15 osanottajaa. Yhdistyksen nimeksi päätettiin **Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry**. Yhdistys on päättänyt hakea rekisteröitymistä sekä liiton jäsenyyttä. Tarkoituksena on yhdistää vapaa-ajatteluhenkisiä tahoja Porin ja Rauman talousalueilla.

Liiton työntekijät, toimistonhoitaja **Kimmo Sundström** ja järjestösihteeri **Janne Vainio**, olivat pohjustaneet uuden yhdistyksen perustamista jo ennalta paikallisen aktiivi **Marko Fribergin** kanssa, joka valittiin uuden yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Vainio vastasi pääosin yhdistyksen perustamista koskevasta tiedottamisesta ja Sundström sääntöesitysten laatimisesta sekä liiton toimintaa koskevien vi-

Kimmo Sundström (toinen vas.) ojentaa Satakunnan Vapaa-ajattelijoiden vastavalitulle hallitukselle rekisteripapereita. Hallituksen jäsenet (vas.) Tauno Perkiö, Marko Friberg, Juha Harjula ja Anna Tuli sekä hänen takanaan Erja Sallinen.

rallisten asioiden selvittämisestä uuden yhdistyksen perustajajäsenille. Kokous toi julkisuutta myös vapaa-ajattelijatoiminnalle yleensä, koska paikalla oli lehdistöä.

Yhdistyksen sihteeriksi valittiin **Erja Sallinen** ja taloudenhoitajaksi **Tauno Perkiö**. Muiksi hallituksen jäseniksi valittiin **Anna Tuli** ja **Juha Harjula**. ●

Teksti & kuva: Janne Vainio

Historiaa

Porin ja ympäristön siviilirekisteriin kuuluvien yhdistys ry (29594) perustettiin 4.7.1937 ja merkittiin yhdistysrekisteriin 28.1.1938. Yhdistyksen puheenjohtajina toimivat **Frans Nikolai Tuori**, **Juho Anttila**, **Vihtori Erland Solander**, **Viljo Artturi Palin** ja **Erkki Aholammi** (1966).

Näistä puheenjohtajaksi vuonna 1947 valittu Solander toimi Vapaa Ajattelijan "pääasiamiehenä" ja kirjoitteli usein lehteen. Yhdistyksen toiminnasta mainitaan 1950-luvun alusta ainakin keskustelu- ja lauluryhmä. Avustuksia toimintaansa yhdistys sai Osuusliike Kansalta ja Porin kaupunginhallitukselta, joista jälkimmäinen myönsi avustusta "alkoholiliikkeen voittovaroista". Jäseniä yhdistyksessä oli "vähän vaille 400".

Yhdistyksessä toimi myös hautausjaosto, jolle hyväksyttiin ohjesääntö vuosikokouksessa 28.1.1951. Tuolloin kunniajäseniksi kutsuttiin **Juho Anttila** ja **Vihtori Solander**. Vuonna 1953 yhdistyksen toiminta-alue oli jaettu 15 piiriin, ja jäsenmaksun kantajat kantoivat piireittäin jäsenmaksuja.

Yhdistyksen 20-vuotisjuhlat pidettiin 1957, jolloin Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtaja **Kaarlo Viilma** vieraili juhlassa. 25-vuotisjuhlat vietettiin 14.10.1962 Työväentalon yläsalissa ja

tällöin Vapaa-ajattelijain liiton puheenjohtaja **Väinö Voipio** piti juhlaesitelmän. Liiton kultaisen ansiomerkin saivat puheenjohtaja **Viljo Palin** ja **Martti Sjöblom** sekä hopeisen ansiomerkin **Eino Someristo**, **Juho Mäkelä**, **J. W. Laine**, **Vihtori Lamula**, **Matti Salo**, **Martti Kallio** ja **Olof Mäki**. Tällöin tehtiin myös päätös hankkia yhdistykselle lippu.

Yhdistyksen nimenmuutos rekisteröitiin 25.3.1964 ja nimeksi tuli **Porin siviilirekisteriyhdistys ry** (88070).

Vuoden 1964 valmistavassa vuosikokouksessa 22.11. vieraili Vapaa-ajattelijain liiton sihteeri **Ritva Nevalainen**. Vuonna 1966 puheenjohtajaksi valittiin **Erkki Aholammi** ja todettiin, että hautauspuhujia oli riittävästä. Yhdistyksellä oli myös lauluryhmä.

Myöhemmin puheenjohtajina toimivat **Eino Allan Someristo** (k. 6.3.1996) ja **Reijo Väle** (1973). Viimeiseksi puheenjohtajaksi mainitaan **Nestori Sorila** (k. 22.4.2000).

Toiminnan hiipumisen merkit olivat selvät jo 1980-luvulla, mutta toimintaa oli vielä 1990-luvun alkupuolella. Yhdistyksen lauluryhmä kävi uskonnottomissa hautajaisissa laulamassa toistakymmentä kertaa vuodessa. Lauluryhmää veti **Kerttu Sorila** ja sen muita jäseniä olivat **Nestori Sorila**, **Kyllikki Lindfors**, **Kyllikki Vallin**, **Sig-ne Someristo**, **Veikko Someristo** ja **Kirsti So-**

Teksti: Kimmo Sundström

meristo. Ryhmän esiintymiskokoonpanossa oli yleensä 4-5 henkeä.

Hautauspuheita piti Eino Someristo, joka aina myös kirjoitti puheensa itse. Vielä sairastuttuaan hän kirjoitteli puheita, jotka sitten esitti hänen vaimonsa Kirsti. Myös entinen kansanedustaja **Raila Aho** piti joskus hautauspuheita. Sekä hautauspuhe että laulukuoron esiintyminen olivat maksuttomia yhdistyksen jäsenille, muilta perittiin 100 markan korvaus. Lähes kaikki yhdistyksen jäsenet, joita oli viimeisinäkin vuosina yli 200, olivat Porista. Jäsenistö ikääntyi ja nuorimmatkin jäsenet ovat nyt yli 50-vuotiaita. 1990-luvun loppupuolella toiminta hiipui kokonaan.

Yhdistys kuului niihin liiton jäsenyhdistyksiin, jotka lehtiasian vuoksi aikanaan erosivat liitosta. Kirsti Someriston mukaan yhdistyksen edustajat olivat ehdottaneet liitolle, että jokaiseen talouteen tulisi vain yksi Vapaa Ajatteliija -lehti, mutta tämä ei ollut silloin sopinut liitolle. Lehden muuttua tilauspohjaisesta lehdestä jäsenlehdeksi myös liittomaksu nousi.

Rauma

Raumalle perustettiin siviilirekisteriin kuuluvien yhdistys jo 1927, mutta sen toiminta hiipui pian. Yhdistyksestä ei ole löytynyt mitään tietoja yhdistysrekisteristä.

Rauman Seudun Siviilirekisteriyhdistys (29989) perustettiin 17.12.1937 ja rekisteröitiin 2.5.1938. Perustamistilaisuus on jäänyt historiaan. Helsinkiläisen vapaa-ajatteliija-aktivistin, kirjailija **Ernst Lampénin** piti tulla perustamistilaisuuteen, mutta hän joutui matkalla muiluteuksi. Perustava kokous saatiin kuitenkin pidettyä sen jälkeen, kun poliisi oli poistanut paikalta suojeluskuntalaiset. Yhdistykseen liittyi noin 50 jäsentä. Puheenjohtajaksi valittiin **Paul Lagerblom** ja rahastonhoitajaksi **Alvar Heinonen**.

Ennen sotia toiminta oli vilkasta. Yhdistyksellä oli kesäviettäpaikkana saari asuntoineen, josta kutsuttiin Ambomaaksi. Retkiä tehtiin Poriin ja Turkuun.

Vuonna 1948 puheenjohtajaksi valittiin Yrjö Valtonen ja seuraavana vuonna **Olavi Vilkmán**. Vapaa-ajattelijain liiton retkeilypäivät järjestettiin 25.-26.6.1949 Raumalla. Tilaisuudessa liiton puheenjohtaja **V. T. Aaltonen** piti esitelmän ja järjestettiin mm. köydenvetokilpailu.

Vuosikokouksessa 29.1.1950 perustettiin hautausapurahasto. 1952 puheenjohtajaksi valittiin **Ossian Tuominen** ja vuonna 1954 **Aarne Lehtinen**. Viimeiset uutiset yhdistyksen toiminnasta julkaistiin Vapaa Ajatteliija -lehdessä 1964, kun yhdistys piti vuosikokouksensa 18.3. ■

Kuva: Janne Vainio

Lahden vapaa-ajattelijayhdistyksen innovatiivisia myyntituotteita. Kestäviä leluja ja käytännöllisiä kotitaloustavaroita, jotka vetävät vertoja halpautontiplastiikille.

Paikallisyhdistyksien sääntöjä uudistetaan

Vapaa-ajattelijain liiton toimistoväki on kuluneen kevään aikana vieraillut ahkerasti useassa eri paikallisyhdistyksessä tarjoamassa apuaan paikallisten yhdistysten sääntöuudistuksiin liittyvissä teknisissä ongelmissa. Yhdistyslain uudistukset sekä järjestökäytännön huomattavat muutokset ovat tehneet usean paikallisyhdistyksen (kuten myös Vapaa-ajattelijain liiton) voimassa olevat säännöt vanhentuneiksi. Vapaa-ajattelijain liiton viimevuotinen liittokokous päättikin toistamiseen vahvistaa toimistonhoitaja **Kimmo Sundströmin** esityksen, että sääntömuutoksille on tarvetta

Seinäjoella rukattiin kahden eri yhdistyksen sääntöjä. Kuvassa vasemmalla Seinäjoen yhdistyksen pj Juhani Mäkelä, keskellä Vaasan yhdistyksen pj Pentti Suksi, oikealla Kimmo Sundström ja edessä Jari Hakkarainen. (kuva: Janne Vainio)

myös valtakunnallisella liittotasolla. Koska asia ei toistaiseksi ole edennyt liittohallituksessa, liiton toimisto on ottanut tässä asiassa aloitteen omiin käsiinsä yhteisymmärryksessä liiton puheenjohtajan kanssa.

Sundströmin lisäksi maakunnissa kiertävässä sääntöremonttityöryhmässä ovat olleet mukana järjestösihteeri **Janne Vainio** sekä Pääkaupunkiseudun Vapaa-ajattelijain aktiivi **Jari Hakkarainen**. Kolmikko on vierailut Lahdessa 8.4., Seinäjoella 16.5. ja Kuopiossa ja Varkaudessa 25.5.

Lisäksi Sundström ja Vainio vierailivat sääntöremonttimatkalla Nokialla 5.5. ja Järvenpäässä 28.5. ●

Nokialla toimittiin

Nokian vapaa-ajattelijahdistyksen julkaisu **Ajatellen** ilmestyi kerran vuoden 2002 aikana. Kirkostaeroamislennäkkejä painatettiin tuhat kappaletta marraskuun erokampanjaa varten. Kahteen kaupungin kirjastoon tulee Vapaa Ajattelija -lehti.

Elämänkatsomustiedon stipendejä yhdistys jakoi taas. Tämä toiminta on jatkunut jo kymmenen vuotta. Stipendin suuruus oli 25 euroa ja se jaettiin neljän koulun oppilaille.

Nokian Vapaa-ajattelijain sääntöremonttikouksen osanottajat ryhmäkuvassa. Etualalla sihteeri Pentti Riekkola ja pj Kalevi Järvinen. Takavasemmalla Tampereen yhdistyksestä loikanneet aktiivijäsenet Liisa Louhivuori ja Simo Järvinen. (kuva: Janne Vainio)

ET-stipendin saivat vuonna 2002 Anju Antikainen, Sami Heikkilä, Toni Suhonen ja Markus Vierula. Stipendien jako jatkuu tulevana vuosina.

Opintotoimintaa harrastettiin opintokerhossa. Oppikirjana oli **Raimo Toivosen** teos *Uskonnottoman oikeusopas*. Kurssi päättyi keväällä 2002.

Yhdistyksen jäsenmäärä on noin 30. Kokouksia on pidetty noin kuukauden välein, kaikki yhdistyksen kokouksina. Puheenjohtajana toimi **Kalevi Järvinen**, sihteerinä **Pentti Riekkola** ja taloudenhoitajana **Maija Kangasniemi**.

Yhdistys haki ja sai hieman toimintatukea Vapaa-ajattelijain liitolta.

Nokialaisista 18,5 % ei kuulu mihinkään uskontokuntaan. ■

Laula tyttö kun osaat

Istun serkkuni häissä kirkossa. Kanttori on vasta mokannut häämarssin parissa kymmenessä eri kohdassa. Seremonia alkaa olla ohitse. On aika laulaa virsi. Minä en kai-va virsikirjaa esille. Vieressäni istuva isä öri-see jotain virren tapaista muun juhlaväen lähinnä mutistessa. Hän työntää virsikirjaa lähemmäs, mutta olen kun en huomaisikaan. Morsiamen äiti tönäisee hienovaraisesti ja kuiskaa: “Mikset sinä laula tyttö kun osaat?”

On jouluateria tätini luona ja lähisuku on kokoontunut yhteen juhlimaan. Aterian päätteeksi kaivetaan jouluvirret esiin. Minullekin tyrkytetään vihkoa vaikka kuinka yritän kieltäytyä. Valitaan virsi. Minua kehoitetaan aloittamaan. Pudistan päätäni. Tätini aloittaa virren ja istun hiljaa. Isäni ja pari muuta pöydässä hymisevät hiljaa lauluaan. Laulun päätteeksi tätini tokaisee minulle “Mikset sinä laula kun osaat?”.

Kuoron harjoitukset. Kaivamme Gospel-laulun esille. Minunkin on pakko laulaa tai herätän kuorossamme kohun. Laulan kappaleen läpi vailla tunnetta. Antaen vain murto-osan siitä mihin kykenisin kun uskavaiset tytöt takanani paahtavat sydämensä pohjasta. Kuorojohtajamme kääsee meitä eläytymään laulun sisältöön ja riemu-itsemaan. Laulamme kappaleen uudestaan. Tällä kertaa laulan vielä myrtyneemmin ja huonommin.

Veljeni häissä. Kirkon hääseremonia on ohitettu jo kauan sitten. Papista ei ole jälkeäkään. Hääpari on juuri leikannut kakusta palasen ja hääväki maistelee kahviaan. Astelen lähemmäs hääparia tyhjään tilaan ja pyydän hiljaisuutta. Selitän tämän olevan minun lahjani hääparille ja aloitan yksinlauluni “Love changes everything”. Mokaan sen koska olen syönyt kakkua, mutta olen iloinen saadessani esittää sen. Se on minun valitsemani. Se ei pakota minua laulamaan jostain mihin en usko Laulan rakkaudesta ja toivon kaikkea hyvää veljelleni ja hänen vaimolleen. Ja minä laulun koska minä osaan!

Sanna Pudas

fantasyfan@sunpoint.net

ATEISTIEN LAULU

(KATUPOIKIEN LAULU)

*VAPAA-AJATTELEN MISSÄ JA MILLOINKA VAIN.
TIEDON MAHDIN TUNNEN MÄ AIN AIVOISSAIN.
VAIN JÄRKI MULLE ON ELÄMÄÄ
JA SIKSI MUILLE TAIKAUSKO JÄÄ.*

*ON LIITTO ATEISTIEN
PÄÄSSÄ NELJÄN LINJAKATUJEN.
SIEL KAIKKI VIISASTUVAT AIN.
VHI VHI VHI VHIUUH
VHI VHI VHI VHIUUH*

*JOS SAARNA KUULLAAN PASTORIN
TUOLISTA KALLION KIVIKIRKONKIN,
ME HÄNTÄ MOITISKELLAAN NÄIN:
BUBUBBU BUUU
PUPPUU PUUUUU*

*VIEL KERRAN TOTUUS PALJASTUU
IHMISET JUMALISTA VAPAUTUU.
ME SILLOIN YHDES ILOITAA:
HAHAHHAH HAA
HAHAHHAH HAA.*

Sanat: Hannu Raitanen

Vapaa-ajattelijain liitto – Fritänkarnas förbund ry

Puheenjohtaja

Erkki Hartikainen
Puhelin (09) 2233273, 040 565 1271
Sähköposti etkirja@dlc.fi

Varapuheenjohtaja

Aki Räisänen
Puhelin (08) 637 280
Sähköposti aki.k.raisanen@kolumbus.fi

Pääsihteeri

Juha Kukkonen
Puhelin 040 704 7258
Sähköposti juha.kukkonen@saunalahti.fi

Toimisto

Kimmo Sundström
Neljäs linja 1,
00530 HELSINKI
Puhelin (09) 715 601
Sähköposti val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 09.00-17.00.

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitili sama)

Jäsenyhdistykset ja niiden yhteyshenkilöt

Forssan Vapaa-ajattelijat ry

Anja Tuomola
Myllykatu 1 A 8,
30100 Forssa
Puhelin (03) 422 4150

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry

PL 114,
00181 Helsinki
Puhelin 040 704 7258
juha.kukkonen@saunalahti.fi
<http://www.vapaaajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry

Laura Vilva
Jääkärintie 9 A 3,
00150 Helsinki
Puhelin 040 512 9428
laura.vilva@helsinki.fi

Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry

Tarmo Niskanen
Haltianpolku 4 A 26,
04440 Järvenpää
Puhelin (09) 285 444

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24,
87350 Kajaani

Puhelin (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8,
03600 Karkkila
Puhelin (09) 225 5930
siljor@saunalahti.fi

Kemin Vapaa-ajattelijat ry

Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5,
94700 Kemi
Puhelin (016) 232 585
<http://personal.inet.fi/yhdistys/ke-minvapaa-ajattelijat/>

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry

Marko Koivuniemi
Ainolankaari 2 A 24,
40520 Jyväskylä
Puhelin 0400 429 540
koimark@cc.jyu.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry

Korkeavuorenkatu 13,
48100 Kotka
Puhelin (05) 218 6047

Kymen Vapaa-ajattelijain yhdistys ry

Erkki Rumpu
Koukkukatu 6,
48600 Karhula
Puhelin (05) 265083

Lahden Vapaa-ajattelijat ry

Saimaankatu 5 B 34,
15140 Lahti
Puhelin (03) 782 7408

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry

Olavi Korhonen
Korkearannantie 3 F,
54530 Luumäki
Puhelin (0500) 556 010
olavi.korhonen@pp.inet.fi

Lohjan seudun Vapaa-ajattelijat ry

Terttu Palmroos
Ajurinkuja 6,
08700 Virkkala
Puhelin (019) 342 478
terttu.palmroos@jippii.fi
<http://www.dic.fi/etkirja/lohja.htm>

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Riekkola
Sorvantie 518,
37120 Nokia
Puhelin (03) 340 5456

Vapaan Ajattelun kesäpäivät järjestetään alustavien tietojen mukaan Forssassa 16.8.-17.8. perinteisen ”Forssan ohjelman” 100-vuotispäivän kunniaksi. Lisätietoja antavat Anja Tuomola, puh. (03) 422 4150 ja Pirkko Vellamo, puh. (040) 541 8747.

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry
Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41,
90250 Oulu
Puhelin 040 536 0345

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry
Heljä Pekkalin
Kuntalantie 7 B 10,
45700 Kuusankoski
Puhelin 040 704 4638

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry
Osmo Määttä
Metsurintie 4 C 20,
70150 Kuopio
Puhelin 040 716 6232
osmo.maatta@iki.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo>

Pääkaupunkiseudun Vapaa-ajattelijat ry
Kimmo Sundström
Koivumäentie 18 A 35,
01230 Vantaa
capital_vapaa_ajattelijat@hotmail.com
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pkv>

Raisio Vapaa-ajattelijat ry
Pentti Levonen
Syreenikatu 14,
21260 Raisio
Puhelin (02) 438 2760
p.levonen@surfeu.fi

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry
Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41,
60200 Seinäjoki
Puhelin (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry
Yliopistonkatu 58 B,
33100 Tampere
Puhelin (03) 222 5803
vapatre@sci.fi
<http://www.saunalahti.fi/vapatre/>

Turun Vapaa-ajattelijat ry
PL 959,
20101 Turku
Puhelin (02) 237 9224
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry
Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1,
65100 Vaasa
Puhelin (06) 316 7934
pentti.suksi@netsafir.com

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry
Taisto Kaukonen
Toritorppa,
Petroskoinkatu 28,
78200 Varkaus
Puhelin (017) 552 7277

.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

Vapaa-ajattelijain liitto ry

Vapaa-ajattelijain liitto on vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien muodostamien vapaa-ajattelijayhdistysten keskusjärjestö. Se on myös näiden ryhmien etu- oikeusturva- ja kulttuurijärjestö.

Vapaa-ajattelijain aatteellisena tavoitteena on tieteellisen maailmankatsomuksen levittäminen ja tutkiminen.

Yhteiskunnallisena tavoitteena on Suomen molempien valtiokirkkojen erottaminen valtiosta ja niiden julkisoikeudellisen aseman lakkauttaminen. Liitto edesauttaa ja ylläpitää uskonnotton ja ateistisen kulttuurin kasvuedellytyksiä ja kehitystä.

Erityisesti liitto valvoo uskonnonvapauslain soveltamista sekä vapaa-ajattelijain, ateistien ja humanistien ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkaamattomuutta.

Liitto ajaa sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka turvaavat uskonnottomuuden ja ateismin vapauden sekä näiden katsomusten kaikenpuolisen tasa-arvoisen kohtelun muihin kansalaisiin nähden.

Liitto toimii yhteistyössä samoihin päämääriin pyrkivien koti- ja ulkomaisten järjestöjen kanssa.

(Edellä esitetty on muotoiltu liiton sääntöjen 2 §:stä)

Olen kiinnostunut toiminnastanne

Lähetthäkää minulle lisätietoja ☐

Haluan liittyä jäseneksi ☐

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden ☐

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAikka _____

65 c

Vapaa-ajattelijain
liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI